

Jaarverslag 2017

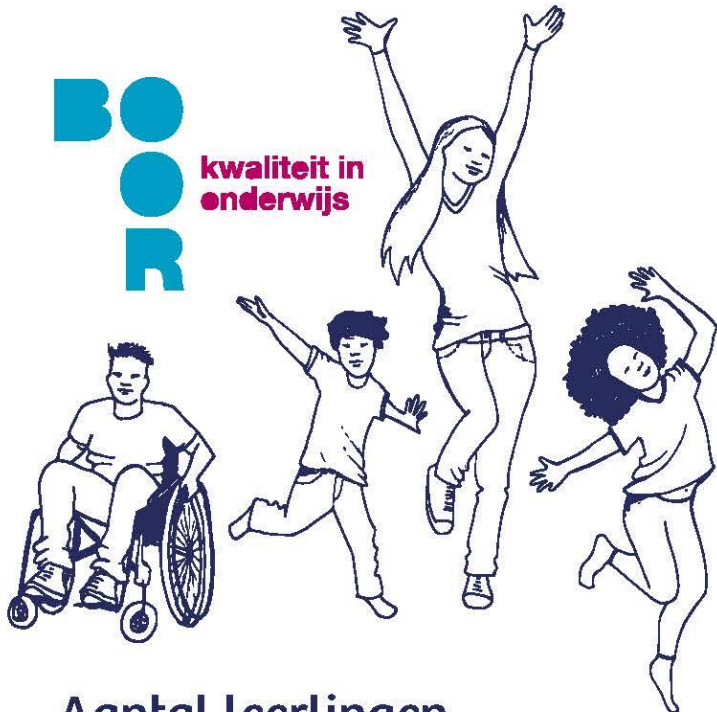
Stichting BOOR

Vastgesteld door het algemeen bestuur op 17 april 2018

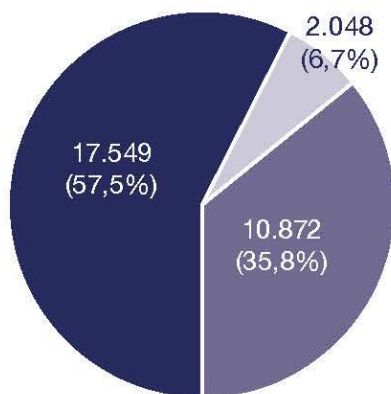
BOOR

kwaliteit in onderwijs

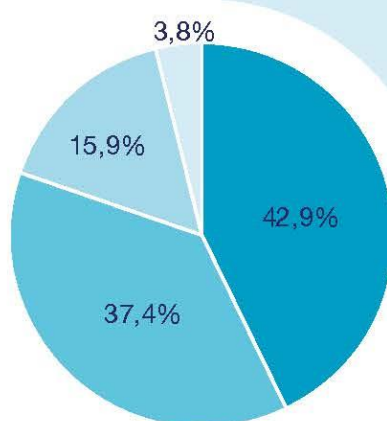

Aantal leerlingen

- (Speciaal) basisonderwijs
- (Voortgezet) speciaal onderwijs
- Voortgezet onderwijs

Totaal BOOR: 30.514

Kosten

- (Speciaal) basisonderwijs
- (Voortgezet) speciaal onderwijs
- Voortgezet onderwijs
- Administratie, beheer en bestuur

Inkomsten en uitgaven

bedragen x € 1.000

2017

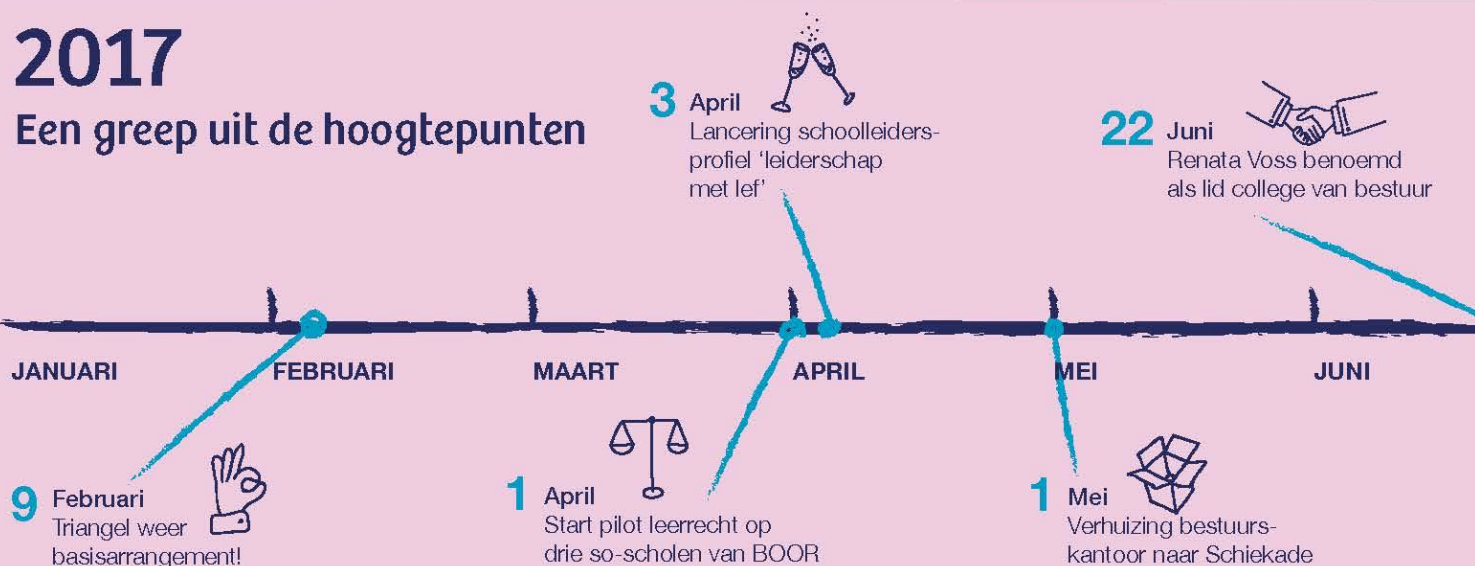
Baten	
Rijksbijdragen OCW	237.788
Overige overheidsbijdragen en subsidies	14.125
Overige baten	12.365
Totaal baten	264.278
Lasten	
Personele lasten	212.268
Afschrijvingen	5.729
Huisvestingslasten	17.873
Overige lasten	22.088
Totaal lasten	257.958
Saldo baten en lasten	6.320
Financiële baten en lasten	-/- 322
Resultaat	5.998

BESTEMMING POSITIEF RESULTAAT:

- 3.973.000** Weerstandsvermogen van de scholen
- 1.025.000** Bestemmingsreserve kwaliteitsimpuls en aanpak kleine scholen
- 1.000.000** Bestemmingsreserve huisvestingsimpulsen

2017

Een greep uit de hoogtepunten

Aantal scholen

60 scholen voor regulier basisonderwijs **60**

5 scholen voor speciaal basisonderwijs **5**

7 scholen, 11 locaties voor (voortgezet) speciaal onderwijs **7**

6 scholen, 16 locaties voor voortgezet onderwijs **6**

Aantal medewerkers

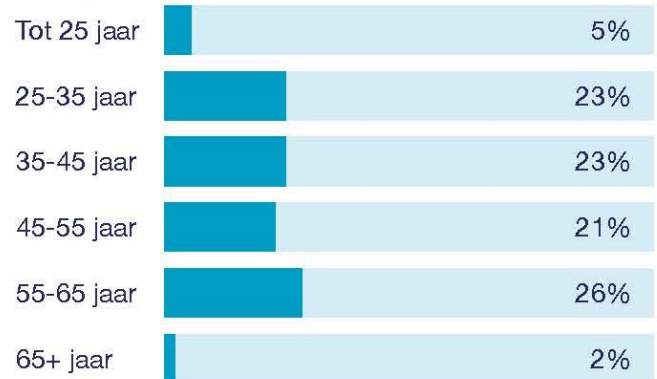

Inspectiearrangementen

BASIS - 106		2017	2016
		(S)bao	63
	(V)so	7	7
	Vo	36	36

ZWAK - 5		2017	2016
		(S)bao	1
	(V)so	0	0
	Vo	4	4

ZEER ZWAK - 1		2017	2016
		(S)bao	1
	(V)so	0	0
	Vo	0	0

Leerlingteurendenheid

Een 8.0

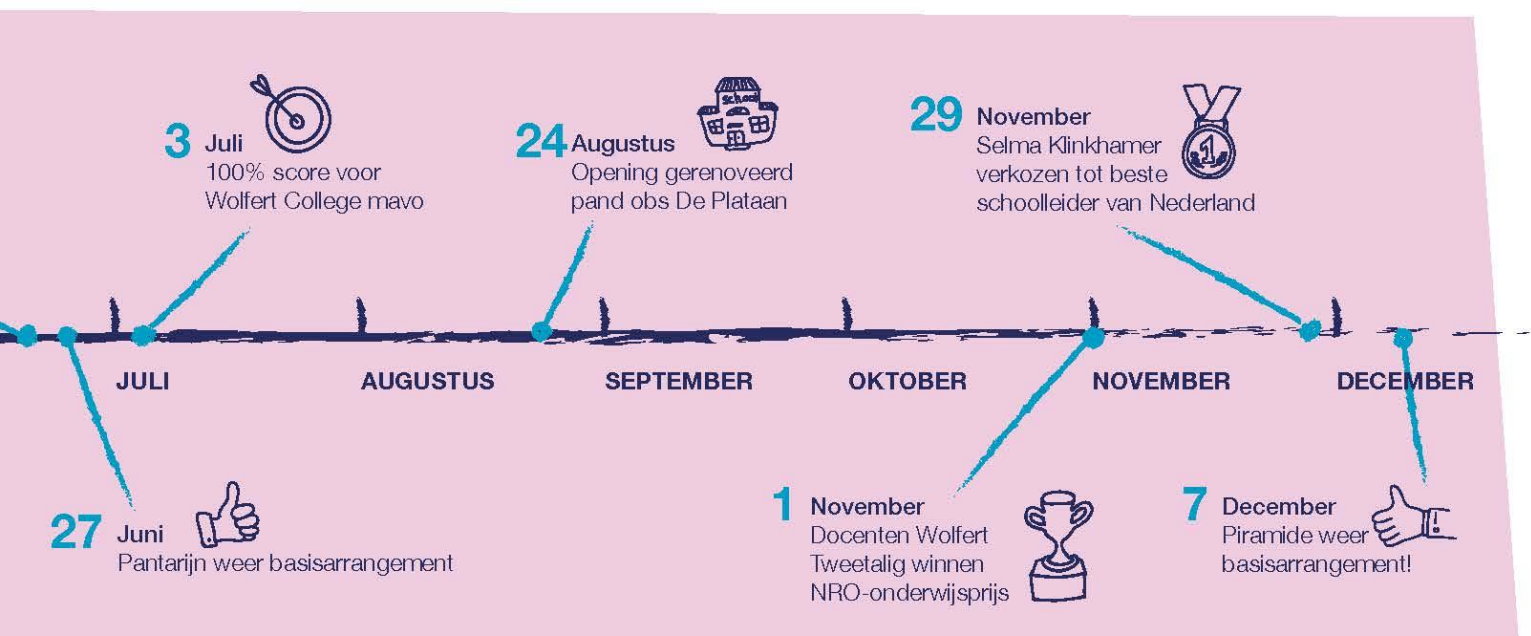
gegeven door (speciaal) basisonderwijs

Een 8.0

gegeven door (voortgezet) speciaal onderwijs

Een 6,5

gegeven door voortgezet onderwijs

Woord vooraf

Als we terugkijken op 2017, overheerst een positief gevoel. In de eerste plaats vanwege de mooie dingen die we op onze scholen hebben zien gebeuren. Met hoogtepunten als het winnen van de NRO-onderwijsprijs door geschiedenisdocenten Kiki Varekamp en Christiaan Veldman (Wolfert Tweetalig), de verkiezing van Selma Klinkhamer (Rotterdams Vakcollege De Hef) als beste schoolleider van Nederland en het uitroepen van Alvaro Detaillieur (Wolfert Tweetalig) tot beste vwo-leerling van het land kunnen we met recht trots zijn. Ook als organisatie hebben we flinke stappen gezet en de opgaande lijn de afgelopen jaren weten vast te houden. In dit jaarverslag is te lezen dat we veel doelen die we voor 2017 gesteld hadden, hebben behaald. Bovendien is het gelukt om het jaar met een positief financieel resultaat af te sluiten. Hierdoor komt het weerstandsvermogen weer wat dichterbij het gewenste niveau en kunnen we vanuit gevormde bestemmingsreserves in versneld tempo uitvoering geven aan een kwaliteitsimpuls op een aantal scholen, de kleine scholenopgave en impuls op het gebied van huisvesting.

Voor BOOR is en blijft het belangrijkste: het best denkbare openbaar onderwijs realiseren voor al onze leerlingen. De onderwijskwaliteit staat daarom altijd voorop. Op bijna alle scholen is de onderwijskwaliteit goed op orde. Waar dat niet of minder het geval is, lukt het ons steeds beter om ondersteuning te organiseren om hieraan te werken. Voor wat betreft de afname van het aantal zwakke scholen en afdelingen hebben we ons doel voor 2017 behaald: er zijn twee zwakke scholen en vier zwakke afdelingen. Op de betreffende scholen wordt hard gewerkt aan verbetering. Het doel mag dan gehaald zijn, we zijn natuurlijk pas écht tevreden als de teller op nul staat.

Veel mooie resultaten dus, maar er zijn ook terreinen waarop we méér hadden willen bereiken dan gelukt is. Zo hebben we een aantal doelen die we gesteld hadden in ons ambitieuze jaarplan voor 2017 op het gebied van ICT niet behaald. De oprichting van de landelijke inkoopcoöperatie SIVON is een prachtig resultaat, maar heeft niet kunnen voorkomen dat we onvoldoende vorderingen hebben gemaakt. In de toekomst kunnen we gebruikmaken van de expertise van SIVON en schaalvoordeel behalen. Ook op het gebied van HR hebben we niet alle doelen die we voor ogen hadden bereikt. We hadden de ambitie om BOOR-breed een verzuim van maximaal 6% te behalen. Er zijn goede stappen gezet, maar desondanks komt het percentage uit op 6,6%. Verder is ook de uitvoering van ons programma identiteit niet zo voortvarend verlopen als gepland. Tot slot waren we onaangenaam verrast met de geconstateerde financiële onrechtmatigheden bij het Passer College. We hebben een projectgroep opdracht gegeven om uit deze casuïstiek de leerpunten te destilleren en deze te gebruiken voor verdere versterking van de interne bedrijfsvoering.

Er zijn ook resultaten wél behaald waarvoor geen doel was geformuleerd. Samenwerking in de stad is zo'n thema waarop we goede resultaten hebben mogen boeken. In 2017 zijn we medeondertekenaar geweest van diverse samenwerkingsprojecten, zoals het Rotterdams techniekpact, het programma 'fysieke integriteit' van stichting Vakmanstad samen met de Globe en Bloemhof, het convenant om jongeren van Zuid een carrièrestartgarantie te geven en de verlenging van het programma 'Mentoren op Zuid' met vakcollege de Hef. Met de gemeente, CVO en LMC is een convenant gesloten over een betere match tussen vraag en aanbod van het voortgezet onderwijs op Zuid. Ook op het gebied van innovatie kunnen we mooie initiatieven noemen: de start van het project niet-leerbare thuiszitters op drie van onze scholen voor (v)so, het eind 2016 gestarte project Job Academie waarin vso-leerlingen intensieve coaching en begeleiding krijgen naar een betaalde baan en de ontwikkeling van Rotterdam Meestert, een project om meer mannen voor de klas te krijgen. Er is maar één conclusie mogelijk: het bruist binnen BOOR!

Bij alle ontwikkelingen in de organisatie stonden ook de maatschappelijke ontwikkelingen niet stil in 2017. Groot was de impact van de landelijke acties van de groep 'PO in Actie' voor een lagere werkdruk en een hoger salaris. Op het gebied van personeel ligt er dan ook een grote meerjarige opgave voor schoolbesturen, onder andere ligt er nog een opdracht voor de verder reductie van het ziekteverzuim, zoals eerder benoemd. Bij BOOR ervaren we inmiddels dat het lerarentekort steeds vaker tot problemen leidt - dit had en heeft onze hoogste prioriteit. Hierin trekken we graag op met de gemeente. Dat geldt ook voor het op orde brengen van onze huisvesting. Panden van het openbaar onderwijs zijn oververtegenwoordigd op de aandachtspandenlijst.

Met het aantreden van Renata Voss is ons college van bestuur weer compleet. Ze is door de gemeenteraad benoemd per 1 augustus voor een periode van vier jaar. Haar portefeuille bestaat uit de sector basisonderwijs, doorgaande leerlijnen, HRM en onderwijskwaliteit. De gemeenteraad heeft Anne de Visch Eybergen en Huub van Blijswijk herbenoemd voor een periode van vier jaar. Per februari is de tweede termijn van de leden van het algemeen bestuur ingegaan. Begin 2018 wordt de vacature in het algemeen bestuur, ontstaan na het vertrek van Farid Azarkan, opgevuld. Hiermee is het bestuur voor komende jaren op volle sterkte om sturing te geven aan de volgende fase van BOOR.

Rotterdam, 17 april 2018

College van bestuur,

Huub van Blijswijk
Voorzitter

Algemeen bestuur,

Philip Geelkerken
Voorzitter

Inhoudsopgave

Woord vooraf	1
Leeswijzer	6
A. Bestuursverslag	7
1. BOOR Beleid	8
2. BOOR financieel	30
3. BOOR in cijfers	35
4. Verslag van het algemeen bestuur	43
5. Financieel meerjarig perspectief	49
B. Jaarrekening	60
6. Balans	61
7. Staat van baten en lasten	62
8. Kasstroomoverzicht	63
9. Kengetallen	65
10. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	66
11. Toelichting op de balans	79
12. Geormerkte subsidies	88
13. Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	90
14. Toelichting op de staat van baten en lasten	93
15. Overzicht verbonden partijen	99
16. Specificatie bezoldiging topfunctionarissen op basis van WNT 2017 en 2016	100
17. Accountantshonoraria	103
18. Staat van baten en lasten per sector	104
19. Gebeurtenissen na balansdatum	105
C. Overige gegevens	106
20. Controleverklaring	107
21. Gegevens over de rechtspersoon	112
Overzicht scholen per 31 december 2017	115

Leeswijzer

Met het BOOR Jaarverslag 2017 leggen wij verantwoording af. We geven aan welke belangrijke veranderingen in 2017 organisatiebreed hebben plaatsgevonden en welke financiële consequenties deze hebben gehad. Het jaarverslag is met name bedoeld voor degenen aan wie wij ons volgens de richtlijnen moeten en willen verantwoorden, zoals het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de Inspectie van het Onderwijs, de gemeente Rotterdam en de leden van de (gemeenschappelijke) medezeggenschapsraden.

Over BOOR

Tien jaar geleden is het openbaar onderwijs verzelfstandigd en ondergebracht in stichting BOOR. BOOR verzorgt al het openbaar onderwijs in Rotterdam. Wij hebben een zeer gevarieerd onderwijsaanbod met 78 scholen voor (speciaal) basisonderwijs, (voortgezet) speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs verdeeld over ruim 130 locaties. We hebben bijna 3.700 medewerkers en ongeveer 30.500 leerlingen. Meer informatie over BOOR en in het bijzonder over onze visie, missie, identiteit en kernwaarden vindt u op www.boorbestuur.nl/boor.

Het beleid van BOOR staat niet op zichzelf, maar is verbonden met het stedelijk en landelijk onderwijsbeleid. We verbinden ons met de landelijke richtlijnen in de bestuursakkoorden voor het primair en voortgezet onderwijs. Daarnaast hebben wij ons nadrukkelijk verbonden met het Rotterdams Onderwijsbeleid, *Leren loont!*, dat de gemeente en de schoolbesturen gezamenlijk hebben vastgesteld. Bij het realiseren van onze ambities werken wij intensief samen met partners in Rotterdam en omgeving.

BOOR Jaarverslag 2017

De ambities van BOOR voor de periode 2016 – 2020 zijn vastgelegd in ons koersdocument *Leerlingen van nu, burgers van morgen*. Het BOOR jaarverslag 2017 is zodoende het tweede jaarverslag van deze periode.

Het Jaarverslag bestaat uit drie delen, het *bestuursverslag*, de *jaarrekening* en de *overige gegevens*. Het bestuursverslag bestaat uit een verantwoording van de in het jaarplan 2017 gestelde doelen, een financiële paragraaf, de kwantitatieve weergave *BOOR in cijfers* en het verslag van het algemeen bestuur. Bij de overige gegevens zijn de controleverklaring, gegevens over de rechtspersoon en een overzicht van alle scholen opgenomen.

A. Bestuursverslag

1. BOOR Beleid

In dit hoofdstuk verantwoorden wij ons over de resultaten die in 2017 zijn behaald. Daarbij wordt de indeling gevolgd van het koersdocument van BOOR voor de periode 2016-2020 'Leerlingen van nu, burgers van morgen', waarin vijf programmalijnen centraal staan:

1. Leren voor de toekomst
2. Leren is maatwerk
3. Leren met de beste leraren en schoolleiders
4. Leren in de samenleving
5. Leren in een professionele cultuur

Elke paragraaf begint met een weergave van de concrete doelen uit het jaarplan 2017. Daarna wordt verslag gedaan van wat er in 2017 is gerealiseerd.

1.1. Leren voor de toekomst

Jaarplan 2017: Onderwijskwaliteit

In 2017 ligt de nadruk op de analyse van data over de onderwijsopbrengsten door middel van verschillende instrumenten. Daarnaast worden de hybride onderwijs(zorg)arrangementen in samenwerking met het regulier onderwijs, zowel in het basis- als in het voortgezet onderwijs verstevigd en uitgebreid.

- ✓ Doel is om eind 2017 in het basisonderwijs nog hoogstens drie zwakke scholen en in het voortgezet onderwijs nog hoogstens zes zwakke afdelingen te hebben. In het (voortgezet) speciaal onderwijs handhaven we de huidige situatie van enkel voldoende scholen. De ambitie is dat het aantal zwakke scholen en afdelingen elk jaar met twee afneemt.

Verslag 2017

Aan de basis van de programmalijn 'leren voor de toekomst' staan scholen die van goede kwaliteit moeten zijn. Het streven is dan ook gericht op een voldoende van de inspectie voor alle scholen en afdelingen. In 2017 gold als specifiek doel – op weg naar de beoogde situatie van alleen voldoende – om hoogstens drie zwakke scholen en zes zwakke afdelingen te hebben. Dit doel is behaald: het aantal zwakke basisscholen was eind 2017 twee en het aantal zwakke afdelingen vier. Binnen het (voortgezet) speciaal onderwijs is er geen sprake van zwakke scholen. Elke zwakke school of afdeling is er uiteraard een te veel en we zetten ons dan ook tot het uiterste in het aantal te verminderen.

Van de zwakke basisscholen eind 2016, hebben drie scholen (Triangel, Pantarijn en Piramide) in 2017 weer het basisarrangement verkregen. De Bloemhof zit nog in een verbetertraject richting het basisarrangement. Het eerste herstelonderzoek in 2018 was

positief. Naar verwachting krijgt de Bloemhof na het eind-herstelonderzoek in juni weer het oordeel voldoende van de inspectie. Het inspectiebezoek aan Finlandia heeft geleid tot een oordeel 'zeer zwak'. Het nieuwe onderzoekskader (zie ook paragraaf 1.5) kent geen kwalificatie zwak meer, maar spreekt van zeer zwak als er een oordeel onvoldoende is op leerresultaten en een tweede onvoldoende op 'zicht op ontwikkeling', 'didactisch handelen' of 'veiligheid'.

Binnen de scholen van het voortgezet onderwijs waren er in december 2017 vier afdelingen van Thorbecke die als zwak zijn beoordeeld door de inspectie. De ingezette verbeteracties leiden tot positieve resultaten, maar de afdelingen zijn nog niet op orde.

Bovenstaande geeft het volgende totaalbeeld:

		2016	2017
Basis	(s)bao	61	63
	(v)so	7	7
	vo	36	36
Zwak	(s)bao	4	1
	(v)so	0	0
	vo	4	4
Zeer Zwak	(s)bao	0	1
	(v)so	0	0
	vo	0	0

Scholen ontvangen schoolontwikkelingsbudget vanuit het onderwijsbeleid Leren Loont!. Het schoolontwikkelingsbudget heeft tot doel om de onderwijsresultaten van de leerlingen te laten stijgen op een brede ontwikkeling met een accent op taal en rekenen door de kwaliteit van het gehele onderwijssysteem te verhogen. De verdeling van middelen in het schoolontwikkelingsbudget vindt plaats via een bedrag per leerling, rekening houdend met het leerlingengewicht.

Jaarplan 2017: Huisvesting

Projecten waar innovatieve onderwijsconcepten in 2017 een rol spelen zijn:

- ✓ Kindcentrum IJsselmonde: kindcentrumontwikkeling
- ✓ Promise Academy Charlois: doorgaande leerlijn 2-18 jaar
- ✓ Mytyschool De Brug en Tytlyschoon Rotterdam: geïndividualiseerd onderwijs

Bij de uitvoering van regulier onderhoud, renovatie of nieuwbouw zal gekeken worden naar duurzame en/of energiezuinige alternatieven. Als de terugverdientijd van een investering van een duurzaam alternatief korter is dan vijf jaar dan zal dit uitgevoerd worden. Hiermee voldoet stichting BOOR aan de wet- en regelgeving voor duurzaamheid.

- ✓ Doel is om in 2017 alle locaties van BOOR te voorzien van slimme energiemeters. De monitoringssoftware wordt verder ontwikkeld om trends eerder te herkennen. Zo kunnen we beter sturen op energieverbruik en kan er een maximaal rendement uit de installaties gehaald worden. In 2017 worden steeds meer scholen 'online' aangesloten om verwarming en (indien aanwezig) ventilatiesystemen op afstand te kunnen beheren en besturen.

Het verduurzamen van gebouwen en verbeteren van binnenklimaat, loopt als een rode draad door de projecten. Afhankelijk van het beschikbare budget onderzoeken we in welke mate het loont om te investeren in zonnepanelen en hoe we met zo min mogelijk middelen het binnenklimaat in de scholen kunnen verbeteren.

- ✓ Doel is om in 2017 de eerste verkenning te doen naar BOOR breed € 0 op de energiebegroting, met duurzame, gezonde gebouwen die online beheerd kunnen worden. Na de verkenning stellen we een stappenplan op om dit in de komende jaren te bewerkstelligen.

Verslag 2017

Innovatieve onderwijsconcepten

Er lopen diverse initiatieven om kindcentra te starten. Op Zuid werken bijvoorbeeld drie basisscholen samen met de kinderopvang om kindcentrum IJsselmonde te vormen, maar ook in de andere wijken van Rotterdam spelen scholen met het idee om kindcentrum te worden. BOOR Services onderzoekt bovendien de mogelijkheden om kindcentra te ontwikkelen volgens een uniek concept, dat geïnspireerd is op de Zandvoortse school. Er zal blijken of dit unieke schoolconcept plaats kan krijgen binnen BOOR.

In 2017 zijn we begonnen met de werving van een directeur die de nieuwbouw en de organisatie van kindcentrum IJsselmonde zal gaan aansturen. Inmiddels is er een directeur aangesteld. Zowel BOOR, Mundo Kinderopvang als de Rotterdamse Peuterschool waren bij de werving betrokken. De nieuwbouw van KC IJsselmonde is onderdeel geworden van de Integrale Huisvestingplannen (IHP) van de gemeente. Thans wordt een businesscase opgesteld. Deze zal ter goedkeuring worden voorgelegd aan de IHP werkgroep, de IHP stuurgroep en de Sectorkamer. Na goedkeuring kan naar verwachting het bouwproces in gang worden gezet.

Voor Mytyschool De Brug en Tytyschool Rotterdam wordt samen met Rijndam Revalidatie huisvesting ontwikkeld. De Gemeente Rotterdam is bouwheer en ontwikkelt het onderwijs- en revalidatiecentrum (ORC) de Hazelaar. Mytyschool De Brug, Tytyschool Rotterdam en Rijndam Revalidatie zullen in het complex hun krachten bundelen en zo hun leerlingen en cliënten met specialistische zorgvragen optimaal bedienen. De doelgroep voor het ORC zijn lichamelijk en/of meervoudig gehandicapte kinderen en jongvolwassenen in de leeftijd van 2 tot 20 jaar. Eind 2017 is de businesscase voor ORC de Hazelaar afgerond en positief beoordeeld door Stadsontwikkeling. Naar verwachting besluiten de werkgroep en de stuurgroep IHP in februari 2018 over het bestemmen van de benodigde bouwmiddelen binnen het Integraal Huisvestingplan Onderwijs 2015-2019. Uitgaande van positieve besluitvorming streeft de gemeente ernaar ORC de Hazelaar in de loop van 2021 op te leveren.

Met de gemeente, CVO en LMC is een convenant gesloten over een betere match tussen vraag en aanbod van het voortgezet onderwijs op Zuid. Dit heeft consequenties voor het innovatieve concept dat ontwikkeld werd voor de Promise Academy Charlois (PAC). Inmiddels is bekend wat de plannen gaan behelzen en wat dit betekent voor de huidige betrokken vo-school: Hugo de Groot havo/vwo verhuist naar de Kop van Zuid. BOOR heeft besloten onderdelen van het gedachtengoed van PAC vast te houden en mee te nemen in een hernieuwd project doorgaande leerlijnen. We blijven doorgaande leerlijnen vormgeven in het po en vo, zowel op Zuid als in Noord. Oogmerk is maximale ontwikkeling voor de leerlingen, onder andere door betere aansluiting tussen basisonderwijs en voortgezet onderwijs, meer maatwerk voor de leerlingen, uitstel van de keuze voor het onderwijsniveau in het vo tot het tweede leerjaar, uitwisseling van kennis tussen scholen en waar mogelijk ook tussen leraren van beide sectoren.

Kleine scholen en leegstandreductie

Bij BOOR streven we naar alleen maar sterke scholen. De opheffingsnorm voor scholen in het basisonderwijs (bao) ligt in Rotterdam op 182 leerlingen. BOOR hanteert zelf een gewenste schoolgrootte van 225 leerlingen. Komt een school daaronder, dan krijgt ze de opdracht om een 'Plan van Aanpak Toekomstperspectief Kleine Scholen' te schrijven om te bezien of groei een reële optie is, of dat er een andere mogelijkheid is om de school te versterken. Als deze mogelijkheden er niet zijn is het fuseren van scholen of het sluiten van de school een realistisch scenario. In de tweede helft van 2017 hebben wij een integrale notitie met het perspectief van alle kleine scholen opgesteld. Begin 2018 wordt de aanpak per school geconcretiseerd. Na besluitvorming medio 2018 worden de plannen uitgevoerd.

In oktober 2016 zijn er met de gemeente afspraken gemaakt over de leegstandsreductie in de vastgoedportefeuille die bereikt moet worden tot en met 2019. Voor BOOR geldt dat het aantal m² eind 2019 gereduceerd moet zijn met 51.267 m².

Eind 2017 is hiervan 38.739 m² gerealiseerd. Voor de resterende reductie in 2018 en 2019 is een planning opgesteld. De afgesproken leegstandsreductie wordt behaald, maar als gevolg van vertraagde of gewijzigde bouwplannen op verschillende plaatsen (KC IJsselmonde en Promise Academy Charlois) mogelijk pas later. Om versnelling in deze processen te bewerkstelligen is hierover overleg gaande met de gemeente.

Slimme energiemeters

Alle reguliere energiemeters zijn inmiddels slim. In 2018 wordt de monitoringsoftware geïntegreerd in Axxerion. Axxerion is de softwareaanbieder die binnen BOOR Servicesgebruikt wordt voor alle gebouwgerelateerde zaken. Alle energie- en watermeters worden in 2018 in Axxerion opgenomen. Via de serviceportal worden de gegevens in de toekomst zichtbaar voor de scholen.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is en blijft een rode draad door de verschillende projecten. Eind 2017 is in een pilot de eerste locatie voorzien van een nieuw verwarmingsregelsysteem en is er een locatie volledig omgebouwd naar LED-verlichting. De ervaring van deze locaties wordt in 2018 gebruikt om duurzaamheid verder te ontwikkelen.

Jaarplan 2017: ICT

Doel is om de volgende deelprojecten in 2017 uit te werken:

- ✓ Er is een hardware catalogus opgesteld en geïmplementeerd.
- ✓ Er zijn software-standaarden opgesteld en geïmplementeerd.
- ✓ Een BOOR netwerk – en mailinfrastructuur is ontwikkeld en geïmplementeerd.
- ✓ Er is security- en privacy beleid ontwikkeld en geïmplementeerd
- ✓ De gewenste BOOR ICT organisatiestructuur is ontwikkeld en geïmplementeerd.
- ✓ Er is een BOOR-brede ICT architectuur ontworpen.
- ✓ De mogelijkheden van internet contractaanpassingen zijn onderzocht.

Verslag 2017

Hardware catalogus

De hardware catalogus is onderdeel van de aanbesteding hardware. Deze aanbesteding is vertraagd omdat het meer tijd heeft gekost om tot een goed programma te komen dan verwacht. Vanuit het oogpunt van zorgvuldigheid is ervoor gekozen de aanbesteding later in de markt te zetten. Inmiddels is hij gepubliceerd en loopt het traject om te komen tot gunning.

Software-standaarden

Het stellen van software-standaarden is uitgesteld en wordt in 2018 opnieuw beoordeeld. Het stellen van software-standaarden vereist een beleidsmatige keuze en een onderliggende infrastructuur. Lopende het jaar werd duidelijk dat dit via de inkoopcoöperatie SIVON kon worden gedaan.

Netwerk- en mailinfrastructuur

De verkenning met andere schoolbesturen om te komen tot een Inkoopcoöperatie heeft in 2017 plaatsgevonden. In december 2017 is de Inkoopcoöperatie formeel opgericht onder de naam SIVON. BOOR heeft besloten zich aan te melden als lid van SIVON. In 2018 wordt bekeken aan welke aanbestedingen van SIVON BOOR gaat deelnemen. Een van de mogelijkheden is via een aanbesteding van de coöperatie een BOOR netwerk- en mailinfrastructuur te verwerven.

Security- en privacy beleid

In voorbereiding op de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), die gehandhaafd wordt per 25 mei 2018, is een Programma Informatiebeveiliging en Privacy (IBP) vastgesteld door het bestuur. Binnen het Programma IBP wordt onder andere een nulmeting, een risicoscan en een technische beveiligings- en kwetsbaarheidsscan uitgevoerd waarmee de applicaties worden getoetst aan de AVG. Hieruit volgen prioriteiten en activiteiten die uitgevoerd moeten worden om te voldoen aan de AVG. Om te komen tot een programmaorganisatie om het beleidsplan uit te voeren is er uitvoerig met diverse aanbieders gesproken, dit heeft meer tijd gekost dan gepland en daarnaast is ook verkend wat de inkoopcoöperatie hierin zou kunnen betekenen. Het programma is nu begin 2018 gestart.

ICT organisatiestructuur

In december 2017 is de notitie 'ICT kaders voor de toekomst' samen met de aanvullende notitie 'Toelichting ICT kaders n.a.v. advies GMR's' vastgesteld door het bestuur. Met de vaststelling van deze aanvullende notitie is voor de sectoren po en (v)so voor een ander serviceniveau van BOOR Services gekozen dan voor de sector vo. Waar voor alle sectoren geldt dat ingezet wordt op het borgen van de bestuurlijke verantwoordelijkheid, geldt voor de sectoren po en (v)so dat BOOR Services tevens inzet op het centraal stellen van kaders op het gebied van doelmatigheid en kwaliteit. Hiermee wordt toegewerkt naar:

- een ICT-model-architectuur (op basis van best-practices),
- het behalen van inkoop(schaal)voordeel,
- een ICT kwaliteitsnorm voor BOOR-scholen (op basis van inzicht door monitoring),
- een efficiëntere ICT inrichting voor BOOR-scholen,
- een einde maken aan de ICT-eilandstructuur.

Het doel voor 2017 is niet behaald. De uitwerking en implementatie van de beleidsnotitie vindt in 2018 plaats.

ICT architectuur

Na oprichting van de inkoopcoöperatie werd al snel duidelijk dat de eerste aanbestedingen zich zouden richten op connectiviteit en wifi en netwerkinfrastructuur. Vanwege het te verwachten kwalitatieve niveau en de mogelijke inkoopvoordelen is ervoor gekozen om onze ambities vertragen om met partners landelijk in SIVON het

vereiste kwalitatieve niveau beter te kunnen realiseren dan alleen, aangezien BOOR hier te klein voor is.

Internet contractaanpassingen

Via de inkoopcoöperatie is er een programma van eisen opgesteld en naar verwachting wordt deze aanbesteding in het tweede kwartaal van 2018 door de coöperatie in de markt gezet.

1.2. Leren is maatwerk

Jaarplan 2017: Onderwijskwaliteit

In het laatste kwartaal van 2016 is voor BOOR-vo een onderwijscommissie ingesteld, die de motor zal vormen achter een innovatie-agenda.

- ✓ In 2017 worden maatwerk en onderwijskwaliteit aangepakt. Werkgroepen ontwikkelen plannen van aanpak en nemen de uitvoering daarvan ter hand.
- ✓ Centrale doelstelling van de innovatie-agenda is dat de vo-scholen van BOOR onderling een professionele leergemeenschap worden, waarin wordt samengewerkt en van en met elkaar wordt geleerd en waarin het onderwijs zich ontwikkelt en vernieuwt.

Daarnaast ontwikkelen we een werkwijze waarmee de afdelingen die volgens de inspectienormen risico's lopen worden gedetecteerd, en krijgen zij de juiste ondersteuning om te voorkomen dat zij bij een kwaliteitsonderzoek als zwak worden beoordeeld.

Voor Passend Onderwijs is de beleidsnotitie 'Leren is Maatwerk' opgesteld. Het eerste jaar van de periode die deze beleidsnotitie beslaat, wordt gedomineerd door inventariseren en gegevens voor een nulmeting vaststellen. Voor 2017 zijn ook nog de volgende doelen opgenomen:

- ✓ In 2017 nemen intern begeleiders en coördinatoren onderwijsondersteuning deel aan masterclasses die hen toerusten op hun aangepaste taak.
- ✓ Elke school levert in 2017 een jaarverslag 'Onderwijsondersteuning op school' 16-17 aan. Hierin geeft de school onder andere aan wat is gedaan op het gebied van maatwerk aan de leerlingen en de betrokkenheid van ouders.
- ✓ Elke school zorgt er voor dat het Schoolondersteuningsprofiel voor 2017/2018 volgens de juiste procedure is bijgesteld, zodat de inzet van specialisten past bij de ondersteuningsbehoefte van de leerlingen.
- ✓ In 2017 is de registratie en monitoring van aanmeldingen zorgplichtleerlingen en van thuiszitters op bestuursniveau ingericht.
- ✓ Er zijn in 2017 minimaal vier hybride onderwijsvormen, twee in het primair onderwijs en twee in het voortgezet onderwijs ontwikkeld en in uitvoering. Denk hierbij aan kindcentra, samenwerking basis- en voortgezet onderwijs, samenwerking tussen regulier en speciaal onderwijs.
- ✓ Alle scholen hebben in 2017 een voldragen plan 'Ouders als partner bij de onderwijsondersteuning'.

Verslag 2017

Onderwijscommissie voortgezet onderwijs

De onderwijscommissie vo adviseert het college van schoolleiders en initieert activiteiten waardoor de scholen onderling van elkaar leren. Op het gebied van maatwerk brengt de onderwijscommissie in kaart wat de vo-scholen doen, geordend naar doelstellingen en werkvormen. De innovatie-agenda vo is belegd bij de onderwijscommissie en bestaat uit vier meerjarige hoofdlijnen namelijk:

- Onderwijskwaliteit
- Maatwerk

- Betekenisvol onderwijs
- Socialisatie en identiteitsontwikkeling.

Voor 2017-2018 zijn als speerpunten bepaald: maatwerk/differentiatie, basiskwaliteit, identiteit en de samenwerking tussen po-vo. Op de studiedag met rectoren en locatiedirecteuren in het najaar 2017 zijn de diverse innovaties met elkaar gedeeld.

Risicoanalyse

Er zijn indicatoren opgesteld voor de drie sectoren waarmee een dashboard in de Business Intelligence Tool (BI-tool) Qlikview wordt opgebouwd. Dit dashboard is naar verwachting medio 2018 actief (zie paragraaf 1.5, ict en informatievoorziening). Tot die tijd zijn de indicatoren handmatig uit diverse systemen opgebouwd en leveren we sectorbeelden en beelden per school. Deze gegevens geven input voor diverse gesprekken, zoals de P&C-gesprekken met de rectoren die in het najaar 2017 zijn gevoerd. Maar ook de verbeteractiviteiten in het (s)bao op basis van de risicoanalyses, hier is met name het focustraject¹ een voorbeeld van, en de begeleiding van scholen die van de inspectie een waarschuwing of attendering hebben gekregen. Voor het (s)bao is er een nieuw systeem van start gegaan waarbij naast beter inzicht in de handmatig opgebouwde gegevens op elke school, op basis van zelfevaluatie een doorlooptag² plaatsvindt waarin de stand van zaken en kwaliteit wordt beoordeeld. In het speciaal onderwijs is met name de input uit de interne audits aanleiding voor de verbeteragenda.

Passend Onderwijs

Sinds augustus 2014 geldt het stelsel Passend Onderwijs, waarbij zorgplicht bij de scholen is gelegd. Hiermee zijn scholen verantwoordelijk om alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben een goede onderwijsplek te bieden. Sinds de start is BOOR hier actief mee aan de slag. Onder de naam Passend Onderwijs schuilen activiteiten die verschillend van aard zijn. Grofweg zijn er enerzijds activiteiten te onderscheiden *binnen* de drie sectoren en anderzijds *tussen* de drie sectoren.

In het (s)bao vult elke school in mei de POS-monitor (perspectief op school) in. Perspectief op school is een monitor voor passend onderwijs. Het geeft inzicht in de status en de ontwikkeling van de scholen binnen onze stichting. Voor BOOR Scholen komt uit de monitor naar voren dat de basisondersteuning op de meeste scholen voor een groot deel op orde is. Het grootste deel van de scholen (94%) voldoet voor 80-100% aan de afspraken.

¹ In het focustraject worden zwakke en risicoscholen intensief begeleid, zodat de risico's worden teruggedrongen en de kwaliteit van het onderwijs en organisatie zo snel mogelijk terug op niveau komt

² Elke basisschool wordt bezocht door de bd-er en adviseurs vanuit BOOR Services met als doel een gedeeld beeld te vormen van de stand van zaken van de school, mee-denkkraft te bieden om met meerdere betrokkenen het verhaal van de school te horen en (maatwerk)scenario's op te bouwen in het continu-verbeterproces van de school.

In het vo zien we met name veel initiatieven op het praktijkonderwijs en bij het leerwegondersteunend onderwijs (lwoo). Bijvoorbeeld het Olympia College heeft mengvormen (hybride onderwijs) ingericht om zoveel mogelijk antwoord te kunnen bieden op de onderwijskundige vragen die ontstaan door onder andere de nieuwkomers.

Masterclasses intern begeleiders en coördinatoren onderwijsondersteuning

Er heeft geen masterclass passend onderwijs voor intern begeleiders en coördinatoren plaatsgevonden.

Jaarverslag 'Onderwijsondersteuning op school'

Deze informatie is via de POS-monitor ontsloten.

Bijstellen schoolondersteuningsprofiel

De gecombineerde schoolondersteuningsprofielen zijn, conform afspraak, aangeleverd bij PPO en Koers VO

Registratie en monitoring van aanmeldingen ingericht

Voor het (s)bao blijkt de stand van zaken van de thuiszitters³ uit de POS-monitor. Het aantal thuiszitters bij BOOR lag onder de vergelijkingsgroep. Daarnaast zijn er diverse initiatieven op wijkniveau waardoor de leerling in het basisonderwijs beter wordt begeleid en binnen het regulier onderwijs kan blijven, bijvoorbeeld het project 'dubbel gediagnosticeerd hoogbegaafd' in Ommoord. In de sector vo monitort Magister de dagelijkse stand van zaken van de thuiszitters. De sector (v)so genereert deze gegevens handmatig. Vanaf 2018 wordt deze informatie digitaal gegenereerd.

Minimaal vier hybride onderwijsvormen

Tussen de sectoren zijn er inmiddels zeven hybride onderwijsvormen. Het betreft onder andere een samenwerking tussen Tuinstad (bao) en OLS de Recon (so) en de schakelklas Herenwaard (vso) met de pro-afdeling van het Olympia College (vo).

Plan 'Ouders als partner bij de onderwijsondersteuning'

Deze activiteit is niet uitgevoerd.

³ Een thuiszitter is een leerplichtige jongere tussen de 5 en 16 jaar of een jongere van 16 of 17 jaar die valt onder de kwalificatieplicht en die ingeschreven staat op een school of onderwijsinstelling en die zonder geldige reden meer dan 4 weken verzuimt, zonder dat hij/zij ontheffing heeft van de leerplicht respectievelijk vrijstelling van geregeld schoolbezoek wegens het volgen van ander onderwijs.

Jaarplan 2017: Huisvesting en facilitair

- ✓ Doel: in 2017 is vastgelegd waar onderwijshuisvesting en de afspraken voor gebruik van de huisvesting aan dienen te voldoen om multifunctioneel te worden gebruikt.

Projecten die in 2017 lopen binnen BOOR en waar multifunctioneel gebruik van onderwijshuisvesting een rol speelt zijn:

- ✓ Kindcentrum IJsselmonde: gezamenlijke huisvesting met PSW, VVE en KDV en overige organisaties voor zorg en welzijn
- ✓ Mytlyschool De Brug en Tyltlyschool Rotterdam: gezamenlijke huisvesting met Rijndam Revalidatie

Verslag 2017

De afspraken voor multifunctioneel gebruik zijn nog niet vastgelegd, omdat er in 2017 geen concreet project was waar dit toegepast kon worden. In de planvorming van diverse bouwprojecten is op multifunctioneel gebruik al wel geanticipeerd.

De voortgang ten aanzien van de doelen van de twee hierboven genoemde bouwprojecten is te vinden onder paragraaf 1.1 *Leren voor de toekomst*.

Jaarplan 2017: ICT

- ✓ Doel: In 2017 wordt geïnventariseerd welke ambities de scholen hebben op ICT gebied. Op basis van deze inventarisatie stellen we vast in hoeverre het mogelijk is om deze te vertalen naar een gezamenlijke ambitie, zodat het schaalvoordeel van BOOR optimaal kan worden benut.

Verslag 2017

In paragraaf 1.1 is reeds aangegeven dat met het vaststellen van de notitie 'ICT kaders voor de toekomst' samen met de aanvullende notitie 'Toelichting ICT kaders n.a.v. advies gmr's' door het bestuur, een verschil in vraag tussen de sectoren is ontstaan. Voor de sectoren po en so/vso is voor een ander serviceniveau van BOOR Services gekozen dan voor de sector vo, waarin de toepassing van ict al verder ontwikkeld is. Door in 2018 deel te nemen aan de monitor 'Weetwaarjestaat' van Kennisnet wordt inzicht verschaft in het huidige ICT-gebruik in relatie tot de ambitie van de schoolleiding.

1.3. Leren met de beste leraren en schoolleiders

Jaarplan 2017: Personeel

- ✓ Doel: in 2017 start een programma van management development, in eerste instantie onder schoolleiders primair en (voortgezet) speciaal onderwijs. Belangrijk onderdeel is verdere verbetering van de kwaliteit van de gesprekkencyclus.
- ✓ Doel: in 2017 is de inschrijving in het schoolleidersregister geborgd voor alle betrokken schoolleiders of er is een plan voor een alternatief voor de persoon.

We stimuleren het planmatig werken aan persoonlijke ontwikkeling. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de lerarenbeurs, scholingsbudget school en budget Leren Loont! Doelen voor 2017:

- ✓ Iedere school heeft een scholingsplan.
- ✓ Iedere werknemer heeft een functionering- en/of beoordelingsgesprek gehad.
- ✓ Er is gemiddeld voor iedere werknemer € 500 per fte beschikbaar voor scholingsactiviteiten.
- ✓ Er is zicht op het aantal on-of onderbevoegden en er zijn voor deze werknemers passende scholingsplannen.
- ✓ Het is bekend hoeveel leraren en schoolleiders in de verschillende sectoren beschikken over een master en welke inspanning nodig is om de ambitie uit het koersdocument voor de percentages master te realiseren.
- ✓ BOOR bereikt eind tweede kwartaal 2017 de gewenste waarde van 6% ziekteverzuim. In twee scholengroepen van het basisonderwijs en in het speciaal onderwijs loopt hiertoe een project met het Vervangingsfonds, dat loopt 30 juni 2017 af. Vervolgens streven we naar een verzuim gelijk aan het landelijk niveau.

In 2017 werken we aan het instrumentarium om de instroom van personeelsleden bestendig te organiseren.

- ✓ Doel: in 2017 is vervanging van afwezig personeel in het basis- en (voortgezet) speciaal onderwijs vormgegeven vanuit een op te richten poule van medewerkers in vaste dienst. Deze poule dient als instrument voor mobiliteit van al zittend personeel.
- ✓ Doel: In januari 2017 voeren we de personele en salarisadministratie in eigen beheer uit in het programma AFAS. In 2017 werken we aan verdere automatisering van personele processen, zoals aan het elektronisch dossier.

Verslag 2017

MD-programma

Eind 2016 is de notitie 'management development' voor het po vastgesteld. Op basis hiervan hebben we in 2017 een schoolleidersprofiel gemaakt. BOOR wil met haar schoolleiders *leiderschap met lef* vormgeven. Dat betekent ook dat we duidelijk willen hebben in hoeverre onze schoolleiders al aan de eisen uit het schoolleidersprofiel voldoen en waar nog ontwikkelingsmogelijkheden zijn. In 2017 is dit via de gesprekkencyclus in beeld gebracht. De inzichten vormden de basis voor een gericht programma van management development. In 2017 is dit programma ontwikkeld en is de uitvoerende opleider geselecteerd. Het programma ging begin 2018 van start. Uitbreiding van het programma naar de sector vo is in voorbereiding.

Schoolleidersregister

De borging van inschrijving in dit register is uitgevoerd in 2017. Daar waar individuen achterbleven is persoongerichte actie ondernomen. De verplichting tot inschrijving geldt vanaf 1 januari 2018 in het po. Voor het po is een plan gemaakt en zijn alle schoolleiders geregistreerd, op enkele uitzonderingen na. In de voortgangsrapportages over 2018 zullen de aantallen daadwerkelijke inschrijvingen worden gerapporteerd. Voor het vo is de verplichting nog niet van toepassing. We stimuleren het planmatig werken aan persoonlijke ontwikkeling. Daarbij wordt gebruikgemaakt van de lerarenbeurs, het scholingsbudget van de school en budget in het kader van Lereren Loont!.

Scholingsplan

De scholingsplannen zijn als paragraaf opgenomen in de jaarplannen van de scholen.

Functionering– en/of beoordelingsgesprek

Uit de verantwoordingsgesprekken met rectoren en bovenschools directeuren wordt duidelijk dat dit doel grotendeels gehaald is. De verwachting dat de realisatie van dit doel vanuit centrale data verantwoord zou kunnen worden, is nog niet tot stand gekomen (zie opmerking bij het doel personele en salarisadministratie).

Scholingsactiviteiten

De totale uitgaven aan scholing over 2017 beslaan circa € 2,4 miljoen. Daarmee wordt meer dan € 500 per fte uitgegeven. Het is aan de school om dit budget in te zetten. Elke school heeft een scholingsplan dat in het eigen jaarplan is opgenomen. Verantwoording vindt plaats aan de bovenschools directeur, directeur BOOR Services respectievelijk de rector. De ingezette scholing is vervolgens onderwerp van gesprek tussen deze functionarissen en het college van bestuur.

On-of onderbevoegden

Er zijn geen onbevoegde leraren aan het werk in primair of speciaal onderwijs. Onderstaand tabel geeft het percentage onbevoegd gegeven lessen in het voortgezet onderwijs weer (stand 1 oktober 2017).

School	%	Incl. pabo gedipl.
Erasmiaans	1	
Libanon	18	
Wolfert Tweetalig	2	
Wolfert Dalton	7	
Wolfert College en ISK	1	
Wolfert Lyceum	3,5	
Wolfert PRO	7	
Nieuw Zuid De Hef	43,1	21,2
Nieuw Zuid Olympia College	29,5	16
Nieuw Zuid Hugo de Groot	14,3	
Nieuw Zuid Einstein	34	
Thorbecke Prinsenlaan	8	
Thorbecke Sport en dans	19	
Thorbecke Merkelbachstraat	19	
Thorbecke Nieuwerkerk	22	

Alle niet bevoegde leraren in het vo volgen scholing om binnen de daarvoor in de cao geldende termijn bevoegd te raken. BOOR is in het kader van de opleidingsschool Rotterdam zeer actief met het opleiden en binden van studenten.

Percentages master

Dit doel is nog niet gerealiseerd, zie de opmerking bij personele en salarisadministratie.

Ziekteverzuim

Per 1 januari 2017 is BOOR zowel de uitvoering als de administratie op dit onderwerp in eigen beheer gaan uitvoeren. Het project met het vervangingsfonds is conform afspraak medio 2017 ten einde gekomen. Tot 2017 was de personele zorg op dit onderwerp uitbesteed aan een dienstverlener. Om diverse redenen, zoals de manier van meten door deze dienstverlener en inrichtingskeuzen, is het gerealiseerde verzuimcijfer niet geheel vergelijkbaar met eerdere jaren.

Organisatie	%			duur			frequentie		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
BOOR	7,2	6,4	6,6	21	15	23	1,3	1,3	1,1
BOOR (S)BAO	8,5	7,4	8,1	33	23	39	0,9	0,9	0,8
BOOR VO*	5,0	4,9	4,8	11	9	12	1,8	1,8	1,6
BOOR (V)SO	8,2	6,5	6,7	26	14	25	1,3	1,3	1,1

*inclusief BOOR Services

Deze cijfers kunnen worden vergeleken met de landelijke verzuimcijfers die jaarlijks door DUO worden gepubliceerd. De laatst beschikbare cijfers van DUO hebben betrekking op het jaar 2016. De BOOR cijfers zijn afgezet tegen de cijfers van de G4.

	Verzuim po	Verzuim vo	Verzuim so
Openbaar landelijk	6,8 %	5,5 %	7 %
BOOR (eigen indeling ⁴)	7,4 %	4,9 %	6,5 %
Rotterdam	5,8 %	3,7 %	6,7 %
Amsterdam	7,5 %	6,1 %	9 %
Den Haag	5,9 %	5,2 %	6,1 %
Utrecht	5,7 %	6,8 %	6,8 %

Er is in 2017 veel inspanning geleverd om vooral in casussen van langduriger verzuim verbeterd in control te komen. Kijkend naar de verzuimcijfers van individuele scholen is te zien dat het streven van 6% in veel gevallen nog niet wordt behaald.

Over 2017 is het verzuimpercentage stabiel en vanaf het vierde kwartaal licht dalend, met een ziekteverzuim van 6,61%. In het (s)bao is er een gemengd beeld. De scholengroep Zuidwest⁵ voldoet aan het streven, met een verzuimpercentage van 5,7%. De groep Noordoost bijna (6,1%). De groepen Noordwest (8,5%) en Zuidoost (9,6%) zijn nog niet op het gewenste niveau. Met behulp van een gespecialiseerde externe dienstverlener en een van de gemeente Rotterdam ontvangen subsidie wordt een extra inspanning verricht op deze scholengroepen. De dienstverlener gaat zowel op school- als teamniveau interventies doen om tot een gezondere werkomgeving met minder verzuim te komen.

Het verzuim valt vooral in de klasse lang verzuim, met een verzuimduur tussen de zes weken en één jaar. Er is verschil tussen het verzuim tussen mannen en vrouwen. Binnen het (v)so valt dat het meest op: mannen (3,1%) en vrouwen (7,3%).

In het po valt op dat de meldingsfrequentie lager is dan landelijk en dat het percentage personen met 0 uren verzuim hoger is dan landelijk. Dat betekent dat BOOR bao meer mensen heeft die gedurende een jaar helemaal niet ziek zijn. De duur en frequentie van dit percentage nulverzuim in (v)so en vo liggen in de buurt van landelijke waarden.

In 2018 blijft het verlagen van het ziekteverzuim een van onze prioriteiten. Een verzuimpercentage van maximaal 6% blijft ons streven. In de eerste voortgangsrapportage 2018 beschrijven we onze interventies naar een verbeterd werkproces, onder meer gericht op preventie.

⁴ BOOR hanteert zelf een andere indeling dan DUO. BOOR rekent sbo onder po, DUO onder so. BOOR rekent BOOR Services onder vo, DUO niet. De verschillen tussen beide rekenmethodes zijn minimaal.

⁵ Alle scholen in het (s)bao zijn ondergebracht in vier scholengroepen van elk circa 15 scholen.

Vervangingspoule

Dit doel is gerealiseerd. Het plan was om in 2017 te werken aan het instrumentarium om de instroom van personeelsleden bestendig te organiseren. Er is een poule voor po en so opgericht, waarin medewerkers vanuit een vaste aanstelling ingezet kunnen worden in vervangingswerk. Door de krapte op de arbeidsmarkt is de poule nog niet naar genoeg gevuld. Medewerkers die in dienst komen in deze poule stromen snel door naar vacatures op de scholen. Er is een team opgericht om deze vulling verder vorm te geven, inclusief een gespecialiseerde recruiter.

Personele en salarisadministratie

Tot 1 januari 2017 maakte BOOR gebruik van administratiekantoor Vizyr voor de personele- en salarisadministratie. Sinds januari 2017 doen we dit in eigen beheer. Door een gebrekkige informatieoverdracht en aansluitend een faillissement van dienstverlener Vizyr heeft het grote inspanning gekost dit doel te realiseren. We zijn erin geslaagd steeds tijdig en juist de salarisbetalingen te doen. Als gevolg van de problemen met de overdracht vanuit Vizyr heeft het lang geduurd om de afdeling HR op orde te krijgen. Pas in de tweede helft van 2017 konden we beginnen met het structureel implementeren van processen en software. Er zijn grote stappen gezet in de digitalisering van processen. Ook is een applicatie voor business intelligence (Qlikview) in gebruik genomen. In 2017 zijn er diverse instructiebijeenkomsten geweest om betrokkenen, waaronder directeuren, te leren werken met de applicatie. De applicatie stelt ons in staat om data op dagelijkse basis op te vragen en daarmee de sturing van de organisatie te verbeteren.

Financiële onrechtmatigheden Passer College

In het najaar van 2017 bereikten ons signalen van mogelijke onrechtmatigheden in de financiële administratie bij het Passer College. We hebben een bedrijfsrecherchebureau gedegen onderzoek laten doen naar de omvang hiervan en mogelijke betrokkenheid van een locatieleider. Het onderzoek heeft bevestigd dat deze locatieleider niet-integer gedrag heeft getoond en betrokken was bij financiële malversaties. Alhoewel niet materieel voor de jaarrekeningcontrole, heeft deze uitkomst ons geschokt. Schoolleiders dienen een moreel kompas te zijn en een voorbeeld voor de medewerkers en de leerlingen. Wij vinden het getoonde gedrag onverenigbaar met de kernwaarden van BOOR en onacceptabel. Wij hebben dan ook aangifte tegen betrokkene gedaan en zullen er alles aan doen om de schade te verhalen. Ook hebben wij een projectgroep onder leiding van een externe regievoerder opdracht gegeven om uit deze casuïstiek de leerpunten te destilleren en deze te gebruiken voor verdere versterking van de interne bedrijfsvoering.

1.4. Leren in de samenleving

Jaarplan 2017

- ✓ Doel: Om de informatie aan en communicatie met medezeggenschapsraden te verbeteren leggen we in 2017 een bestand met e-mailadressen van alle mr's aan.
- ✓ Doel: Scholen verbinden zich met hun omgeving en zijn zich bewust van hun betekenis en hun rol in die omgeving. Alle scholen onderzoeken in 2017 op welke wijze ze deze verbinding tot stand kunnen brengen.

In januari 2016 is voor het basisonderwijs gestart met een project 'identiteit'. BOOR werkt daarin samen met het Centrum Humanistische Vorming. Doel van het project is leerkrachten, leerlingen en ouders op de scholen in staat stellen om met elkaar na te denken en te praten over de kernwaarden van het openbaar onderwijs en van de eigen school.

- ✓ Doel: In 2017 is het programma 'identiteit' uitgebreid met activiteiten in het voortgezet onderwijs en in het speciaal onderwijs. Het doel van het programma 'Identiteit BOOR' is om de BOOR-identiteit om te zetten in gedrag en cultuur. Een doorleefde identiteit komt ten goede aan de schoolcultuur en de ouderparticipatie.
- ✓ Doel: in 2017 wordt een werkconferentie 'identiteit' georganiseerd voor alle medewerkers van BOOR en belangstellende ouders en leerlingen. Hier verzamelen we de opbrengsten van de identiteitsmiddagen en kunnen de scholen kiezen uit een menukaart om verder te werken aan hun identiteit. Op dit menu staan onder meer integriteit, levensbeschouwelijk onderwijs, cultuureducatie, filosofie voor kinderen, lessen in burgerschap, participatie en medezeggenschap.

Verslag 2017

Medezeggenschap

Er is de afgelopen periode hard gewerkt aan het vestigen van een goed medezeggenschapsklimaat in de scholen. Er moet echter nog wel een volgende stap gezet worden, vooral op het vlak van scholing, kennis van zaken en informatie. Daarnaast is deelname aan de medezeggenschapsraden op schoolniveau een punt van aandacht. Een bevoegd gezag kan leerlingen, ouders en personeel niet dwingen om lid te worden van een medezeggenschapsraad, noch kan het de leden van een raad dwingen om zich te scholen. Een bevoegd gezag kan wel werken aan de randvoorwaarden, die nodig zijn voor goed functionerende medezeggenschap: een adequaat scholingsaanbod, goede informatie en voldoende faciliteiten. Om hieraan te voldoen is besloten een 'programma medezeggenschap' te maken en dit met gmr's, bovenscholse directeuren, schoolleiders in het vo en het college van bestuur te bespreken. Dit programma is in 2017 opgesteld en positief ontvangen. Inmiddels is met de eerste activiteiten gestart.

Nu we bezig zijn met de uitvoering van het programma medezeggenschap wordt het voor leden van medezeggenschapsraden steeds meer vanzelfsprekend om scholing te volgen, tijdig over de juiste informatie te beschikken om het medezeggenschapswerk

goed te kunnen doen en over voldoende tijd en middelen te beschikken. Zo werd in 2017 vier keer de 'basiscursus medezeggenschap' gegeven; ontvingen elf mr's, waarvan één in het vo, scholing op maat in de eigen school; werd twee keer een vervolgcursus gegeven (bevoegdheden en bekostiging); werd één keer een basiscursus voor nieuwe gmr-leden gegeven en werd drie keer een workshop medezeggenschap voor medewerkers van BOOR Services gegeven.

Gemeenschappelijke medezeggenschapsraden

BOOR Services heeft een coördinerende rol naar de gmr's. BOOR heeft een gmr voor elke sector: po, vo en (v)so. Om de medezeggenschap op bestuursniveau functioneler en professioneler te maken is op verzoek van de gmr's meer sturing en planning aangebracht bij de namens het bevoegd gezag te behandelen onderwerpen in de gmr-vergaderingen. Vanaf september zijn te agenderen onderwerpen overzichtelijk bij elkaar gebracht op een lange termijnagenda voor alle gmr's. Het is een dynamisch document en de gmr's zijn nadrukkelijk uitgenodigd om ook onderwerpen aan te dragen. De gmr's zijn positief over dit initiatief en hebben al diverse onderwerpen aangedragen.

Programma identiteit

Al enkele jaren is identiteit, dan wel de kenmerken van het openbaar onderwijs in Rotterdam, een belangrijk onderwerp op de agenda van BOOR. In 2016 is gestart met een programma 'identiteit BOOR'. In het kader hiervan hebben in 2016 en 2017 'train-de-trainer'-bijeenkomsten en identiteitsmiddagen op school plaatsgevonden. Eind 2017 is een plan van aanpak geschreven om het programma vanaf 2018 verder te brengen. In 2017 is er nog slechts in geringe mate aandacht geweest voor het programma identiteit in de sectoren vo en so. In het plan van aanpak is hier nadrukkelijk aandacht voor geweest, zodat het een goede plek in het programma vanaf 2018 heeft. Op 29 november 2017 heeft een gesprek plaatsgevonden tussen de raadscommissie ZOCS en het bestuur van BOOR over de wezenskenmerken van het openbaar onderwijs in Rotterdam. In februari 2018 is dit gesprek vervolgd. Het jaar 2018 is een bijzonder jaar: BOOR viert zijn tweede lustrum. Deze viering staat in het teken van identiteit. Een van de programmaonderdelen is een werkconferentie. Deze vindt plaats in juni.

1.5. Leren in een professionele cultuur

Jaarplan 2017: Onderwijskwaliteit

Elke school brengt op eigen wijze de ontwikkeling van leerlingen in kaart. Naast de gezamenlijke leerlingvolgsystemen, ParnasSys, Magister en Som, wordt gebruikt gemaakt van diverse aanvullende instrumenten.

- ✓ Doel: in 2017 is onderzocht op welke scholen leerlingen al volledig inzicht in hun persoonlijke ontwikkeling hebben en op welke wijze scholen dit hebben georganiseerd. Door van elkaar te leren kan op alle scholen inzicht in persoonlijke ontwikkeling gerealiseerd worden.

In augustus 2017 treedt een nieuw onderzoekskader van de onderwijsinspectie in werking. BOOR bereidt zich hierop voor door een kwaliteitsbeleid te ontwikkelen waarin de nieuwe standaarden van de onderwijsinspectie verwerkt worden. De ambities van BOOR reiken uiteraard verder dan het alleen voldoen aan de standaarden van de Onderwijsinspectie. 'Zicht op ontwikkeling en begeleiding van leerlingen' is als een kernstandaard van belang voor alle scholen. Dat leidt ertoe dat in het nieuwe kwaliteitsbeleid van BOOR voor alle scholen geïnventariseerd wordt hoe zij er op dit onderdeel voorstaan. De onderwijscommissie vo bereidt momenteel werkwijzen voor, die vo-scholen in staat stellen om met elkaar het inzicht in de onderwijsresultaten en het maatwerk in het onderwijs verder te ontwikkelen. Op de plenaire dag in juni voor de sectoren po en so het ontwikkelen van schoolstandaarden centraal. Hoe kom je als school tot passende ambities op schoolniveau, groepsniveau en leerling niveau? En hoe maak je deze ambities inzichtelijk voor alle betrokkenen.

- ✓ Doel: in 2017 worden masterclasses georganiseerd in het formuleren van schoolstandaarden.

Verslag 2017

Leerlingvolgsystemen

Het doel om onderzocht te hebben op welke wijze scholen het volledige inzicht in de persoonlijke ontwikkeling hebben georganiseerd en dit inzicht op alle scholen te realiseren is te ambitieus gebleken en zodoende ook niet volledig gerealiseerd. Desalniettemin hebben we een goed beeld van wat er speelt op de scholen op dit vlak.

Binnen de BOOR po-scholen wordt ParnasSys voornamelijk ingezet als leerlingvolgsysteem, hierin staan onder andere alle vorderingen van de leerlingen op de toetsen die afgenomen worden. Elke leerkracht monitort de voortgang van zijn leerlingen en past zijn leeraanbod daarop aan. Op ouderavonden krijgen ouders inzage in de leerprestaties van hun kind en in sommige gevallen zijn dan ook de kinderen aanwezig. Sommige scholen beschikken over een ouderportaal waardoor de ouder vanaf thuis ook de voortgang kan volgen.

Binnen het vo wordt de voortgang van de leerlingen geregistreerd in het leerlingvolgsysteem Magister. Met behulp van QlikView worden de gegevens ontsloten om daarmee rapportages te maken. Thorbecke heeft als laatste BOOR vo-school

Magister ingevoerd in de zomer van 2017. De implementatie is in volle gang. Binnen het so gebruikt men ParnasSys en Magister.

Bestuursgesprek Inspectie

De inspectie werkt sinds 1 augustus 2017 met nieuw inspectietoezicht. Dat houdt in dat de inspectie niet langer alleen alle scholen bezoekt maar met haar toezicht begint bij schoolbesturen. Het bestuur moet daarbij laten zien hoe het de kwaliteitszorg voor zijn scholen heeft geregeld. De inspectie heeft aangekondigd dat het bestuursgesprek met BOOR, naar aanleiding van het nieuwe onderzoekskader, in schooljaar 2018/2019 zal plaatsvinden. In september 2017 zijn we begonnen aan een handboek onderwijskwaliteit. Dit handboek helpt ons in de voorbereiding van het bestuursgesprek. Hierin staan de diverse kwaliteitsprocessen beschreven die bij BOOR worden uitgevoerd zoals tevredenheidsmetingen, jaarplancycclus, zelfevaluaties, onderzoek en analyse, innovatie, gesprekkencyclus en professionalisering. Er is een planning van activiteiten opgesteld om in juni 2018 gereed te zijn voor de visitatie.

Jaarplan 2017: Personeelsbeleid

Het jaar 2017 staat mede in het teken van incorporatie van de HRM functie in de centrale organisatie.

- ✓ Doel: in 2017 is de omslag vormgegeven naar een schoolnabije HRM adviesfunctie en personeel en salarisadministratie in eigen beheer.

Verslag 2017

De personele en salarisadministratie worden in eigen beheer uitgevoerd sinds 1 januari 2017. In 2017 is de schoolnabije adviesfunctie ingericht. Er is een team van adviseurs actief aan de slag op de scholen. Eind 2017 is de conclusie getrokken dat we deze omslag verder door willen ontwikkelen; dit staat op de agenda voor 2018. In paragraaf 1.3 staan de overige behaalde resultaten in 2017 op het gebied van HRM.

Jaarplan 2017: Bedrijfsvoering en financiën

Voor een goede financiële basis is het nodig dat bestuur en management permanent inzicht hebben in de financiële situatie en niet worden verrast door uitschieters. Met de financiële administratie op orde kan deze in 2017 maandelijks op tijd worden afgesloten, is de voorraad inkoopfacturen geminimaliseerd en zijn betalingen tijdig uitgevoerd. Een voorwaarde voor inzicht is dat de financiële informatie uit de BI-tool relevant en juist is.

- ✓ Doel: in 2017 wordt gemeten of de rapportages en dashboards die de directeuren en het bestuur zien, overeenstemmen met hetgeen is gevraagd bij de aanbesteding van de BI-tool en of de informatie in de rapportages overeenstemmen met de informatie in de bron-systemen.

Verslag 2017

In 2017 is Qlikview als BI-tool geïmplementeerd (zie ook onderstaand de voortgang bij ict en informatievoorziening). Het systeem is beschikbaar gesteld voor alle scholen.

Ook zijn er diverse workshops geweest om de gebruikers te oefenen in het gebruik. Daarmee is er een goede start gemaakt om de informatie van de bronsystemen inzichtelijk te maken. In 2018 wordt hier verder op doorgebouwd.

Jaarplan 2017: ICT en informatievoorziening

Het programma van eisen voor de BI-Tool is gereed en de marktverkenning is geweest.

- ✓ Doel: in 2017 is een BI-Tool geselecteerd en geïmplementeerd.

Verslag 2017

De selectie en implementatie van de BI-tool heeft plaatsgevonden. Na het eerste jaar is besloten de toepassing Qlikview als BI-tool ook voor de komende twee schooljaren in te zetten. In het schooljaar 2017/2018 wordt er verder gewerkt aan het eigen maken van de applicatie. Hiervoor is een herhalingstraining op het gebied van Financiën en HR gegeven in september 2017 en zijn de overzichten voor financiën en personeel verder uitgebreid. Er is een projectgroep BI opgericht die zich richt op de implementatie van een integraal managementdashboard.

Jaarplan 2017: Inkoop

- ✓ In alle nieuwe Europese aanbestedingen die in 2017 gepubliceerd worden is een paragraaf maatschappelijk verantwoord ondernemen en duurzaamheid opgenomen.
- ✓ In alle nieuwe Europese aanbestedingen die in 2017 gepubliceerd worden is waar mogelijk een paragraaf opgenomen over de bevordering van arbeidsparticipatie van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.
- ✓ Tot slot wordt het bestel- en facturatieproces verbeterd om meer grip op uitgaven te krijgen. In 2016 is hier een plan van aanpak voor opgesteld en dit zal in 2017 uitgerold gaan worden.

Verslag 2017

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

In 2017 zijn vier Europese aanbestedingen afgerond: Brandveiligheid, Leermiddelen po, Leermiddelen vo en Inhuur tijdelijke leraren po. De Europese aanbesteding ICT Hardware is nog niet afgerond. Het kostte meer tijd om de juiste selectie- en gunningseisen vast te stellen dan van tevoren werd ingeschat. Daarbij heeft de totstandkoming van de inkoopcoöperatie SIVON ook invloed gehad op de doorlooptijd.

In 2017 zijn ook nog de Europese aanbestedingen kantoorartikelen & papier, Schilderwerk po en Afvalverwerking opgestart. Deze worden in het eerste en tweede kwartaal van 2018 afgerond. De potentiële leveranciers zijn in alle aanbestedingen gevraagd naar de wijze waarop zij Maatschappelijk verantwoord ondernemen toepassen in de invulling van de opdracht. De beantwoording hiervan is onderdeel van de totaalbeoordeling geweest. Op deze wijze zijn maatschappelijk verantwoorde

leveranciers gecontracteerd.

Bevordering arbeidsparticipatie

Het bevorderen van arbeidsparticipatie heeft nog geen plek gekregen in de genoemde aanbestedingen. Het blijft een aandachtspunt voor aanbestedingen die in 2018 uitgevoerd worden. Daar waar wel opportuun, worden wensen met betrekking tot arbeidsparticipatie opgenomen in de uitvoeringswensen.

Verbetering bestel- en factuurproces

Eind 2017 heeft een interne analyse van huidige (financiële) systemen en een marktoriëntatie plaatsgevonden op mogelijke bestel- en facturatieoplossingen. De noodzakelijkheid van een bestel- en facturatiesysteem is duidelijk. Er is een voorlopige keuze gemaakt op welke wijze reeds bestaande systemen kunnen worden uitgebreid met gewenste functionaliteiten. Dit krijgt zijn beslag in 2018.

2. BOOR financieel

2.1. Vermogenspositie

In 2017 is het weerstandsvermogen van BOOR, conform de verwachting, verder toegenomen, tot 9,03%. BOOR streeft naar een weerstandsvermogen van 10%. Evenals in het jaarverslag van 2016 aangegeven is nog steeds de verwachting dat het minimaal gewenst percentage van 10% in 2018 kan worden gerealiseerd.

2.2. Treasuryverslag

In 2017 lag de focus – naast het reguliere liquiditeitsbeheer – op de (her)financiering van de gebouwen van BOOR in de gemeente Lansingerland.

Garantstelling financiering gebouwen Lansingerland

Eind 2017 is de gemeente Lansingerland akkoord gegaan met de garantstelling voor de lening nieuwbouw Wolfert Lansing (voorheen Wolfert PRO) en de gewijzigde garantstelling van de lening Wolfert Lyceum ten behoeve van de uitbreiding van het pand. Door de gemeenteraad Rotterdam is op 14 december 2017, bij de behandeling van het jaarplan 2018, toestemming verleend tot het aangaan van genoemde leningen. De leningen worden het naar verwachting het 1e kwartaal 2018 afgesloten.

Beleggingen

In 2017 zijn er geen andere beleggingen geweest, dan de middelen van het studiefonds van het Libanon Lyceum. Deze beleggingen zijn aangekocht voor de ingangsdatum van de Regeling Lenen, Beleggen en Derivaten OCW 2016 en voldoen daarmee aan de vereisten van deze regeling.

Het verloop van de beleggingen over het afgelopen jaar is als volgt:

Omschrijving	Bedrag
Saldo 1 januari 2017	€ 128.484
Mutaties	€ 12.608
Saldo 31 december 2017	€ 141.092

De beleggingsportefeuille van het studiefonds is per 15 februari 2018 verkocht. De opbrengst is toegevoegd aan de liquide middelen van het Libanon Lyceum.

Liquiditeitspositie

Het saldo liquide middelen was eind 2017 ruim € 18 miljoen. In december en januari moet de liquiditeitspositie vanwege de uitbetaling van de eindejaarsuitkering, het lagere betaalritme van de rijksbijdrage en de uitbetaling van de premies strak worden

gemonitord. In 2017 hebben wij geen gebruik behoeven te maken van onze kredietfaciliteit bij de Rabobank. De kredietfaciliteit bedraagt € 4,0 miljoen.

2.3. Financieel resultaat 2017

Het jaar 2017 is afgesloten met een voordelig resultaat van € 5.998.000. Het resultaat is als volgt opgebouwd:

	2017	Begroting	2016
Baten	€ 264.278.000	€ 250.841.000	€ 255.682.000
Lasten	€ 257.958.000	€ 246.988.000	€ 253.039.000
Financiële baten en lasten	-/- € 322.000	-/- € 363.000	-/- € 365.000
Resultaat	€ 5.998.000	€ 3.490.000	€ 2.278.000

Bij het opmaken van de begroting 2017 (in het najaar van 2016) werd nog uitgegaan van een verwacht positief resultaat van € 3.490.000. In onze tussentijdse rapportages hebben we de verwachting voor het financiële resultaat over 2017 steeds geactualiseerd. In de eerste voortgangsrapportage (na drie maanden) gingen we er vanuit dat we het begrote resultaat zouden realiseren van € 3.490.000. In de tweede voortgangsrapportage (na acht maanden) hebben we deze verwachting bijgesteld naar € 3.589.000. Het jaar 2017 is echter afgesloten met een resultaat dat € 2,5 miljoen boven het resultaat volgens de oorspronkelijke begroting ligt.

Samengevat was de resultaatverwachting voor 2017 als volgt:

	Resultaat
Begroting	€3.490.000
Prognose eerste voortgangsrapportage (1)	€3.490.000
Prognose tweede voortgangsrapportage (2)	€3.589.000
Werkelijk resultaat (3)	€5.998.000

1. Eerste voortgangsrapportage

De prognose in de eerste voortgangsrapportage lag op het niveau van de begroting. De verwachting was dat zowel de rijksbijdragen als de personele lasten hoger zouden uitvallen dan begroot vanwege de verhoging van de pensioenpremie en de uitvoering van het Cao-akkoord en de compensatie daarvoor vanuit het ministerie. Daarbij werd ervan uitgegaan dat deze beide zaken elkaar in evenwicht zouden houden en dus niet zouden leiden tot een wijziging van het resultaat zoals begroot.

2. Tweede voortgangsrapportage

In de tweede voortgangsrapportage werd het verwachte resultaat enigszins naar boven bijgesteld (€ 100.000). In de sectoren (speciaal) basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs lagen namelijk de verwachte financiële resultaten hoger dan begroot. Daarentegen warendoor personele investeringen voor kwaliteitsverbetering bij Thorbecke voortgezet onderwijs de kosten daar hoger dan begroot.

3. Werkelijk resultaat

Het werkelijk resultaat 2017 bedraagt € 5.998.000 en ligt € 2,5 miljoen hoger dan de begroting. Ten opzichte van de begroting 2017 zijn de baten met 13,4 miljoen toegenomen en de lasten met 10,9 miljoen. De lasten zijn met circa 7,8 miljoen gestegen als gevolg van prijsbijstellingen en extra activiteiten die worden gedekt door een hogere rijksvergoeding.

Het hogere resultaat ten opzichte van de begroting kan op hoofdlijnen als volgt worden verklaard:

• Hogere indexering rijksvergoeding t.o.v. personeelskosten	1,2 miljoen
• Ontvangen rijksvergoeding met besteding in volgend jaar	1,4 miljoen
• Toename ouderbijdragen (vnl internationaal georiënteerd)	1,2 miljoen
• Terugvordering Stichting Beheer der Gebouwen	0,4 miljoen
• Hogere vergoedingen samenwerkingsverbanden	0,4 miljoen
• Bijzondere waardeverminderingen oude activa	1,0 miljoen -/-
• Hogere onderhoudslasten	0,8 miljoen -/-
• Lagere energielasten	0,5 miljoen
• Inhuur externe expertise (juridisch, fiscaal, aanbesteding)	1,0 miljoen -/-
• Toename kosten automatisering	0,5 miljoen -/-
• Overige	0,7 miljoen
Totaal	2,5 miljoen

In de sector po wordt het positieve resultaat vooral verklaard door lagere uitgaven voor de bovenscholse activiteiten zoals lagere kosten groeiregeling in verband met een lager aantal leerlingen. Ook in het primair onderwijs is een toename van de bekostiging voor nieuwkomers zichtbaar. Daar staat tegenover een bijzondere waardevermindering voor niet meer in gebruik zijnde activa.

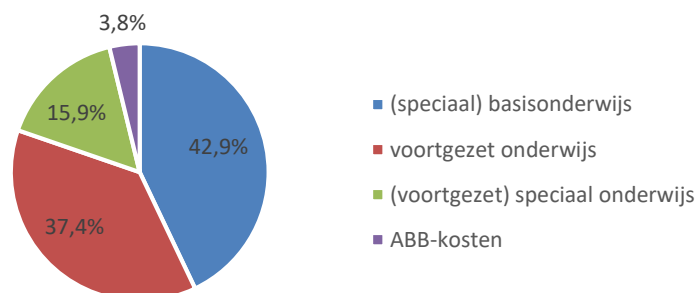
Het hogere resultaat in het vo wordt met name veroorzaakt door hogere inkomsten voor de bekostiging van nieuwkomers/asielzoekers en inkomsten uit ESF-subsidie enerzijds en anderzijds is er sprake van een bijzondere waardevermindering oude activa. Het aantal nieuwkomers en daarmee de inkomsten voor deze leerlingen fluctueren gedurende het jaar. Juist daarom is ook de bekostigingssystematiek vanuit het Rijk aangepast zodat deze dichter aansluit bij het wisselend aantal leerlingen. De keerzijde hiervan is dat de voorspelbaarheid van deze baten daarmee afneemt. In 2017 heeft zich bij een tweetal locaties een bijzondere waardevermindering voorgedaan in verband met niet meer in gebruik zijnde activa danwel binnen korte tijd buiten gebruik te stellen activa. De hogere ouderbijdragen in 2017 zijn voornamelijk het gevolg van een toenemend aantal leerlingen in het internationaal georiënteerd onderwijs en een hogere deelname aan schoolreizen. De hogere onderhoudslasten zijn voor een belangrijk deel toe te rekenen aan het voortgezet onderwijs.

Ten opzichte van de tweede voortgangsrapportage bedraagt de realisatie € 2,4 miljoen hoger. Dit wordt veroorzaakt doordat aan de ene kant de werkelijke baten € 3,6 miljoen hoger zijn uitgevallen (extra middelen opvang vreemdelingen, samenwerkingsverbanden, ouderbijdragen en detacheringen) en aan de andere kant de werkelijke lasten ook hoger zijn uitgevallen (€ 1,2 miljoen, lagere personeelslasten tegenover hogere onderhoudsuitgaven en lasten schoolreizen) dan in de tweede voortgangsrapportage werd voorzien. Het hogere resultaat is voor € 1,4 miljoen gerealiseerd in de sector po en voor € 1,0 miljoen in de sector vo.

Voor de verdere toelichting van het resultaat wordt verwezen naar hoofdstuk 14.

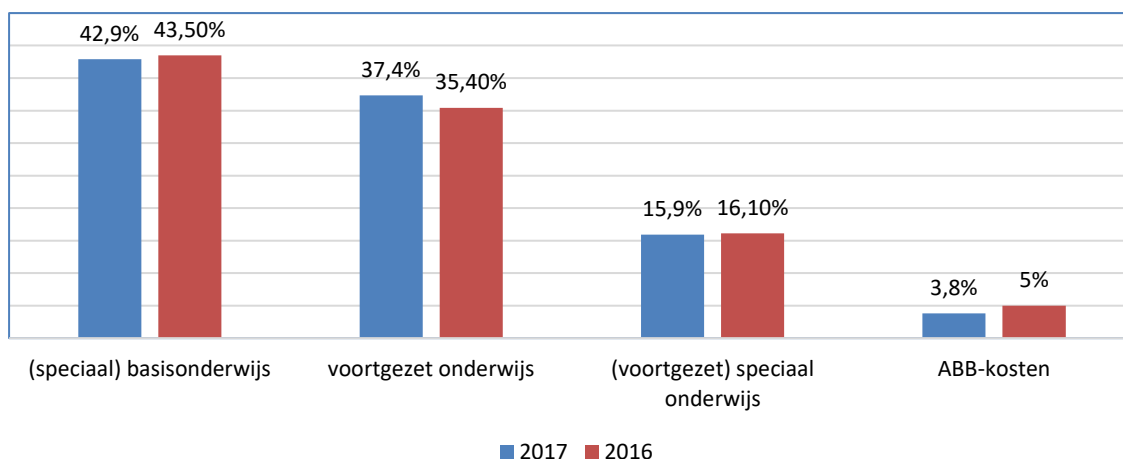
2.4. Verdeling van lasten over de sectoren

In onderstaande grafiek zijn de lasten 2017 met de vergelijkende cijfers 2016 verdeeld over de drie onderwijssectoren en de kosten voor administratie, beheer en bestuur (ABB). De verdeling is daarbij als volgt:

Het percentage ABB bedraagt 3,8% tegenover 5% in 2016. Dit is zoals begroot. De daling ten opzichte van 2017 wordt verklaard door eenmalige kosten in 2016 voor de investering van de administratie.

Verdeling lasten 2017 en 2016

2.5. Incidentele baten en lasten

Het resultaat over 2017 bedraagt € 5.998.000 voordelig. Dit resultaat bestaat uit het reguliere exploitatieresultaat en uit incidentele mee- en tegenvallers. De belangrijkste incidentele voordelen zijn de afwikkeling van subsidies uit voorgaande jaren (ESF) in de sector vo en de terugvordering van Stichting Beheer der Gebouwen in de sector (v)so. Het belangrijkste incidentele nadeel is het afboeken van niet meer in gebruik zijnde activa in de sectoren po en vo.

3. BOOR in cijfers

3.1. Aantal leerlingen

Leerlingaantallen (peildatum 1 oktober)	2014	2015	2016	2017	OBI 1-10- 2018	OBI 1-10- 2019	OBI 1-10- 2020
Basisonderwijs	17.673	17.664	17.669	17.311	17.888	18.011	18.077
Speciaal basisonderwijs	388	382	286	283	267	266	267
(Voortgezet) speciaal onderwijs	1.885	1.951	1.980	2.048	1.949	1.939	1.938
Totaal PO	19.946	19.997	19.935	19.642	20.104	20.216	20.282
Voortgezet onderwijs	10.414	10.680	10.823	10.872	⁶		
Totaal BOOR	30.360	30.677	30.758	30.514			

Bron: Onderwijsdata op www.duo.nl, BRON en OBI-prognose.

Het leerlingenaantal in het speciaal basisonderwijs is in vergelijking met 2016 min of meer gelijk gebleven. De leerlingenaantallen in het (voortgezet) speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs kennen een licht stijgende trend. Een daling is te constateren in het regulier basisonderwijs (bao). Een aantal ontwikkelingen liggen hieraan ten grondslag. De dislocatie Tuinstad Terbregge is in 2017 gesloten. RVKO is een dislocatie van de Marga Klompéschool gestart op de locatie. De meeste leerlingen hebben zich in het nieuwe schooljaar ingeschreven op de locatie van RVKO. Ook is er een sterke daling geweest bij Samsam en Vierambacht. Samsam sluit per 1 augustus 2018. Vierambacht heeft te kampen gehad met problemen rond de invoering van het onderwijsconcept 'Onderwijs voor een Nieuwe Toekomst' (O4NT) en is hier in mei 2017 mee gestopt. Voor het overige bemerken we beperkte fluctuaties. Verreweg de meeste scholen zijn min of meer stabiel gebleven of kenden een toenemend animo, een aantal scholen hadden te maken met een lichte daling.

De OBI-prognose (Onderzoek Business Intelligence) van de gemeente Rotterdam is een jaarlijkse prognose van de leerlingenaantallen van alle scholen voor primair onderwijs (bao, sbo en (v)so). Voor BOOR laat de prognose voor het gehele po een licht stijgende lijn zien. In het bao is in 2017 sprake van een daling ten opzichte van de jaren ervoor. Deze daling zet zich in de OBI-prognose niet voort.

⁶ De OBI-prognoses betreffen alleen het po: bao, sbo en (v)so. Er zijn geen OBI-prognoses voor het vo

3.2. Rotterdams aandeel

Onderstaande tabel laat het marktaandeel van BOOR in Rotterdam zien. Het marktaandeel over de laatste jaren is min of meer stabiel. Voor het basisonderwijs is sprake van een licht dalende trend. De sluiting van enkele locaties in de achterliggende jaren kan hier mede de oorzaak van zijn.

Aandeel in Rotterdam (peildatum 1 oktober)	2014	2015	2016	2017*
Basisonderwijs	35%	34%	34%	33%
Speciaal basisonderwijs	33%	35%	33%	30%
Speciaal onderwijs	50%	52%	51%	44%
Voortgezet speciaal onderwijs	40%	40%	41%	
Voortgezet onderwijs (inclusief vavo- leerlingen)	25%	25%	25%	25%
Totaal	32%	32%	31%	31%

Bron: Onderwijsdata op www.duo.nl.

*Voorlopige cijfers

3.3. Scores eindtoets basisonderwijs

Alle leerlingen van groep 8 moeten een eindtoets maken. Scholen kunnen hiervoor kiezen uit meerdere eindtoetsen. Met de eindtoets kunnen leerlingen laten zien wat ze in acht jaar basisschool hebben geleerd. BOOR-scholen hebben in schooljaar 2017/2018 gekozen voor de Centrale Eindtoets en IEP Eindtoets. Van de 66 basisscholen hebben 26 scholen de IEP gebruikt en veertig scholen de CITO. Bij de IEP scoort 32% onder de norm en 68% boven de norm en bij de Cito 23% versus 77%.

Van de 26 IEP scholen scoren er acht scholen onder de gestelde norm en achttien scholen boven de norm. Het BOOR gemiddelde is 77,75 waarbij acht scholen boven het landelijk gemiddelde hebben gescoord. Er is geen Rotterdams gemiddelde van de IEP bekend. Het landelijk gemiddelde van de IEP is 80,60, wat hoger ligt dan het BOOR gemiddelde. De spreiding van BOOR ligt tussen 68 en 88,8.

Van de veertig Cito-scholen scoren er negen onder de gestelde norm en 31 boven de gestelde norm. Het BOOR gemiddelde is 534,3 waarbij zestien scholen boven het landelijk gemiddelde hebben gescoord. Het BOOR gemiddelde ligt hoger dan het Rotterdams gemiddelde van 533,9, maar lager dan het landelijk gemiddelde van 535,3. De spreiding van BOOR ligt tussen 523,9 en 541,1.

3.4. Examenresultaten voortgezet onderwijs

Onderstaande tabel laat de slagingspercentages van alle afdelingen van de vijf scholen voor voortgezet onderwijs over 2017 zien. Ter vergelijking zijn de percentages over

2015 en 2016 weergegeven. Bij de tabel maken we de kanttekening dat percentages soms een vertekend beeld kunnen geven, aangezien sommige eindexamenklassen slechts uit enkele leerlingen bestaan.

Erasmiaans	2015	2016	2017
vwo	94%	91%	94%
Libanon Lyceum	2015	2016	2017
vmbo tl	89%	93%	100%
havo	78%	83%	87%
vwo	81%	84%	85%
Nieuw Zuid	2015	2016	2017
De Hef – vmbo kader	100%	95%	84%
De Hef – vmbo basis	100%	79%	96%
Hugo de Groot – vmbo tl	100%	98%	98%
Hugo de Groot – havo	100%	100%	88%
Hugo de Groot – vwo	100%	100%	67%
Einstein – vmbo tl	100%	96%	100%
Einstein – havo	93%	84%	79%
Einstein – vwo	90%	100%	92%
Einstein – gymnasium	100%	100%	75%
Thorbecke	2015	2016	2017
Sport en dans – vmbo kader	67%	97%	100%
Sport en dans – vmbo basis	94%	100%	100%
Merkelbachstr/Prinsenl – vmbo tl	77%	76%	73%
Merkelbachstr/Prinsenl – havo	93%	84%	94%
Merkelbachstr/Prinsenl – vwo	93%	93%	97%
Nieuwerkerk – vmbo tl	97%	97%	98%
Wolfert van Borselen	2015	2016	2017
College – vmbo tl	98%	100%	100%
College – havo	69%	79%	78%
College – vwo	88%	57%	69%
Tweetalig – havo	81%	88%	82%
Tweetalig – vwo	91%	97%	92%
Dalton – vmbo tl	87%	80%	95%
Dalton – havo	97%	97%	77%
Dalton – vwo	91%	90%	82%
Lyceum – havo	89%	87%	92%
Lyceum – vwo	95%	91%	96%
Pro – vmbo basis	100%	100%	93%
Pro – vmbo kader	100%	99%	96%
Pro – gl/tl	88%	93%	92%

3.5. Tevredenheidspelingen

Alle BOOR scholen meten via een vaststaande cyclus de tevredenheid van leerlingen, ouders en personeel. De rapportage geeft informatie voor de school, voor het management en op bestuurlijk niveau. Ook vindt interne en externe benchmarking plaats. Een analyse van de tevredenheid kan een goed startpunt zijn voor het bepalen van verbeterpunten voor onderwijskwaliteit. Waar staan we nu, wat kan beter?

De cyclus van de BOOR tevredenheidsmetingen kent het volgende ritme: jaarlijks de (wettelijk verplichte) leerlingmeting, waar met name de sociale veiligheid een belangrijke rol speelt, en tweejaarlijks de tevredenheid van zowel de leerlingen als hun ouders en onze medewerkers.

Leerlingtevredenheidspelingen	2016	2017
(Speciaal) basisonderwijs	8.0	8.0
Voortgezet onderwijs	6.5	6.9
(Voortgezet) speciaal onderwijs	8.0	-

Medewerkers- tevredenheidspelingen	2014	2016
(Speciaal) basisonderwijs	7.4	7.4

Oudertevredenheidspelingen	2014	2016
Voortgezet onderwijs	7.4	7.3
(Voortgezet) speciaal onderwijs	8.1	8.0

Bron: Bureau voor praktijkgericht onderzoek

3.6. Klachten

Landelijke geschillencommissie	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Aantal klachten	4	2	2	6	15	9

In 2017 zijn negen klachten ingediend bij de stichting onderwijsgeschillen waarbij BOOR is aangesloten. Er zijn dit jaar vanuit BOOR Scholen geen klachten ingediend bij de geschillencommissie passend onderwijs. Alle negen klachten zijn ingediend bij de landelijke klachtencommissie voor het openbaar en algemeen toegankelijk onderwijs.

De uitkomst van deze negen zaken was als volgt:

- Vijf klachten zijn door de klager ingetrokken na gesprekken met school en/of bestuur.
- Twee zaken zijn door de commissie gesloten, omdat de klager niet meer reageerde op brieven van de commissie.

- Eén klacht is (gedeeltelijk) gegrond verklaard.
- Eén zaak loopt nog.

Uitgangspunt bij de landelijke klachtencommissie is dat de klager zo mogelijk eerst wordt terugverwezen naar de school en/of het schoolbestuur om te proberen de klacht op te lossen. Mede vanwege het feit dat klachten onder andere via internet laagdrempelig bij de landelijke klachtencommissie kunnen worden ingediend, bereiken soms zeer eenvoudig op te lossen zaken de klachtencommissie. Dit verklaart dat zaken na bemiddeling vaak worden ingetrokken.

3.7. Personeel

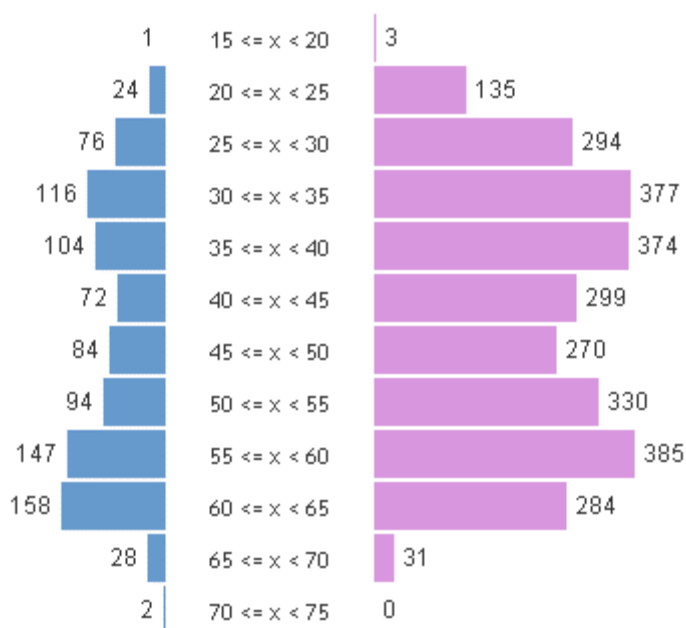
Samenstelling personeel

Vanwege de leesbaarheid is ervoor gekozen om het aantal fte (fulltime equivalent, twee collega's met een halve baan vormen samen 1 fte) af te ronden naar gehele getallen. Hierdoor kunnen er afrondingsverschillen ontstaan. Het aantal werknemers, in het bijzonder de tijdelijke werknemers, fluctueert door het jaar heen. Dit heeft onder andere te maken met de inzet van vervangers voor zieke collega's. Het aantal medewerkers (in fte) was eind 2017 iets hoger dan het jaar ervoor, wat met name komt door een toename in tijdelijke werknemers.

Verloop aantal fte (peildatum 31 december)	2013	2014	2015	2016	2017
Vaste dienst	2.826	2.751	2.659	2.549	2.558
Tijdelijke dienst	133	136	184	363	396
Totaal	2.959	2.888	2.843	2.912	2.954

Medewerkers in dienst naar geslacht	2016		2017	
	Aantal	%	Aantal	%
Man	907	24,9%	917	24,6%
Vrouw	2.733	75,1%	2.818	75,4%
Totaal	3.640	100%	3.735	100%

Verdeling per leeftijdscategorie

Jubileea in 2017

Bij BOOR wordt onderscheid gemaakt in vier verschillende jubilea. Het jubileum naar ambtstijd kijkt naar de tijd die iemand heeft gewerkt in ambtelijke dienst. Voor het jubileum naar bestuurtijd wordt gekeken naar de dienstjaren bij het bestuur BOOR. De onderwijstijd kijkt naar de tijd die iemand in het onderwijs heeft gewerkt. Tot slot wordt er bij het schooltijdjubileum gekeken naar de tijd die iemand op één school heeft gewerkt. Voor elk van de jubilea is in onderstaande tabel opgenomen hoeveel personen de jubileumtijd van 12.5, 25 of 40 jaar hebben bereikt.

Jubileum (in aantallen)	Ambtstijd	Onderwijstijd	Bestuurtijd	Schooltijd
12.5 jaar	87	85	94	0
25 jaar	56	35	47	1
40 jaar	33	36	24	0
Totaal	176	156	165	1

Verdeling over de functiegroepen

Functiegroepen <i>(in fte)</i>	Vrouw	Man	%	Totaal
Directeur	94	78	6%	172
Onderwijzend personeel / personeel primair proces	1546	552	71%	2098
Onderwijsondersteunend personeel (lesgevende taken)	272	45	11%	317
Onderwijsondersteunend personeel (zonder lesgevende taken)	237	130	13%	367
Totaal	2149	805	100%	2954

Functiemix

Bij aanvang van de invoering van de functiemix zijn landelijk streefcijfers gesteld. Dit zijn tevens de streefcijfers van BOOR. Inmiddels wordt duidelijk dat deze streefcijfers landelijk niet gerealiseerd worden. Om een beeld te verkrijgen van de vulling van de diverse functiegroepen binnen BOOR versus het landelijke beeld, worden de cijfers van BOOR afgezet tegen de landelijke of regionale cijfers.

Functiemix <i>basisonderwijs</i>	BOOR: percentage per 31 december 2017	Landelijk
LA	68	74
LB	31	26
LC	1	<1%
Functiemix <i>speciaal basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs</i>	BOOR: percentage per 31 december 2017	Landelijk
LA	1	Niet bekend
LB	83	Niet bekend
LC	17	Niet bekend
Functiemix <i>voortgezet onderwijs</i>	BOOR: percentage per 31 december 2017	Randstad
LB	36	33
LC	41	39
LD	23	28
LE	0	<1

Bron: onderwijsincijfers.nl

Verzuim

De ambitie van BOOR is om op een verzuimpercentage van 6% uit te komen. In de sectoren po en (v)so zien we een (lichte) stijging in het verzuimpercentage; beide sectoren bevinden zich nog niet op het gewenste niveau. In het vo zien we daarentegen een daling in het verzuimpercentage. De verzuimduur (hoeveel kalenderdagen is een werknemer gemiddeld ziek) neemt in het vo en (v)so af. In het po

is juist een aanzienlijke stijging in de gemiddelde verzuimduur. We zien in alle sectoren een afname in de verzuimfrequentie (hoe vaak heeft een werknemer zich in 2017 ziek gemeld).

Organisatie	%			duur			frequentie		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
BOOR*	7,2	6,4	6,6	21	15	23	1,3	1,3	1,1
BOOR PO*	8,5	7,6	8,1	33	23	39	0,9	0,9	0,8
BOOR VO*	5,0	5,0	4,8	11	15	12	1,8	1,8	1,6
BOOR SO*	8,2	6,6	6,7	26	26	25	1,3	1,3	1,1
Landelijk PO**	6,4	6,3	nmb	20	20	nmb	1,1	1,2	nmb
Landelijk VO**	4,9	5,1	nmb	12	12	nmb	1,6	1,8	nmb
Landelijk SO**	7,0	7,0	nmb	19	20	nmb	1,3	1,3	nmb

* ziekteverzuim totaal personeel

** ziekteverzuim onderwijzend personeel (landelijk ziekteverzuim totaal personeel niet beschikbaar bij DUO) wij werken aan een onderverdeling op personeelscategorieën

Bezwaarschriften en bezwaarzaken

Het aantal ontvangen bezwaarschriften ligt sinds enkele jaren op een stabiel en substantieel lager niveau dan in het verleden. Wij zien dit als een aanwijzing dat BOOR er in slaagt afspraken en beslissingen duidelijker dan in het verleden over het voetlicht te brengen.

Bezwaarschriften medewerkers	2013	2014	2015	2016	2017
(Speciaal) basisonderwijs	28	17	9	10	9
Voortgezet onderwijs	14	12	15	2	11
(Voortgezet) speciaal onderwijs	33	6	5	8	2
Totaal	75	35	29	20	22

Bezwaarzaken 2017	Totaal	Intern opgelost	Met hoorzitting	Uitspraak BOOR gelijk	Uitspraak BOOR ongelijk	Lopend
Bezwaren	22	14	2	1	1	6
Beroepzaken	6	1	5	4	1	1
Hoger Beroepzaken	5	1	3	2	1	1
Civiele procedures	2	0	0	0	0	2

4. Verslag van het algemeen bestuur

4.1. Inleiding

Het bestuur van BOOR is ingericht volgens de *One Tier Board*-bestuursmodel. Het algemeen bestuur heeft een aantal bestuurlijke taken, houdt intern toezicht, geeft advies, legt extern verantwoording af en is werkgever van de leden van het college van bestuur.

Het interne toezicht betreft de strategie, de doelen en het beleid van BOOR. In ieder geval één keer per jaar bespreekt het algemeen bestuur de invulling van de maatschappelijke taak van BOOR, de strategie van de stichting en de risico's en de beheersing daarvan.

4.2. Prioriteiten

Topprioriteit van het algemeen bestuur is (het verbeteren van) de onderwijskwaliteit. Dat is waar het iedereen uiteindelijk om te doen is. Gezonde financiën en een efficiënte bedrijfsvoering vormen hiervoor een belangrijke basis. Een groot speerpunt is dan ook om BOOR zo snel mogelijk weer financieel gezond te laten zijn. Er is in 2017 voortgebouwd op de goede stappen die hiertoe in 2016 en eerder al waren gezet.

Bij zijn aantreden heeft het algemeen bestuur de aanbevelingen van de commissie Governance openbaar onderwijs, www.boorbestuur.nl/commissiecohen, omarmd en leidend verklaard bij de uitoefening van zijn taak. Belangrijk speerpunt is de cultuurverandering binnen de organisatie. Twee componenten hebben hierbij prioriteit:

- Een bestuurlijke cultuur van bescheidenheid gericht op het onderwijs en de scholen. De scholen moeten zich volledig kunnen concentreren op het aanbieden van kwaliteitsonderwijs aan alle leerlingen met al hun onderwijsbehoeften. Het bestuur en het management zijn dienstbaar aan het primaire proces.
- Een professionele cultuur waarbinnen iedereen aangesproken wordt op de eigen taken en verantwoordelijkheden. Een cultuur van afspraak is afspraak, waarin alle medewerkers verantwoordelijkheid nemen. Belangrijke uitwerking van deze component is het toezichtkader van algemeen bestuur op het college van bestuur. In 2017 is voor het tweede jaar met een toezichtkader gewerkt. Het ontwikkelde toezichtkader is eind 2016 geëvalueerd, waarna een herijkt toezichtkader werd vastgesteld voor 2017. Het toezichtkader 2017 is eind 2017 op zijn beurt geëvalueerd, en een herijkt toezichtkader voor 2018 is opgesteld. Hierin komt nog beter de samenhang met het jaarplan en de bestuurscontracten tot uiting. Het toezichtkader vormt de basis voor de bestuurscontracten van de leden van het college van bestuur, en de managementcontracten van de bovenschools directeuren en rectoren en met de directeuren en schoolleiders.

Daarnaast concentreert het algemeen bestuur zich op de governance en op het verbeteren van het imago van BOOR. In aanvulling op bovenstaande prioriteiten heeft het algemeen bestuur in 2017 binnen het koersdocument 2016 – 2020 *Leerlingen van nu, burgers van morgen* veel aandacht besteed aan onderwijskwaliteit, professionalisering en welbevinden van medewerkers, ouderbetrokkenheid, de reductie van leegstand en de samenwerking met andere schoolbesturen, in het bijzonder het voortgezet onderwijs op Zuid. Op het gebied van bedrijfsvoering is veel gesproken over de visie op en de verdere verbetering van de bedrijfsvoering, de inbesteding van de administratieve diensten per januari 2017 en professionalisering van de inkoopfunctie en de daaruit te behalen voordelen. De maatschappelijke taak van BOOR is een regelmatig terugkerend thema in de besprekingen van het algemeen bestuur. Het algemeen bestuur bespreekt twee keer per jaar het eigen functioneren en de onderlinge samenwerking.

De eerste bestuurstermijn liep af per februari 2017. De leden van het algemeen bestuur zijn door de gemeenteraad herbenoemd voor vier jaar. De voorzitter per 24 januari 2017, de leden per 14 februari 2017. Om continuïteit in het bestuur te waarborgen, en opgebouwde kennis te behouden en over te brengen, is het wenselijk dat de leden van het algemeen bestuur niet gelijktijdig aftreden. Hiertoe is een rooster van aftreden vastgesteld. waarin er 'getrapt' afscheid genomen wordt van de bestuurders uit het algemeen bestuur. Daarmee wordt een balans gecreëerd tussen behoud van kennis en ervaring enerzijds en vernieuwing anderzijds.

4.3. Samenstelling

Het algemeen bestuur bestaat uit zes personen. De heer Farid Azarkan is op 15 maart 2017 gekozen tot lid van de Tweede Kamer namens DENK. Hij heeft per 21 maart 2017 zijn taken als lid van het algemeen bestuur en de audit commissie neergelegd.

Ter completering van het algemeen bestuur van stichting BOOR is het wervingsproces gestart voor een lid met aandachtsgebied bedrijfsvoering, in het bijzonder huisvesting, inkoop en ICT. In het voorjaar is een profiel opgesteld, waarop is geadviseerd door de gmr's. Daarna is de search gestart. Eind 2017 is er een voorkeurskandidaat geselecteerd, waarvan de kandidatuur ter advisering aan de gmr's is voorgelegd.

Samenstelling algemeen bestuur per december 2017:

Naam	Functie
De heer Philip Geelkerken	Voorzitter algemeen bestuur, lid remuneratiecommissie
Mevrouw Marianne van den Anker	Lid onderwijscommissie
Mevrouw Laura van Geest	Lid auditcommissie

Naam	Functie
Mevrouw Miriam Scha	Lid onderwijscommissie, voorzitter remuneratiecommissie
De heer Paul Zevenbergen	Voorzitter auditcommissie, voorzitter onderwijscommissie

Zie voor achtergronden van de leden: www.boorbestuur.nl/algemeenbestuur.

Hoofd- en nevenfuncties algemeen bestuur

Naam	Hoofdfunctie in 2017	Nevenfuncties in 2017
De heer Philip Geelkerken	Bestuurder/directeur CAOP	- Voorzitter raad van toezicht stichting de Haagse Scholen; - Plv. voorzitter raad van toezicht rijksdienst voor het wegverkeer (RDW) - Voorzitter bestuur stichting Expertisecentrum Oefenen.nl
Mevrouw Marianne van den Anker	Zelfstandig ondernemer (bedrijf: Ankerpunt), onder meer werkzaamheden radio (NTR) en columns	- Voorzitter Open Rotterdam
De heer Farid Azarkan, tot 21 maart 2017	Zelfstandig ondernemer (bedrijf: Cleverstone)	- Lid Hoofdbestuur Yarden - Lid Comité van aanbeveling Saxion Hogeschool MRE - Lid Curatorium de Baak
Mevrouw Laura van Geest	Directeur Centraal Planbureau	
Mevrouw Miriam Scha	Gepensioneerd	- Lid bestuur Orchest-Vereeniging Dordrecht
De heer Paul Zevenbergen	Bestuurder Nederlands Vlaamse Accreditatie organisatie (NVAO)	- Lid raad van toezicht Albeda College - Lid jury excellente scholen voortgezet onderwijs - Lid raad van toezicht Handicap en Studie - Voorzitter college Deskundigheid Financiële Dienstverlening - DGA van Management Matters BV

Hoofd- en nevenfuncties college van bestuur

Mevrouw Renata Voss is per 1 augustus 2017 door de gemeenteraad van Rotterdam benoemd tot lid college van bestuur van BOOR. De drie leden van het college hebben de volgende hoofd- en nevenfuncties:

Naam	Hoofdfunctie in 2017	Nevenfuncties in 2017
De heer Huub van Blijswijk	Voorzitter college van bestuur BOOR	- Lid raad van advies DUO - Voorzitter PPO - Voorzitter startgroep inkoopcoöperatie ICT - Lid raad van toezicht Tecwijzer
Mevrouw Anne de Visch Eybergen	Lid college van bestuur BOOR	- Lid bestuur van LECSO (Landelijk Expertisecentrum Speciaal Onderwijs) - Lid raad van toezicht Koers VO - Lid bestuur EIC
Mevrouw Renata Voss, per 1 augustus 2017	Lid college van bestuur BOOR	

Jaarlijks wordt een uitvraag van verbonden partijen gedaan aan de bestuursleden. Hieruit is geen belangenverstremgeling gebleken.

4.4. Commissies

Het algemeen bestuur kent drie commissies. De commissies hebben een voorbereidende en adviserende taak.

De *auditcommissie* adviseert het algemeen bestuur over het financiële beleid (opbouw weerstandsvermogen, begrotingszaken, eventuele bezuinigingstaakstellingen), bedrijfsvoering, ICT en huisvesting. In de auditcommissie is in 2017 gesproken over het jaarverslag en jaarrekening 2016, het verslag bij de jaarrekening en de managementletter van de accountant (deze documenten zijn ook besproken met de accountant), de begroting 2018, de opbouw van het weerstandsvermogen, inkoop en de daaruit te behalen voordelen, de investering van de administratieve dienstverlening, aanbestedingen, de verbetering van de bedrijfsvoering en treasury. Naast drie leden van het algemeen bestuur maakt ook een extern deskundig lid deel uit van deze commissie:

Naam	Hoofdfunctie	Nevenfuncties
De heer Rens Knegt, extern lid auditcommissie	Eigenaar Paradera Consultancy	- Lid raad van commissarissen Brightlands Maastricht Health Campus BV - Voorzitter raad van commissarissen Optixolar Holding BV - Voorzitter raad van toezicht ROC Albeda College - Bestuurslid theatervereniging Sociëteit Casino Den Bosch

De heer Rens Knegt is door het algemeen bestuur per februari 2017 herbenoemd als extern lid van de audit commissie voor vier jaar.

De *remuneratiecommissie* voert jaarlijks namens het algemeen bestuur en met input van anderen binnen en buiten de organisatie de functionerings- en beoordelingsgesprekken met de leden van het college van bestuur. De basis daarvoor wordt gevormd door het koersdocument, het toezichtkader en de bestuurscontracten.

De *onderwijscommissie* adviseert het algemeen bestuur over zaken die de onderwijskwaliteit betreffen. In de onderwijscommissie is de aandacht vooral uitgegaan naar de verbetering van de kwaliteit in het primair onderwijs en voortgezet onderwijs, passend onderwijs, terugdringen van het aantal thuiszitters, het strategisch HRM-beleid, en daarbinnen het schoolleidersprofiel, het aanbod van het voortgezet onderwijs op Zuid, het terugdringen van het ziekteverzuim en de kwaliteit van schoolleiders (management development) en personeel.

Leden van het algemeen bestuur adviseren en ondersteunen het college van bestuur verder incidenteel vanuit hun eigen expertise en achtergrond (onderwijsinhoudelijk, financieel, personeelsbeleid, huisvesting, communicatie en dergelijke).

4.5. Vergaderingen

Het algemeen bestuur kwam in 2017 zeven keer bijeen. Onder andere zijn de begroting 2018 en het jaarverslag 2016 van BOOR goedgekeurd. Gezien de situatie van BOOR is ook in 2017 veel aandacht uitgegaan naar de financiën, de bedrijfsvoering en de verantwoording aan de gemeente Rotterdam. Daarnaast kwamen onderwerpen op het gebied van personeelsbeleid, onderwijshuisvesting, onderwijskwaliteit, medezeggenschap en de communicatie met personeel, ouders en leerlingen aan bod. In het bijzonder zijn de volgende onderwerpen intensief besproken: onderwijskwaliteit, het beleid gericht op het terugdringen van het ziekteverzuim, ouderbetrokkenheid, de relatie met de gmr's en het functioneren van de medezeggenschap bij BOOR, de reductie van leegstand, de samenwerking met andere schoolbesturen, in het bijzonder de ontwikkeling van het scholenaanbod in het voortgezet onderwijs op Zuid. Op het gebied van bedrijfsvoering is veel gesproken over de visie op en de verbetering van de bedrijfsvoering, de investering van de administratieve diensten, de professionalisering van de inkoopfunctie en de daaruit te behalen voordelen, aanbestedingen en treasury.

Bij de bestuursvergaderingen waren de leden van het college van bestuur aanwezig en - afhankelijk van de agendapunten - vertegenwoordigers van BOOR Services. Het is mogelijk om als toehoorder het openbare gedeelte van de vergadering bij te wonen. Hier is een aantal keren gebruik van gemaakt door leerkrachten, ouders, directeuren

en ons contactpersoon vanuit de gemeente. De meeste vergaderingen kennen ook een besloten gedeelte, waarin vertrouwelijke zaken worden besproken. Waar mogelijk wordt de uitkomst van deze besprekingen medegedeeld in het openbare deel van de vergadering. De agenda wordt voor elke vergadering openbaar gemaakt en kort na elke vergadering worden de kernpunten gepubliceerd. Uiteindelijk worden de vastgestelde verslagen geplaatst. De stukken zijn te vinden op www.boorbestuur.nl/bestuursvergaderingen.

In de jaarlijkse retraite van het algemeen bestuur is uitgebreid stilgestaan bij Passend onderwijs en innovatie in het onderwijs. In november heeft het algemeen bestuur een zelfevaluatie uitgevoerd.

4.6. Overige contacten

BOOR is een publieke organisatie en moet én wil verantwoording afleggen, zowel verticaal als horizontaal. De voorzitters en leden van het algemeen bestuur en het college van bestuur leggen regelmatig schriftelijk en mondeling verantwoording af aan de gemeenteraad van Rotterdam, zowel aan de commissie Zorg, Onderwijs, Cultuur en Sport als aan de wethouder Onderwijs, overeenkomstig het toezichtkader en de statuten. Daarnaast hebben voorzitter en leden van het algemeen bestuur scholen van BOOR bezocht en vergaderingen van de gemeenschappelijke medezeggenschapsraden bijgewoond.

4.7. Toezichtkader gemeente

Om de toezichthoudende rol van het algemeen bestuur en de gemeente te versterken, is een toezichtkader opgesteld. Hierin is de informatie- en verantwoordingsverplichting van het algemeen bestuur aan de gemeenteraad opgenomen. Deze leidraad is te vinden op www.boorbestuur.nl/toezichtkader. Bij de rapportages wordt het gemeentelijk toezichtkader gebruikt.

5. Financieel meerjarig perspectief

5.1. Inleiding

Het positieve resultaat over 2017 zorgt ervoor dat het weerstandsvermogen van BOOR verder verbetert. In dit hoofdstuk worden de meerjarige ontwikkeling en de gevolgen voor het weerstandsvermogen voor de toekomst geschetst.

5.2. Meerjarige ontwikkeling

Het meerjarige vooruitzicht van BOOR kan tot uitdrukking worden gebracht in een aantal kengetallen, cijfers en indicatoren. Hierna gaan we kort in op de verwachte ontwikkeling van het aantal leerlingen, het aantal personeelsleden, de financiële resultaten, de kasstromen en de ontwikkeling van onze balans en financiële positie.

Ontwikkeling leerlingenaantal

De ontwikkeling van de leerlingenaantallen per sector is als volgt:

	2017	2018	2019*	2020*	2021*
Teldatum	1-10-2016	1-10-2017	1-10-2018	1-10-2019	1-10-2020
Sector (speciaal) basisonderwijs	17.955	17.594	18.175	18.488	18.666
Sector (voortgezet) speciaal onderwijs	1.980	2.048	2.076	2.091	2.091
Totaal primair onderwijs	19.935	19.642	20.251	20.579	20.757
Sector voortgezet onderwijs	10.823	10.872	10.916	10.992	11.260
Totaal	30.758	30.514	31.167	31.571	32.017

* = prognoses

Bron: 2017 en 2018 betreffen het werkelijk aantal leerlingen per 1 oktober van het jaar ervoor, de aantallen 2019 t/m 2021 zijn gebaseerd op prognoses uit het jaarplan 2018. Deze prognoses wijken af van de prognoses in paragraaf 3.1, die zijn gebaseerd op de meest recente OBI-prognoses.

De bovenstaande verwachting is gebaseerd op prognoses van de individuele schoolleiders. Voor het basisonderwijs valt het werkelijk leerlingaantal op 1 oktober 2017 ruim 200 leerlingen lager uit dan eerder was geprognosticeerd (prognose: 30.754 versus realisatie 30.514). Deze daling wordt onder meer verklaard door de sluiting van twee (dis-)locaties per 31 juli 2017. Daarentegen zijn de leerlingaantallen in het voortgezet onderwijs op 1 oktober 2017 hoger dan de prognoses, mede doordat de scholen voorzichtig begroten.

Voor de komende jaren verwacht BOOR dat de ontwikkeling van de leerlingaantallen zich, rekening houdend met de éénmalige aanpassing in 2017, zullen toenemen. Bovenstaande gegevens zijn prognoses afkomstig uit het jaarplan 2018. Inmiddels beschikken we over bijgestelde prognoses, die gebruikt zijn bij de totstandkoming van

de eerste voortgangsrapportage. Deze cijfers laten ook groei zien, zij het iets minder sterk als eerdere prognoses. De OBI-prognose van de gemeente (zie hoofdstuk 3) bevestigt dit beeld. De groei in het basisonderwijs komt voor een belangrijk deel voor rekening van enkele scholen.

Ontwikkeling personele bezetting

De personele bezetting binnen BOOR verloopt naar verwachting als volgt:

Personele bezetting in fte	2017	2018 *	2019 *	2020*	2021*
Bestuur/management	172	165	162	162	161
Personeel primair proces	2.098	2.160	2.173	2.197	2.223
Ondersteunend personeel	684	674	670	666	665
Totale bezetting in fte	2.954	2.999	3.005	3.025	3.049

* = prognoses

Bron: 2017 is gebaseerd op het werkelijk aantal medewerkers per 31-12-2017, de aantallen 2018 t/m 2021 zijn gebaseerd op het jaarplan 2018.

De verwachte personele bezetting in fte voor de komende jaren is afkomstig uit het *Meerjarig Bestuursformatieplan* en laat het natuurlijk verloop per functie zien, met name het effect van medewerkers die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken.

Ontwikkeling financiële resultaten

In het najaar van 2017 hebben wij de begroting voor de komende jaren opgesteld. Deze sluit voor 2018 een voordelig resultaat van ruim € 2.572.000. Hiermee versterken wij het weerstandsvermogen van de scholen. Ook de jaren daarna sluit de begroting met een voordelig resultaat.

De begroting voor de komende jaren is als volgt:

Bedragen in € 1.000

Omschrijving	2017	2018*	2019*	2020*	2021*
Baten					
Rijksbijdrage Ministerie van OCW	237.788	234.467	236.019	238.908	242.567
Overige overheidsbijdrage	14.125	12.630	12.583	12.486	12.555
Overige baten	12.365	11.093	10.479	10.676	10.574
Totaal baten	264.278	258.190	259.081	262.069	265.696
Lasten					
Personele lasten	212.268	210.665	212.481	215.448	218.857
Huisvestingslasten	17.873	17.694	17.892	17.996	17.991
Afschrijvingen	5.729	4.712	4.752	4.671	4.365
Overige materiële lasten	22.088	22.309	21.684	21.671	21.687
Totaal lasten	257.958	255.380	256.808	259.787	263.000
Saldo baten en lasten	6.320	2.809	2.273	2.282	2.696

Omschrijving	2017	2018*	2019*	2020*	2021*
Financiële baten en lasten	-/-322	-/- 237	-/- 246	-/- 255	-/- 245
Resultaat	5.998	2.572	2.027	2.027	2.451

* = prognoses

Bron: voor 2017 jaarrekening 2017 en voor 2018 en volgende jaren begroting 2018 – 2021.

De meerjarenbegroting is opgesteld in het najaar van 2017. Bij het opstellen van deze begroting is rekening gehouden met de door de schooldirecteuren ingeschatte ontwikkeling van de leerlingenaantallen, de meest recente informatie van het ministerie over de ontwikkeling van de rijksbijdragen, de ontwikkelingen in de arbeidsvoorwaarden en een indexering van lasten. Na het opstellen van de begroting is meer duidelijk geworden over de ontwikkelingen van de rijksvergoedingen op grond van het regeerakkoord. Deze ontwikkelingen zijn niet verwerkt in bovenstaande cijfers. Naast deze ontwikkeling vinden er in 2018 onderhandelingen plaats over de arbeidsvoorwaarden.

De uitkomsten van dit overleg en de aangepaste rijksvergoedingen worden -tezamen met de nieuwe inschatting van de leerlingprognoses- verwerkt in de eerstvolgende meerjarenbegroting. Voor meer gedetailleerde informatie over onze meerjarenbegroting, verwijzen we naar ons jaarplan 2018.

Ontwikkeling kasstromen

Om salarissen te kunnen betalen en te kunnen voldoen aan onze verplichtingen aan leveranciers, is het noodzakelijk dat BOOR voldoende middelen op de bank heeft en een positieve kasstroom gedurende het jaar. Op ieder moment bestaat inzicht in onze liquide middelen en in de verwachte kasstromen op de korte en lange termijn. De verwachte ontwikkeling van kasstromen in de komende jaren is als volgt:

Bedragen in € 1.000

Omschrijving	2017	2018 *	2019 *	2020 *	2021 *
Liquide middelen op 1 januari	18.163	18.259	18.689	18.057	17.434
Operationele kasstroom	6.058	2.810	2.274	2.283	2.696
Investeringskasstroom	-/-5.642	-2.700	-3.300	-3.300	-3.600
Financieringskasstroom	-/- 320	320	394	394	432
Liquide middelen (inclusief effecten) op 31 december	18.259	18.689	18.057	17.434	16.962

* = prognoses

De operationele kasstroom voor de komende jaren neemt licht af. De investeringskasstroom betreft investeringen in inventaris en ICT. De positieve financieringsstroom in 2018 betreft het saldo van gemeentelijke bijdragen en aflossing van de financiering van de locatie Lansingerland.

Ontwikkeling balans

Rekening houdend met de verwachte financiële resultaten, de ontwikkeling van de kasstromen en de investeringen, verwachten we de volgende ontwikkeling van onze balans (zie ook jaarplan 2018):

Bedragen in € 1.000 per 31 december

Activa	2017	2018*	2019*	2020*	2021*
Vaste activa					
Materiële vaste activa	48.653	56.835	56.835	56.835	56.835
Financiële vaste activa	65	0	0	0	0
Vlottende activa					
Vorderingen	14.234	10.994	10.978	10.971	10.972
Effecten	141	128	128	128	128
Liquide middelen	18.118	11.271	10.079	8.506	7.356
Totaal activa	81.211	79.228	78.020	76.440	75.291
Passiva	2017	2018*	2019*	2020*	2021*
Eigen vermogen					
Algemene reserve	23.859	25.949	27.978	30.007	33.965
Bestemmingsreserve	2.025	-	-	-	-
Vreemd vermogen					
Voorzieningen	13.863	10.756	13.999	12.994	15.611
Langlopende schulden	6.560	14.048	13.613	13.178	12.743
Kortlopende schulden	34.904	28.474	22.429	20.260	14.477
Totaal passiva	81.211	79.228	78.020	76.440	75.291

* = prognoses

De balansstanden eind 2018 t/m 2021 zijn gebaseerd op de meerjarenbegroting 2018-2021. Deze begroting is opgesteld in het najaar van 2017. De balansstand eind 2017 zijn de realisatiecijfers 2017. De ontwikkelingen in de laatste maanden van 2017 zijn niet verwerkt in de meerjarenbegroting. Bij het opmaken van de begroting 2019 en verder worden nieuwe balansprognoses opgesteld.

De meest opvallende ontwikkelingen zijn:

- De toename van de materiele vaste activa, vanwege de verwachte nieuwbouw van Wolfert Lansing (voorheen PRO) in de gemeente Lansingerland. De gebouwen in Lansingerland staan op de balans van BOOR en zijn eigendom van BOOR, de gebouwen in de gemeente Rotterdam zijn eigendom van de gemeente Rotterdam en staan aldaar op de balans.
- De liquide middelen zijn gebaseerd op de hiervoor opgenomen ontwikkeling van de kasstromen. De daarin opgenomen aannames en het feit dat voor de meerjarenbalans de post kortlopende schulden als een sluitpost wordt gebruikt, leiden ertoe dat de kortlopende schulden in een hoog tempo dalen. De verwachting

is dat de liquide middelen en de kortlopende schulden niet in dit tempo zullen afnemen.

- Het eigen vermogen neemt de komende jaren toe als gevolg van de positieve exploitatieresultaten. In dit eigen vermogen zijn eind 2017 een tweetal specifieke bestemmingsreserves opgenomen. Deze bestemmingsreserves zullen in 2018 worden ingezet voor onder andere kwaliteitsverbetering en impulsen op het gebied van huisvesting. BOOR streeft naar een weerstandsvermogen van minimaal 10% van de begroting.
- BOOR heeft personele voorzieningen gevormd voor de kosten van langdurig zieken, jubilea, wachtgelduitkeringen en duurzame inzetbaarheid. De ontwikkeling van deze voorzieningen is stabiel. De kosten van het groot onderhoud wordt via een voorziening geëgaliseerd. Naar verwachting zullen de onttrekkingen de komende jaren lager zijn dan de dotaties, waardoor de voorziening zal toenemen. BOOR gaat in 2018 tot en met 2020 de meerjarenonderhoudsplanning herijken. Op basis van deze herijking zullen de jaarlijkse dotaties aan de voorziening worden aangepast.
- De langlopende schulden nemen toe door de financiering van de nieuwbouw van Wolfert Lansing.

Ontwikkeling financiële positie (ratio's)

De financiële positie van BOOR kan worden uitgedrukt in diverse ratio's. Op basis van bovenstaande cijfers en prognoses, zien we de volgende ontwikkeling van ratio's in de komende jaren:

Omschrijving	2017	2018*	2019*	2020*	2021*
Weerstandsvermogen (1)	9,03%	10,05%	10,80%	11,45%	12,22%
Solvabiliteit 1 (2)	31,87%	32,75%	35,86%	39,25%	43,11%
Solvabiliteit 2 (minimaal 30%) (2)	48,94%	46,33%	53,80%	56,26%	63,85%
Liquiditeit (minimaal 75%) (3)	93,09%	78,64%	94,44%	96,75%	127,47%
Kapitalisatiefactor (maximaal 35%) (4)	20,84%	20,64%	22,06%	24,02%	24,92%

* = prognoses

Voor de volledigheid melden we dat in de berekening van deze ratio's nog geen rekening is gehouden met de ontwikkelingen in de rijksvergoedingen op grond van het regeerakkoord en mogelijke aanpassingen in de arbeidsvoorwaarden.

De berekeningswijze van deze ratio's voor 2017 is toegelicht in hoofdstuk 9 van de jaarrekening. De ratio's in de komende jaren zijn op dezelfde wijze berekend, uitgaande van de eerder beschreven verwachte meerjarenbalans.

1. BOOR streeft naar een minimaal weerstandsvermogen van 10% van de exploitatie. Deze buffer is eind 2017 met 9,03% bijna bereikt. Met de voordelige resultaten van de komende jaren, stijgt dit percentage tot boven de 10%.

2. De solvabiliteit wordt berekend door het eigen vermogen en de voorzieningen, te delen door het balanstotaal. Dit wordt door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aangeduid als *solvabiliteit 2*. Eind 2017 bedroeg de solvabiliteit 48,94%. De onderwijsinspectie hanteert – voor het toepassen van het financieel toezicht – een signaleringsgrens van de solvabiliteit van 30%.
3. De liquiditeit laat de verhouding tussen kortlopende vorderingen en schulden zien. De signaleringsgrens van de onderwijsinspectie is 75%. Onze liquiditeit beweegt zich de komende jaren in positieve richting. Hierbij wordt de kanttekening gemaakt dat de liquiditeitsratio sterkt wordt beïnvloed door de aannames in de ontwikkeling van de liquide middelen en de kortlopende schulden. Zoals bij de meerjarenbalans hiervoor is toegelicht zullen deze in een lager tempo afnemen en zal de liquiditeitsratio in 2021 lager uitvallen dan in de tabel hierboven is vermeld.
4. Het kengetal kapitalisatiefactor laat zien of een instelling te veel kapitaal aanhoudt voor zijn (onderwijs)activiteiten. De kapitalisatiefactor wordt berekend door van het balanstotaal van een instelling de bedragen voor gebouwen en terreinen af te trekken en het dan overblijvende bedrag te delen door het totaal van de jaarlijkse baten. Als de kapitalisatiefactor boven een bepaalde signaleringsgrens uitkomt, zou dat erop kunnen wijzen dat het bestuur te veel kapitaal aanhoudt voor zijn onderwijsactiviteiten. De bovengrens van deze kapitalisatiefactor (voor grote schoolbesturen) bedraagt 35%. Ultimo 2017 bedraagt de kapitalisatiefactor van BOOR 20,84%. Door een toename van de investeringen (onder andere de Wolfert Lansing) neemt de kapitalisatiefactor de komende jaren af.

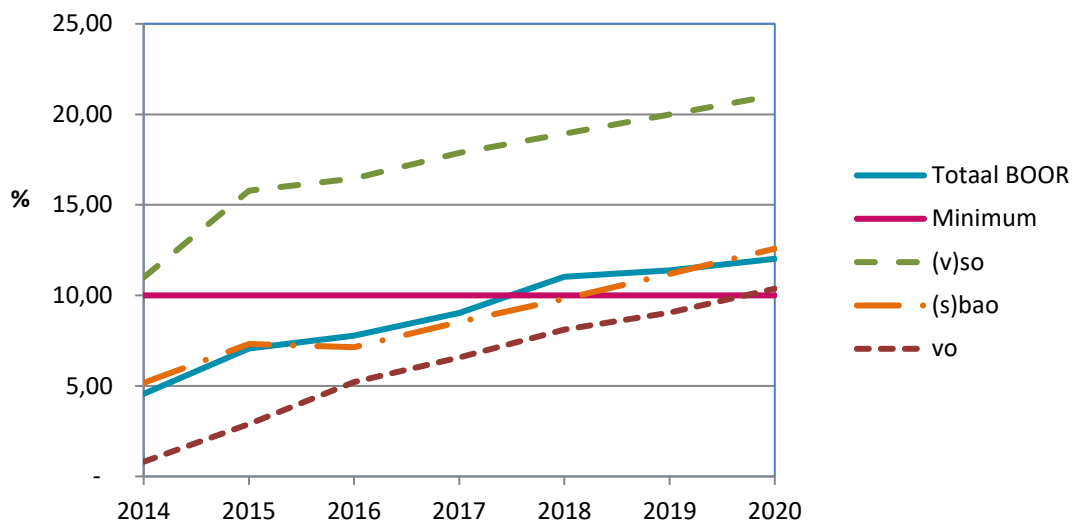
5.3. Weerstandsvermogen en risicomanagement

Opbouw en ontwikkeling weerstandsvermogen

Onderwijsinstellingen worden geconfronteerd met risico's op tal van terreinen. Deze risico's kunnen voor een deel financieel worden vertaald en voor een deel niet. In de afgelopen jaren hebben wij diverse inventarisaties uitgevoerd naar de risico's die moeten worden opgevangen met het weerstandsvermogen. Aan de hand van deze inventarisaties is het beleid ontwikkeld om een weerstandsvermogen op te bouwen van 10% van de totale baten.

Het weerstandsvermogen van BOOR bestaat uit het eigen vermogen. Dit weerstandsvermogen is in de periode tot en met 2012 aanzienlijk teruggelopen door negatieve financiële resultaten. Door positieve resultaten vanaf 2013 is het vermogen weer opgelopen naar € 25.884.000 eind 2017. Dit komt, zoals eerder aangegeven, neer op 9,03% (exclusief bestemmingsreserves) van de baten 2017 van BOOR. Met de jaarlijkse rendementen, loopt dit vermogen de komende jaren op naar een buffer boven 10% van de baten. Daarom zijn er in 2017 diverse gesprekken gevoerd om te komen tot beleid hoe om te gaan met het weerstandsvermogen op het moment dat de 10% is bereikt. De planning is dat dit beleid in 2018 kan worden vastgesteld.

Verwachte ontwikkeling weerstandsvermogen

Uit de tabel blijkt dat in 2018 de 10% weerstandsvermogen voor BOOR als geheel wordt bereikt. De ontwikkeling van het weerstandsvermogen per sector verschilt.

Risicobeheersings- en controlesysteem

Om inzicht in en grip op de risico's van BOOR te krijgen, is risicomanagement geïmplementeerd binnen BOOR. Gezien de vele uitdagingen die we hebben, is besloten om risicomanagement vooral praktisch te beleggen binnen de organisatie. De actualisatie van de risico's is op dit moment nog veelal gekoppeld aan het opstellen van het jaarplan, de voortgangsrapportages en het jaarverslag. De benoemde risico's worden daarbij financieel vertaald en gekoppeld aan een kans (hoe groot is de kans dat dit risico zich voordoet) en beheersmaatregelen om de impact van het risico te minimaliseren. Deze werkwijze zal in 2018 worden doorontwikkeld, waarbij de nadruk komt te liggen op:

- het inbedden van risicomanagement in de gehele organisatie (niet alleen bestuur en management),
- het inbedden in de processen (niet alleen rondom de vaste rapportages) en

- het versterken van de risicobeheersing door verbeteringen in de administratieve organisatie en interne controle.

Inventarisatie risico's en onzekerheden

Hierna hebben we een overzicht opgenomen van de belangrijkste risico's en onzekerheden van BOOR. Per risico is een korte beschrijving opgenomen en zijn de belangrijkste beheersmaatregelen genoemd om de impact van het risico te minimaliseren.

Risico	Financiering
Midden	<u>Rijksbijdragen</u> De bekostiging van onderwijsinstellingen is gebaseerd op de t-1 systematiek. Belangrijkste risico is dat het bekostigingsniveau niet synchroon loopt met het kostenniveau, waardoor resultaatdoelstellingen niet worden gehaald. Als beheersmaatregel wordt in de planning & controlcyclus gewerkt met periodieke forecasts en een meerjarenbegroting, waarbij vroegtijdig wordt geanticipeerd op ontwikkelingen in het personeelsbestand en dito bekostiging.
Hoog	<u>Herziening Onderwijs Achterstanden Beleid en gewichtenregeling</u> Actuele risico's in de bekostiging zien wij onder andere in vermindering van de middelen voor het Onderwijs Achterstanden Beleid (OAB) en de herziening van de gewichtenregeling in het primair onderwijs. De impact voor de 4G gemeenten is bovengemiddeld, waarover thans gesprekken gevoerd worden met het Rijk en het ministerie. Daarnaast speelt dat in 2019 het gemeentelijk beleid Leren Loont! worden herzien. De impact daarvan is nog niet bekend en vormt op dit moment derhalve nog een onzekerheid.
Midden	<u>Geen ruimte om te groeien</u> Tegenover het risico van de daling van het aantal leerlingen, staat de ontwikkeling van enkele groeischolen. Deze ontwikkeling houdt een financieringsrisico in, omdat groei moet worden voorgefinancierd, dat op gespannen voet staat met de beoogde groeidoelstelling van het weerstandsvermogen. Om effecten van de fluctuaties van de leerlingenaantallen op te vangen beschikt BOOR over een strakke herplaatsingsregeling.

Risico	Scholen
Midden	<u>Onderwijskwaliteit</u> De kwaliteit van enkele van onze (basis)scholen is ontoereikend. Dat vergt forse investeringen om de kwaliteit van deze scholen op orde te krijgen. Daarnaast bestaat het risico dat het aantal aanmeldingen daalt. Maatregelen die hier worden toegepast zijn inzet van interim directeuren en het verzorgen van trainingen en uitvoeren van audits door BOOR Services. Daarnaast wordt gewerkt aan de ontwikkeling van leraren, die nog niet voldoen aan de basiskwaliteit.
Midden	<u>Kleine scholen</u> BOOR heeft in het basisonderwijs 26 kleine scholen (< 225 leerlingen). Dit kan een continuïteitsrisico vormen voor de kwaliteit van het onderwijs. Bovendien vraagt de gemeente in het kader van leegstandsreductie om het reduceren van m²'s. Het samenvoegen, verhuizen of sluiten van scholen heeft een forse (financiële) impact en kan tot verlies van leerlingen leiden. Dit risico wordt beperkt door het opstellen van goede businesscases per kleine school en het zorgvuldig handelen naar alle betrokkenen volgens vastgesteld protocol.
Risico	Medewerkers
Midden	<u>Ziekteverzuim</u> BOOR kent een relatief hoog ziekteverzuim (>6%), dat naast extra kosten zorgt voor druk op het zittende personeel. We spannen ons in om het ziekteverzuim aanzienlijk omlaag te krijgen, en zetten daarvoor ook medewerkers van het Vervangingsfonds in.
Hoog	<u>Lerarentekort</u> In het Rotterdamse onderwijs dreigen zowel in het basis- als voorgezet onderwijs grote lerarentekorten, o.a. door een relatief grote uitstroom van medewerkers die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en onvoldoende instroom vanuit de pabo's en lerarenopleiding. De urgentie neemt sterk toe. Er is zorg over de wijze waarop kennis en expertise in de scholen kan worden behouden. Als beheersmaatregel participeert BOOR in het Rotterdamse plan lerarentekort, dat gericht is op zowel de kwantiteit (het vergroten van de instroom en het beperken van de uitstroom) als op de kwaliteit (professionele ontwikkeling) van leraren.

Risico	Facilitair
Hoog	<u>Onderhoud gebouwen</u> Met ingang van 2015 vormt BOOR ter egalisatie van de onderhoudslasten een voorziening voor groot onderhoud. De basis voor de vorming van deze voorziening en de toekomstige dotaties is een onderhoudsinventarisatie door een extern bureau van het toekomstig binnen- en buitenonderhoud van de schoolgebouwen. De toekomstige dotaties zijn gebaseerd op de meerjarig gemiddelde onderhoudslasten (primair onderwijs 10 jaar, voortgezet onderwijs 20 jaar). Daarbij zien we de volgende risico's: • Het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) is in 2017 inhoudelijk en financieel geëvalueerd. Hieruit is gebleken dat de MJOP onvoldoende aansluit bij de daadwerkelijke onderhoudsbehoefte. Derhalve is besloten om in de jaren 2018-2020 per jaar 1/3-deel van de schoolgebouwen te schouwen, zodat na een periode van 3 jaar een actueel en gespecificeerd inzicht bestaat over de onderhoudssituatie van alle schoolgebouwen van BOOR. Op basis van deze herijking zal een koppeling gelegd worden met wat er financieel nodig is. In de meerjarenbegroting is nog geen rekening gehouden met mogelijke aanpassingen als gevolg van de aanstaande schouw. • Onze accountant heeft ons geattendeerd op een ontwerp-richtlijn voor de jaarverslaggeving (RJ 212.445 kosten voor groot onderhoud), die mogelijk al met ingang van het verslagjaar 2018 van kracht wordt. Met betrekking tot de kosten van groot onderhoud (inclusief grote revisies en inspecties) stelt de RJ via de voorliggende ontwerp-richtlijn voor niet langer toe te staan dat dergelijke kosten verwerkt worden wanneer ze worden gemaakt. Feitelijk blijven twee alternatieven over voor de verwerking van de kosten van groot onderhoud: activeren en afschrijven of het gebruik van een voorziening (waarbij de toekomstige dotaties nog slechts voor een deel worden betrokken). In opdracht van het bestuur wordt in de eerste helft van 2018 de impact van deze wijziging inzichtelijk gemaakt als basis voor heroverweging van de waarderingsgrondslag. Dit vormt op dit moment derhalve nog een onzekerheid.
Midden	<u>ICT-risico's</u> BOOR kent op onderdelen een verouderde ICT-infrastructuur, onder andere doordat in de afgelopen jaren prioriteit is gegeven aan de versterking van het weerstandsvermogen. In 2017 is een ICT-visie en -strategie opgesteld. In deze visie wordt ook aandacht besteed aan Privacy en Security aspecten. Dit stelt BOOR in staat de (inkoop van) ICT doelmatiger te organiseren. Daarnaast participeert BOOR in een initiatief van een twintigtal schoolbesturen tot oprichting van een Inkoopcoöperatie. Deze beoogde Inkoopcoöperatie zal zich in eerste instantie richten op het bieden van connectiviteit, infrastructuur en een datacenter voor de deelnemende besturen.

Inbesteding administratieve diensten

Vanaf 2017 voert BOOR de personeels- en salarisadministratie, HR-diensten en processen rondom de financiële administratie in eigen beheer uit. De processen rond PSA zijn bedrijfskritisch en hebben betrekking op meer dan 80% van de totale kosten van BOOR. Inmiddels is de risicoinschatting gewijzigd van Hoog naar Midden. Sprake is van een volgende fase, erop gericht om de basis op orde te brengen en te komen tot verdere optimalisering van systemen en werkprocessen.

B. Jaarrekening

6. Balans

De balans per 31 december na verwerking van het resultaat, is als volgt:

Bedragen x € 1.000

Activa	31 december 2017	31 december 2016
Vaste activa		
Materiële vaste activa (1.2)	48.653	48.797
Financiële vaste activa (1.3)	65	-
Vlottende activa		
Vorderingen (1.5)	14.234	11.059
Effecten (1.6)	141	128
Liquide middelen (1.7)	18.118	18.035
Totaal activa	81.211	78.019

Passiva	31 december 2017	31 december 2016
Eigen vermogen (2.1)	25.884	19.886
Voorzieningen (2.2)	13.863	11.896
Langlopende schulden (2.3)	6.560	6.880
Kortlopende schulden (2.4)	34.904	39.357
Totaal passiva	81.211	78.019

7. Staat van baten en lasten

De staat baten en lasten over 2017 is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	2017	Begroting	2016
Baten			
Rijksbijdragen OCW (3.1)	237.788	227.302	229.411
Overige overheidsbijdragen en subsidies (3.2)	14.125	13.175	15.140
Overige baten (3.3)	12.365	10.364	11.131
Totaal baten	264.278	250.841	255.682
Lasten			
Personele lasten (4.1)	212.268	205.429	204.132
Afschrijvingen (4.2)	5.729	4.473	4.354
Huisvestingslasten (4.3)	17.873	16.663	18.329
Overige lasten (4.4)	22.088	20.423	26.224
Totaal lasten	257.958	246.988	253.039
Saldo baten en lasten	6.320	3.853	2.643
Financiële baten en lasten (5)	-/- 322	-/- 363	-/- 365
Resultaat	5.998	3.490	2.278

8. Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht over 2017 is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	2017	2016
Operationele kasstroom		
Resultaat	5.998	2.278
<i>Correcties op resultaat:</i>		
- Afschrijvingen (4.2)	5.729	4.354
- Financiële baten en lasten (5)	322	365
- Mutaties voorzieningen (2.2)	1.967	-/- 366
<i>Veranderingen in vlottende middelen:</i>		
- Vorderingen (1.5)	-/- 3.240	3.931
- Kortlopende schulden exclusief bankkrediet (2.4)	-/- 4.454	-/- 7.185
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	6.323	3.377
Ontvangen rente (5)	28	28
Betaalde rente (5)	-/- 350	-/- 393
Totaal operationele kasstroom	6.001	3.012
Investeringskasstroom		
Investeringen in materiële vaste activa (1.2)	-/- 5.642	-/- 4.333
Desinvesteringen vaste activa (1.2)	57	0
Totaal investeringskasstroom	-/- 5.585	-/- 4.333
Financieringskasstroom		
Aflossing/opname bankkrediet (2.4)	0	0
Aflossing langlopende schulden (2.3)	-/- 320	-/- 320
Totaal financieringskasstroom	-/- 320	-/- 320
Totaal kasstroom	96	-/- 1.641

Toelichting

De in de tabel opgenomen bedragen corresponderen met de staat van baten en lasten en met de mutaties in de balansposten.

Ten opzichte van 2017 is de kasstroom positiever. Dit wordt veroorzaakt door een hoger resultaat en lagere onttrekkingen aan de voorzieningen. Daarnaast is er sprake van een lagere schuldpositie die is gefinancierd uit de kasstroom en een toename van de vorderingen.

In onderstaande tabel zijn de begin- en eindstanden van de geldmiddelen opgenomen:

	<i>Bedragen x € 1.000</i>	
	2017	2016
Kas- en banktegoeden op 1 januari (1.7)	18.035	19.680
Effecten op 1 januari (1.6)	128	124
<i>Beginsaldo geldmiddelen</i>	18.163	19.804
Kas- en banktegoeden op 31 december (1.7)	18.118	18.035
Effecten op 31 december (1.6)	141	128
<i>Eindsaldo geldmiddelen</i>	18.259	18.163
Mutatie geldmiddelen	96	-/- 1.641

9. Kengetallen

De balans en staat van baten en lasten leiden tot de volgende kengetallen:

Bedragen x 1.000

Kengetallen balans	2017	2016
Eigen vermogen	€ 25.984	€ 19.886
Balanstotaal	€ 81.211	€ 78.019
Solvabiliteit 1	32,00%	25,49%
Eigen vermogen + voorzieningen	€ 39.747	€ 31.782
Balanstotaal	€ 81.211	€ 78.019
Solvabiliteit 2	48,94%	40,74%
Vlottende activa	€ 32.492	€ 29.222
Kortlopende schulden	€ 34.904	€ 39.357
Liquiditeit (current ratio)	93,09%	74,25%
Eigen vermogen excl. bestemmingsreserves	€ 23.859	€ 19.886
Totale baten	€ 264.278	€ 255.682
Weerstandsvermogen	9,03%	7,78%
Activa	€ 81.211	€ 78.019
Gebouwen	€ 26.137	€ 27.090
Activa -/- gebouwen	€ 55.074	€ 50.929
Totale baten incl. financiële baten	€ 264.293	€ 255.705
Kapitalisatiefactor	20,84%	19,92%

Kengetallen staat van baten en lasten	2017	2016
Resultaat	€ 5.998	€ 2.278
Totale baten	€ 264.278	€ 255.682
Rentabiliteit	2,27%	0,89%
Personele lasten	€ 212.268	€ 204.132
Totale lasten	€ 257.958	€ 253.039
Aandeel personele lasten	82,29%	80,67
Materiële lasten	€ 45.690	€ 48.907
Totale lasten	€ 257.958	€ 253.039
Aandeel materiële lasten	17,71%	19,33%
Totale lasten	€ 257.958	€ 253.039
Leerlingen (1 oktober voorafgaand jaar)	30.514	30.758
Totale lasten per leerling	€ 8.453	€ 8.227

10. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

10.1. Algemeen

Verslaggevingsperiode

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslaggevingsperiode van een kalenderjaar.

Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van een continuïteitsveronderstelling.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening over 2017 is opgesteld conform de richtlijnen van de *Regeling jaarverslaggeving onderwijs*. In deze regeling is bepaald dat de bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 660 Onderwijsinstellingen) van toepassing zijn met inachtneming van de daarin aangeduide uitzonderingen.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Baten en lasten worden tijdsevenredig toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat reguliere onderwijstaken gelijkmatig over het schooljaar zijn verspreid. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Lasten en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De bedragen in de jaarrekening worden gepresenteerd in duizenden euro's. Als gevolg van afrondingen zijn in sommige gevallen geringe verschillen ontstaan. Deze verschillen tasten het getrouwe beeld van de jaarrekening niet aan en zijn geen belemmering voor het verkrijgen van het vereiste inzicht. In diverse tekstuele toelichtingen en in enkele tabellen worden nog bedragen in euro's vermeld.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien echter financiële instrumenten bij de vervolgwaardering worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten, worden direct toerekenbare transactiekosten direct verwerkt in de staat van baten en lasten.

Reële waarde

De reële waarde van de in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder kasmiddelen, kortlopende vorderingen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde ervan. De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

De reële waarde van beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald aan de hand van de biedprijs.

De reële waarde van niet-beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije marktrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen.

Een financieel actief dat niet wordt gewaardeerd tegen reële waarde met waardewijzigingen in de staat van baten en lasten wordt op iedere verslagdatum beoordeeld om te bepalen of er objectieve aanwijzingen bestaan dat het actief een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Een financieel actief wordt geacht onderhevig te zijn aan een bijzondere waardevermindering indien er objectieve aanwijzingen zijn dat na de eerste opname van het actief zich een gebeurtenis heeft voorgedaan die een negatief effect heeft gehad op de verwachte toekomstige kasstromen van dat actief en waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt.

Objectieve aanwijzingen dat financiële activa onderhevig zijn aan een bijzondere waardevermindering omvatten het niet nakomen van betalingsverplichtingen en achterstallige betaling door een debiteur, herstructurering van een aan de stichting toekomend bedrag onder voorwaarden die de stichting anders niet zou hebben overwogen, aanwijzingen dat een debiteur of emittent failliet zal gaan, en het verdwijnen van een actieve markt voor een bepaald effect. Aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen van vorderingen worden zowel op het niveau van specifieke activa als op collectief niveau in aanmerking genomen.

Van afzonderlijk belangrijke vorderingen en beleggingen wordt beoordeeld of deze individueel onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering. Van afzonderlijk belangrijke vorderingen en beleggingen die niet individueel onderhevig zijn gebleken aan bijzondere waardevermindering en van afzonderlijk niet belangrijke vorderingen wordt collectief beoordeeld of deze onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering, dit door samenvoeging van vorderingen en beleggingen met vergelijkbare risicokenmerken.

Bij de beoordeling van de collectieve waardevermindering gebruikt de stichting historische trends met betrekking tot de waarschijnlijkheid van het niet nakomen van betalingsverplichtingen, het tijdsbestek waarbinnen incassering plaatsvindt en de hoogte van gemaakte verliezen. De uitkomsten worden bijgesteld als het bestuur van oordeel is dat de huidige economische en kredietomstandigheden zodanig zijn dat het waarschijnlijk is dat de daadwerkelijke verliezen hoger dan wel lager zullen zijn dan historische trends suggereren.

Verliezen worden opgenomen in de staat van baten en lasten. Rente op het aan een bijzondere waardevermindering onderhevige actief blijft verantwoord worden via oprenting van het actief met de oorspronkelijke effectieve rente van het actief. Bijzondere waardeverminderingverliezen onder de (geamortiseerde) kostprijs van de beleggingen in effecten die tegen reële waarde worden gewaardeerd, met verwerking van waardewijzigingen in het eigen vermogen, worden direct ten laste van de staat van baten en lasten verantwoord.

Een bijzonder waardeverminderingverlies met betrekking tot een tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd financieel actief wordt berekend als het verschil tussen de boekwaarde en de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, gedisconteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rente van het actief.

Als in een latere periode de waarde van het actief, onderhevig aan een bijzondere waardevermindering, stijgt en het herstel objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de opname van het bijzondere waardeverminderingverlies, wordt het bedrag uit hoofde van het herstel (tot maximaal de oorspronkelijke kostprijs) opgenomen in de staat van baten en lasten.

De stichting maakt geen gebruik van afgeleide instrumenten (derivaten). Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost.

10.2. Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de stichting zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. Bij de voorzieningen is aangegeven welke veronderstellingen de basis vormen voor de getroffen voorziening.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen, ontvangen investeringssubsidies en eventuele bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingprijs, rekening houdend met eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

De gebouwen en terreinen binnen Rotterdam zijn eigendom van de gemeente Rotterdam en hebben vanuit dit oogpunt derhalve geen waarde op de balans van de stichting. Onder de materiële vaste activa zijn ook begrepen de investeringen in het voortgezet onderwijs, waarvoor geen vergoeding werd ontvangen en die plaatsvinden in of aan gebouwen die door het Rijk c.q. de gemeente zijn gefinancierd. Dit betreft de volgende investeringen: capaciteitsuitbreidingen, vervangen van installaties (niet onderhoud) en overige interne aanpassingen die levensduur verlengend zijn voor het betreffende pand of het complex. Uitgangspunt bij alle investeringen is dat deze, zoals aangegeven, levensduur verlengend zijn voor het betreffende pand of het complex. Overheidssubsidies worden in mindering gebracht op de kostprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

De gebouwen en terreinen in de gemeente Lansingerland zijn eigendom van de stichting. Deze gebouwen worden gewaardeerd op verkrijgingprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen, ontvangen investeringssubsidies en eventuele bijzondere waardeverminderingen.

Afschrijvingen

De afschrijvingstermijn wordt gebaseerd op de economische levensduur. Op grond hiervan zijn maximale afschrijvingstermijnen vastgesteld. Het is een school toegestaan een kortere afschrijvingstermijn te hanteren, indien de geprognosticeerde levensduur korter is dan de vermelde termijn. De maximale termijnen zijn als volgt:

Activa	Termijn	Activa	Termijn
Aanpassing gebouwen	25 -50 jaar	Muziekinstrumenten	12,5 – 18,75 jaar
Inventaris kantoor	6,75 – 18,75 jaar	Elektronische apparatuur ⁷	6,25 jaar
Inventaris school en stoffering	6,25 - 25 jaar	Infrastructuur	6, 25 - 12,5 jaar
Lesmateriaal	3,75 – 12,5 jaar	Machines	6,25 – 18,75 jaar
Gymzalen	37,5 jaar	Hardware/software/audio visuele middelen	3,75 – 6,25 jaar
Audiovisuele installaties	12,15 – 18,75 jaar		

Op materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt afgeschreven op moment van ingebruikname.

⁷ De volgende apparatuur valt ook onder de noemer elektronische apparatuur: betaalapparatuur, telefooncentrales, telefoons, smart screens, lcd-projectoren, muurmonitoren en geluidsapparatuur.

Waardeverminderingen

Voor materiële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde.

Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingsverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingsverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingsverlies voor het actief zou zijn verantwoord.

Financiële vaste activa

De waarborgsommen worden opgenomen tegen aanschafprijs.

Vervreemding van vaste activa

Voor verkoop beschikbare vaste activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Vlottende activa

Vorderingen

Vorderingen en overlopende activa worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen. Voor vorderingen en overlopende activa, waar niet expliciet rente wordt berekend en sprake is van korte looptijden, is het effect van disconteren in het algemeen gering. Voor deze post is de nominale waarde gehanteerd als invulling van de grondslag geamortiseerde kostprijs.

Huisvestingsprojecten

Onder de vorderingen is ook de post huisvestingsprojecten opgenomen. Dit betreffen projecten waarvoor BOOR als bouwheer functioneert en waarvan de kosten op basis van een beschikking terug worden gekregen van de gemeente. Op het moment dat de kosten hoger zijn dan het door de gemeente beschikte bedrag wordt een voorziening getroffen.

In de waardering van huisvestingsprojecten worden de kosten die direct betrekking hebben op het project (zoals personeelskosten voor werknemers direct werkzaam aan het project, kosten van constructiematerialen, kosten van grond en terreinen en afschrijving van installaties en uitrusting die bij de uitvoering van het project worden gebruikt), de kosten die toerekenbaar zijn aan projectactiviteiten in het algemeen en toewijsbaar zijn aan het project (onder meer verzekeringskosten, kosten van ontwerp en technische assistentie en overheadkosten van projectactiviteiten) en andere kosten die contractueel aan de gemeente kunnen worden toegerekend, begrepen. We rekenen geen rente op schulden over het tijdvak van het project.

De presentatiewijze wordt per individueel project bepaald. De projecten worden als volgt gepresenteerd:

- Als *vordering met betrekking tot de huisvestingsprojecten* voor de projecten die in 2017 doorlopen en waarvoor BOOR meer kosten heeft gemaakt dan het ontvangen subsidiebedrag.
- Als *overige vordering* voor de projecten die in 2017 zijn afgerond en waarbij nog een restant subsidiebedrag van de gemeente moet worden ontvangen.
- Als *kortlopende schuld* voor de lopende projecten waarvoor een voorschot op de subsidie is ontvangen die hoger is dan de op dat moment gemaakte kosten.
- Als “overige schuld” voor de afgeronde projecten indien het eindsaldo aan de gemeente moet worden terugbetaald.

Effecten

De effecten worden (per fonds) gewaardeerd tegen reële waarde. Dit geldt zowel voor de initiële waardering als voor de vervolgwwaardering. De reële waarde is bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije marktrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen.

De niet gerealiseerde en gerealiseerde resultaten worden verwerkt in de staat van baten en lasten.

Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van BOOR tenzij anders vermeld.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen zijn de algemene reserve en de bestemmingsreserves gepresenteerd. De algemene reserve bestaat uit de reserves die ter vrije beschikking staan van het bestuur. De bestemmingsreserves zijn door het bestuur gevormd voor een specifiek doel.

Voorzieningen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden;
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Onder de voorzieningen worden de personele voorzieningen en de overige voorzieningen gepresenteerd. Tenzij anders aangegeven worden de voorzieningen opgenomen tegen de beste inschatting van uitgaven die vereist zijn om de bestaande verplichting af te wikkelen op balansdatum, dit tegen nominale waarde (met uitzondering van de voorziening jubilea). De voorziening jubilea is opgenomen contante waarde. De toevoegingen vinden plaats door middel van een dotatie ten laste van de staat van baten en lasten. Uitgaven vinden rechtstreeks plaats ten laste van de voorzieningen.

De volgende voorzieningen zijn in de jaarrekening opgenomen:

- Voorziening jubilea: Medewerkers hebben recht op een jubileumuitkering bij een dienstverband van 25 of 40 jaar. De voorziening jubilea dient ter dekking van deze financiële verplichting aan de medewerkers. Bij de berekening is rekening gehouden met de zogenaamde blijfkans van een medewerker, een verwachte salarisstijging per jaar en een disconteringsvoet⁸ waartegen de bedragen contant worden gemaakt.
- Voorziening duurzame inzetbaarheid: voor medewerkers die hebben geopteerd om de extra uren uit de nieuwe cao voor een periode van vier jaar op te sparen, is een voorziening op de balans gevormd. De voorziening is berekend aan de hand van het aantal gespaarde uren en het tarief zoals opgenomen in de cao voortgezet onderwijs. Voor medewerkers van 57 jaar en ouder in het primair onderwijs bestaat

⁸ De disconteringsvoet waarmee is gerekend bedraagt 2,5%.

eveneens de mogelijkheid uren te sparen. Uit een inventarisatie onder de scholen blijkt dat er nagenoeg geen gebruik gemaakt wordt van deze mogelijkheid, waardoor is afgezien om hiervoor een voorziening te vormen.

- Voorziening voormalig personeel in loondienst: Bij de verzelfstandiging in 2008 is een voorziening gevormd voor loonkosten van specifiek aangewezen medewerkers van de voormalige Dienst Openbaar Onderwijs (DOO) van de gemeente Rotterdam. De loonkosten van deze medewerkers komen voor rekening van BOOR zolang deze medewerkers in dienst van de gemeente blijven. Voor het bepalen van de omvang van de voorziening zijn de huidige loonkosten van betreffende medewerkers tot hun pensioendatum meegenomen.
- Voorziening ww ex-medewerkers: BOOR betaalt een kwart van de ww-uitkeringskosten van voormalig medewerkers uit het voortgezet onderwijs. De voorziening is gebaseerd op een inschatting van de toekomstige kosten voor BOOR van de huidige voormalig medewerkers. Voor de ww-uitkeringskosten van voormalig medewerkers in het primair onderwijs die niet door het participatiefonds worden vergoed is eveneens een inschatting van de toekomstige kosten gemaakt.
- Voorziening langdurig zieken: BOOR betaalt de salarissen van een aantal medewerkers die al langere tijd ziek zijn en mogelijk niet meer terug zullen keren in het arbeidsproces. Voor deze salarislasten is een voorziening gevormd.
- Onderhoudsvoorziening gebouwen: Met ingang van 2015 vormt BOOR ter egalisatie van de onderhoudslasten een voorziening voor groot onderhoud. De basis voor de vorming van deze voorziening en de toekomstige dotaties is een onderhoudsinventarisatie door een extern bureau van het toekomstig binnen- en buitenonderhoud van de schoolgebouwen. De stand van de voorziening ultimo 2017 is bepaald op basis van de meest actuele jaarplannen voor het onderhoud aan de gebouwen van BOOR over het jaar 2018. BOOR is voornemens in de jaren 2018-2020 per jaar 1/3-deel van de schoolgebouwen te schouwen, zodat na een periode van 3 jaar een actueel en gespecificeerd inzicht bestaat over de onderhoudssituatie van alle schoolgebouwen van BOOR. De dotaties aan de voorziening onderhoud gebouwen voor de komende jaren zal op basis van deze informatie moeten worden bepaald in samenhang met door de gemeente gefinancierde renovaties en nieuwbouw.

Lang- en kortlopende schulden

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode. De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Baten en lasten worden tijdsevenredig toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

BOOR is niet belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. De activiteiten van stichting BOOR bestaan grotendeels uit activiteiten die vrijgesteld zijn van de BTW.

Rijksbijdragen

Rijksbijdragen worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft.

Overige overheidsbijdragen en –subsidies

Exploitatiesubsidies worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de instelling de condities voor ontvangst kan aantonen.

Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de staat van baten en lasten.

Overige baten

Overige bedrijfsopbrengsten bestaan uit baten uit verhuur, sponsoring en schenkingen, detachering, ouderbijdragen en overige baten. Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt wanneer het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald. Indien het resultaat van een bepaalde opdracht tot dienstverlening niet op betrouwbare wijze kan worden bepaald, worden de opbrengsten verwerkt tot het bedrag van de kosten van de dienstverlening die worden gedekt door de opbrengsten.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan

werknemers. Toerekening vindt plaats op basis van geleverde prestaties. Voor zover nog niet uitbetaald wordt de personeelsbeloning als verplichting op de balans opgenomen. Indien de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door BOOR.

Ontslagvergoedingen

Ontslagvergoedingen zijn vergoedingen die worden toegekend in ruil voor de beëindiging van het dienstverband. Een uitkering als gevolg van ontslag wordt als verplichting en als last verwerkt als de stichting zich aantoonbaar onvoorwaardelijk heeft verbonden tot betaling van de ontslagvergoeding. Als het ontslag onderdeel is van een reorganisatie, worden de kosten van de ontslagvergoeding opgenomen in een reorganisatievergoeding. Zie hiervoor de grondslag onder het hoofd Voorzieningen. Ontslagvergoedingen worden gewaardeerd met inachtneming van de aard van de vergoeding. Als de ontslagvergoeding een verbetering is van de beloningen na afloop van het dienstverband, vindt waardering plaats volgende dezelfde grondslagen die worden toegepast voor pensioenregelingen. Andere ontslagvergoedingen worden gewaardeerd op basis van de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichting af te wikkelen

Pensioenen

Op grond van de Nederlandse pensioenwet worden de Nederlandse regelingen primair volgens een "verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering" in deze jaarrekening verwerkt. In deze benadering wordt de verplichting voortvloeiende uit een door de rechtspersoon gedane pensioentoezegging gebaseerd op de financieringsafspraken zoals vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst tussen BOOR en pensioenuitvoerder.

BOOR heeft de verplichtingen inzake de pensioenrechten van haar personeel ondergebracht bij stichting Pensioenfonds ABP. Wij betalen hiervoor premies, waarvan de helft door de werkgever wordt betaald en de helft door de werknemer.

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat. Pensioenfondsen moeten vanaf 2015 gebruikmaken van de zogenaamde 'beleidsdekkingsgraad'. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste twaalf dekkingsgraden. De beleidsdekkingsgraad eind 2017 wordt berekend door alle dekkingsgraden van 2017 bij elkaar optellen en te delen door 12. Deze beleidsdekkingsgraad komt begin 2018 uit op 102,2%⁹. Om de pensioenen (gedeeltelijk) te kunnen indexeren, moet de beleidsdekkingsgraad

⁹ Per 31-01-2018.

minimaal 110% zijn. Het pensioenfonds heeft in januari 2016 besloten een premieverhoging van 1 % door te voeren. Het ABP heeft medio 2015 een herstelplan ingediend bij De Nederlandse Bank (DNB). De belangrijkste punten uit het herstelplan zijn:

- Zolang de dekkingsgraad lager is dan 104% worden de pensioenen niet aangepast aan de loonontwikkeling.
- De premie moet minimaal kostendekkend zijn en bij een lage dekkingsgraad (dekkingsstekort) bijdragen aan herstel van het fonds. Om de financiële positie te verbeteren, geldt er een tijdelijke herstelopslag op de premie voor ouderdoms- en nabestaandenpensioenen.
- Het beleggingsbeleid is aangepast waardoor het beleggingsrisico lager is.
- In het herstelplan is ruimte opgenomen om tegenvallers op te vangen. Als het herstel trager verloopt dan verwacht, kunnen bijvoorbeeld de pensioenen worden verlaagd.

BOOR heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. BOOR heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Leasing

Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm.

Operationele leases

Als BOOR optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen die als onderdeel van de berekening van de effectieve rente worden meegenomen.

Indeling in operationele segmenten

Conform de RJ 660.306 en 307 hanteert de stichting de verplichte segmentatie primair onderwijs (po) en voortgezet onderwijs (vo). Niet direct aan de segmenten toe te rekenen baten en lasten worden verdeeld op basis van voorcalculatorische verdeelsleutels na rato van het gemiddelde van de rijksbijdragen en aantal fte's binnen het betreffende segment.

10.3. Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Ten behoeve van het opstellen van een kasstroomoverzicht wordt onder geldmiddelen verstaan de liquide middelen en de effecten omdat ze op korte termijn zeer liquide activa zijn die zonder beperkingen en zonder materieel risico van waardeverminderingen als gevolg van de transactie kunnen worden omgezet in geldmiddelen.

10.4. Begroting

De ter vergelijking opgenomen begrotingscijfers zijn ontleend aan de door het algemeen bestuur aan de gemeente Rotterdam aangeboden begroting 2017.

11. Toelichting op de balans

11.1. Materiële vaste activa (1.2)

Het verloop van de post materiële vaste activa in 2017 is als volgt:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Verkrijgings- prijs t/m 2016	Afschrij- vingen t/m 2016	Boek- waarde 31-12-2016	Investe- ringen 2017	Desinves- teringen 2017	Afschrij- vingen 2017	Bijz. Waardever- mindering	Boek- waarde 31-12-2017
1.2.1 Gebouwen	34.027	6.935	27.092	940		1.764	131	26.137
1.2.2 Inventaris en apparatuur	60.161	38.498	21.663	4.468		3.025	866	22.240
MVA in uitvoering	42	-	42	234		-	-	276
Totaal	94.230	45.433	48.797	5.642		4.789	997	48.653

In 2017 is voor een bedrag van circa € 5,6 miljoen geïnvesteerd. De investeringen hebben voornamelijk plaatsgevonden in ICT en meubilair. Daarnaast is er ook geïnvesteerd in lesmethode en verbouwingen aan panden waarin het voortgezet onderwijs les krijgt.

Naar verwachting gaat de VO-school Hugo de Groot haar pand in 2023 verlaten. Deze ontwikkeling leidt ertoe dat de activa, zoals verbouwingen, klimaatinvesteringen en een lift, in de school in een kortere periode moeten worden afgeschreven. In 2017 heeft zich daarom een bijzondere waardevermindering voorgedaan van ruim € 131.000. Daarnaast is geconstateerd dat diverse activa, welke nog op de balans zijn opgenomen (VO school de Hef en scholen in het primair onderwijs), niet meer in gebruik zijn. Voor deze activa heeft een bijzondere waardevermindering plaatsgevonden van € 866.000.

De actuele waarde van de huidige activa is gelijk aan de boekwaarde.

Stichting BOOR heeft 1 pand in bezit: het Wolfert Lyceum te Lansingerland. De WOZ waarde van dit pand bedroeg in 2017 € 11.088.000. De materiële vaste activa dienen voor een bedrag van € 14,63 miljoen (2016: € 14,63 miljoen) als onderpand voor schulden aan kredietinstellingen.

11.2. Financiële vaste activa (1.3)

De post financiële vaste activa bestaat volledig uit de betaalde waarborgsom voor de in 2017 betrokken huisvesting aan de Schiekade. Deze kent een looptijd tot maart 2027.

Bedragen x € 1.000

Financiële vaste activa		31 december 2017	31 december 2016
1.3.1	Waarborgsommen	65	-
	Totaal financiële vaste activa	65	-

11.3. Vorderingen (1.5)

De post vorderingen betreft debiteuren, de vordering op het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, huisvestingsprojecten en overlopende activa. Tevens is de voorziening voor debiteuren onder deze post gepresenteerd.

Bedragen x € 1.000

Vorderingen		31 december 2017	31 december 2016
1.5.1	Debiteuren	2.374	1.177
1.5.2	OCW	6.273	6.890
1.5.3	Overige vorderingen:		
	- Overige	1.503	1.148
	- Huisvestingsprojecten	672	288
1.5.8	Overlopende activa:		
	- Subsidies gemeente	2.780	508
	- Overige projecten		
	- Overige	755	1.155
1.5.9	Af: voorziening wegens oninbaarheid	-/- 123	-/- 107
	Totaal vorderingen	14.234	11.059

Debiteuren (1.5.1)

Deze balanspost heeft betrekking op vorderingen op derden waaraan diensten zijn verleend, ruimten zijn verhuurd of personeel is gedetacheerd. Ook is voor een bedrag van € 0,5 miljoen aan vorderingen inzake ouderbijdragen hierin opgenomen. Daarnaast is een vordering van 0,45 miljoen opgenomen op de Stichting Beheer der Gebouwen van de Mytyschool inzake teveel betaalde huisvestingslasten 2010 tot en met 2015.

De toename van de debiteuren ten opzichte van 2016 houdt verband met de late facturering van de detacheringen en verhuringen, naast de al eerder genoemde vordering op de Stichting Beheer der gebouwen.

Vordering ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) (1.5.2)

Onder deze post is de vordering in verband met het betaalritmeverschil opgenomen. Het voorschotritme van OCW inzake de rijksbekostiging is niet geheel tijdevenredig daarom ontstaat jaarlijks een vordering.

Overige vorderingen (1.5.3)

De post overige bestaat voor het grootste deel uit de vorderingen op de gemeente betreffende afgeronde huisvestingsprojecten (€ 0,8 mln.) waaronder de afrekening van de Bergse Zonnebloem en 't Landje en te vorderen schades (€ 0,4 mln.). Met de gemeente moet nog overleg plaatsvinden over de afwikkeling van de genoemde subsidies en vorderingen.

Overlopende activa (1.5.8)

Onder de subsidies gemeente valt de beschikking *Leren Loont!*. In 2016 was de beschikking van het schooljaar daarvoor (2015-2016) voorlopig vastgesteld en uitbetaald. In 2017 heeft deze vaststelling en afrekening nog niet plaatsgevonden, waardoor het restant van de vordering ad € 1,8 miljoen nog niet is verrekend. Daarnaast zijn voor ruim € 0,4 miljoen aan toegekende bijdragen eind 2017 nog niet ontvangen. De ontvangst van de beide vorderingen wordt in de eerste helft van 2018 verwacht.

voorziening wegens oninbaarheid(1.5.9)

De voorziening voor oninbare vorderingen heeft volledig betrekking op de debiteuren en is gebaseerd op een inschatting van de incasseerbaarheid van vorderingen.

11.4. Effecten (1.6)

Een deel van het vermogen van BOOR is op basis van het treasurystatuut belegd in aandelen.

		<i>Bedragen x € 1.000</i>	
	Effecten	31 december 2017	31 december 2016
1.6.1	Obligaties	-	-
1.6.2	Aandelen	141	128
	Totaal effecten	141	128

Voor een toelichting op deze effecten wordt verwezen naar het treasuryverslag in paragraaf 2.2.

11.5. Liquide middelen (1.7)

Alle liquide middelen staan ter vrije beschikking. Het saldo van de kassen en bankrekeningen kan als volgt worden gespecificeerd:

		<i>Bedragen x € 1.000</i>	
	Liquide middelen	31 december 2017	31 december 2016
1.7.1	Kasmiddelen	64	103
1.7.2	Tegoeden op bankrekeningen	18.054	17.932
	Totaal liquide middelen	18.118	18.035

In 2016 hebben we vanwege de verbeterde liquiditeitspositie de kredietfaciliteit van € 7,5 miljoen verlaagd naar € 4 miljoen. Eind 2017 maakte BOOR overigens geen gebruik van deze faciliteit.

Voor een toelichting op het verloop van de geldmiddelen, wordt verwezen naar het kasstroomoverzicht.

11.6. Eigen vermogen (2.1)

Het eigen vermogen is als volgt opgebouwd:

Bedragen x € 1.000

Eigen vermogen		31 december 2017	31 december 2016
2.1.1	Algemene reserve publiek	23.859	19.886
2.1.2	Bestemmingsreserve publiek	2.025	-
	Totaal eigen vermogen	25.884	19.886

Als gevolg van het positief resultaat over 2017, verbetert het eigen vermogen met € 5.998.000. Hiervan is een bedrag van € 1.025.000 toegevoegd aan de in 2017 gevormde bestemmingsreserves kwaliteitsimpuls en kleine scholenopgave en € 1.000.000 voor impulsen op het gebied van huisvesting. De bestedingen hiervan vinden grotendeels in 2018 plaats. In de continuïteitsparagraaf in het bestuursverslag wordt nader ingegaan op het eigen vermogen en de relatie met de benodigde weerstandscapaciteit. De resultaatbestemming is derhalve als volgt vastgesteld door het bestuur:

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2016	Resultaat 2017	Saldo 31-12-2017
Algemene reserve	19.886	3.973	23.859
Bestemmingsreserve publiek	-	2.025	2.025
Totaal eigen vermogen	19.886	5.998	25.884

11.7. Voorzieningen (2.2)

Bedragen x € 1.000

Voorzieningen		31 december 2017	31 december 2016
2.2.1	Personeelsvoorziening – jubilea	2.026	2.155
	Personeelsvoorziening – duurzame inzetbaarheid	1.156	957
	Personeelsvoorziening – medewerkers DOO	162	169
	Personeelsvoorziening – ww ex-medewerkers	1.395	1.155
	Personeelsvoorziening – langdurig zieken	1.777	1.723
2.2.3	Onderhoudsvoorziening gebouwen	7.347	5.737
	Totaal voorzieningen	13.863	11.896

Voor een toelichting op de aard van de voorzieningen, wordt verwezen naar paragraaf [Grondslagen voor waardering van activa en passiva](#).

De voorzieningen kunnen als volgt worden verdeeld in een kort- en langlopend deel:

Bedragen x € 1.000

Vorzieningen		Kortlopend deel < 1 jaar	Langlopend deel > 1 jaar
2.2.1	Personeelsvoorziening – jubilea	237	1.789
	Personeelsvoorziening – duurzame inzetbaarheid	-	1.156
	Personeelsvoorziening – medewerkers DOO	14	148
	Personeelsvoorziening – ww ex-medewerkers	407	988
	Personeelsvoorziening – langdurig zieken	1.462	315
2.2.3	Onderhoudsvoorziening gebouwen	7.347	
	Totaal voorzieningen	9.467	4.396

De stand van de voorziening ultimo 2017 is bepaald op basis van de meest actuele jaarplannen voor het onderhoud aan de gebouwen van BOOR over het jaar 2018 en is daarmee in zijn geheel kortlopend.

Het verloop van de voorzieningen in 2017 is als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31- 12-2016	Dotatie 2017	Onttrekking 2017	Vrijval	Saldo 31-12- 2017
Personeelsvoorziening	6.159	3.343	2.120	866	6.516
Onderhoudsvoorziening gebouwen	5.737	5.011	3.401		7.347
Totaal voorzieningen	11.896	8.354	5.521	866	13.863

11.8. Langlopende schulden (2.3)

Bedragen x € 1.000

Langlopende schulden		31 december 2017	31 december 2016
2.3.5	Langlopende schulden aan kredietinstellingen	6.560	6.880
	Totaal langlopende schulden	6.560	6.880

De post langlopende schulden bestaat uit een lening ten behoeve van de nieuwbouw Wolfert Lyceum in de gemeente Lansingerland. Het betreft een lening bij de BNG van oorspronkelijk € 9,6 miljoen tegen een rente van 4,86%. De looptijd van de lening is 31 jaar. Voor deze lening geldt een rente vaste periode van eveneens 31 jaar. De lening wordt afgelost in 378 termijnen. De lening loopt tot en met 2039. Met betrekking tot de BNG lening ligt het eerste recht van hypotheek bij de gemeente Lansingerland. De lening benadert de reële waarde per balansdatum.

De langlopende schulden kunnen als volgt worden verdeeld in een kort- en langlopend deel:

Bedragen x € 1.000

Langlopende schulden		Langlopend deel 1 - 5 jaar	Langlopend deel > 5 jaar
2.3.5	Langlopende schulden aan kredietinstellingen	1.280	5.280
	Totaal langlopende schulden	1.280	5.280

De reguliere aflossing voor 2018 van de BNG-lening – ad € 320.000 – is verantwoord onder de kortlopende schulden.

11.9. Kortlopende schulden (2.4)

Onder de kortlopende schulden zijn de schulden opgenomen met een verwachte looptijd kleiner dan één jaar. De kortlopende schulden zijn als volgt opgebouwd:

Bedragen x € 1.000

Kortlopende schulden		31 december 2017	31 december 2016
2.4.2	Vooruitgefactureerde en – ontvangen termijnen voor huisvestingsprojecten	1.273	1.865
2.4.3	Crediteuren	3.383	6.083
	Belastingen en premies sociale verzekeringen		
2.4.7.1	Loonheffing	8.374	8.161
2.4.7.2	Omzetbelasting	38	35
2.4.7.3	Premies sociale verzekeringen en pensioenen	2.490	2.154
	Overige kortlopende schulden		
2.4.9.3	Overige schulden	5.390	6.027
	Overlopende passiva		
2.4.10.1	Vooruitontvangen bedragen	436	71
2.4.10.2	Vakantiegeld en –dagen	6.169	6.108
2.4.10.4	Overige subsidies OCW	338	875
2.4.10.5	Rotterdams Onderwijsbeleid	864	402
2.4.10.5	Overige subsidies	1.657	1.247
2.4.10.6	Spaarverlof/ADV	475	655
2.4.10.7	Kortlopend deel langlopende schulden	320	320
2.4.10.8	Ouderbijdrage	2.667	2.480
2.4.10.9	Overige	1.028	2.874
	Totaal kortlopende schulden	34.904	39.357

Hierna lichten we de grootste posten en de grootste toe- of afnames ten opzichte van 2017 toe.

Vooruitgefactureerde en –ontvangen termijnen huisvestingsprojecten (2.4.2)

Wij hebben een aantal huisvestingsprojecten onderhanden. Dit betreffen nieuwbouwprojecten, verbouwingen en andere huisvestingsprojecten. Onder de vooruitgefactureerde en vooruitontvangen termijnen zijn onder andere de niet bestede

onderhoudsmiddelen en de bouwvoorbereidingskredieten voor meerdere projecten opgenomen. Per project zijn zowel de kosten (facturen) als de opbrengsten (gemeentelijke investeringsbijdrage) verzameld.

Het verloop in 2017 was als volgt:

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2016	Lasten (projecten) 2017	Ontvangen voorschotten 2017	Baten (afgeronde projecten) 2017	Saldo 31-12-2017
Huisvestingsprojecten	-/- € 642	€ 756	-/- € 206		-/- € 92

Verantwoord onder:			
1.5.3 Huisvestingsprojecten	€ 288		€ 671 1)
1.5.3 Overige vorderingen	€ 1.031		€ 826 2)
2.4.2 Kortlopende schulden, ohw	-/- € 1.866		-/- € 1.273 3)
2.4.9 Overige schulden	-/- € 95		-/- € 316 4)
Totaal	-/- € 642		-/- € 92

- 1) Het saldo eind 2017 ad € betreft projecten die doorlopen in 2018.
- 2) In 2017 zijn projecten afgerond waarvan nog het restant-subsidie van de gemeente moet worden ontvangen. De verwachting is dat deze in 2018 worden afgewikkeld.
- 3) Dit betreft lopende projecten, waarvoor de gemeente een voorschot op het subsidie heeft betaald. Het gaat hierbij met name om bouwvoorbereidingskredieten.
- 4) De overige schulden betreffen afgeronde projecten, waarvan het eindsaldo moet worden terugbetaald aan de gemeente. Bijvoorbeeld omdat het project voordeliger is uitgevoerd.

Crediteuren (2.4.3)

Het saldo crediteuren ultimo 2017 is afgenomen ten opzichte van de stand per ultimo 2016. Het saldo eind 2016 was door achterstanden bij het administratiekantoor opgelopen. Na het in eigen beheer nemen van de administratie met ingang van 2017 zijn deze achterstanden ingelopen.

Loonheffing (2.4.7.1)

De te betalen loonheffing eind 2017 bestaat uit de loonheffing over de maand december.

Premies sociale verzekeringen en pensioenen (2.4.7.3)

De te betalen premies sociale verzekeringen en pensioenen eind 2017 bestaan uit de afdrachten over de maand december.

Overige schulden (2.4.9.3)

De grootste post (€ 0,7 miljoen) onder de overige schulden betreft evenals de afgelopen jaren de met de gemeente Rotterdam nog af te rekenen exploitatiekosten over de jaren 2010 t/m 2015. Het betreft de verrekening van lasten (doorberekening

van energie en andere kosten voor de materiële instandhouding) die door de gemeente Rotterdam voor diverse schoolpanden zijn voorgefinancierd. In 2017 is al wel voor een bedrag van € 1,5 miljoen afgerekend. Ook is een verplichting opgenomen voor nog te betalen kosten aan Stichting Beheer der Gebouwen van de Mytylschool van € 0,45 miljoen. Het restant van de overige schulden bestaat uit diverse verplichtingen waarvoor nog geen rekening was ontvangen.

Vooruitontvangen bedragen (2.4.10.1)

Onder deze post zijn de naar verwachting teveel subsidies voor onderwijs aan nieuwkomers opgenomen, aangezien een deel van de nieuwkomers, waarvoor een subsidie is ontvangen, niet voldoet aan de voorwaarden. Daarnaast zijn de vooruitgefactureerde huurbedragen onder deze post opgenomen.

Vakantiegeld en –dagen (2.4.10.2)

Deze post bestaat uit de reeds opgebouwde rechten voor vakantiegeld voor medewerkers van BOOR. Het vakantiegeld wordt in mei 2018 uitbetaald. Er is geen reservering voor de vakantiedagen opgenomen, aangezien niet onderwijsgevend personeel ook zoveel mogelijk de schoolvakanties volgt.

Overige subsidies OCW (2.4.10.4)

Deze post bestaat uit de nog te besteden gelden inzake zij-instroom, studieverlof en vroegtijdig schoolverlaters. Deze gelden zijn voor het volledige schooljaar 2017-2018 ontvangen, een deel van de kosten wordt in 2018 gemaakt.

Rotterdams Onderwijsbeleid (2.4.10.5)

Dit betreft de nog niet bestede gelden van subsidies die we van de gemeente hebben ontvangen. De toename ten opzichte van 2016 betreft de vooruitgang van de gemeentelijke bijdrage voor de opleidingsschool. Voor een deel van de bijdrage bestaat een doorbetalingsverplichting.

Kortlopend deel langlopende schulden (2.4.10.7)

Betreft de aflossing van de hypothecaire lening bij de BNG Bank voor 2018.

Ouderbijdrage (2.4.10.8)

Deze post betreft vooruit ontvangen ouderbijdragen van met de name de scholen in het voortgezet onderwijs.

Overig (2.4.10.9)

De afname van deze post wordt veroorzaakt door het wegwerken van de eerder genoemde achterstanden van het administratiekantoor. Onder deze post zijn in 2017

facturen opgenomen waarvan begin 2018 bleek dat deze ten laste van 2017 moesten worden gebracht.

11.10. **Flottende activa en passiva**

Risico's financiële instrumenten

Wij maken in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van diverse financiële instrumenten. De financiële instrumenten omvatten onder meer vorderingen, geldmiddelen, effecten, leningen, crediteuren en overige kortlopende schulden. Deze financiële instrumenten stellen de organisatie bloot aan markt-, rente-, kasstroom-, krediet- en liquiditeitsrisico. Om deze risico's te beheersen heeft BOOR een beleid inclusief een stelsel van limieten en procedures opgesteld om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van de organisatie te beperken.

BOOR zet geen afgeleide financiële instrumenten in om risico's te beheersen. Bij het aantrekken respectievelijk uitzetten van middelen worden kredietrisico en renterisico zoveel mogelijk uitgesloten. Het uitzetten van middelen en het gebruik van rente-instrumenten hebben een prudent karakter en zijn niet gericht op het genereren van extra inkomsten door het aangaan van overmatige risico's.

Kredietrisico

De vorderingen uit hoofde van debiteuren bestaan voor circa 50% uit ouderbijdragen. Van de resterende vorderingen is voor 20% een voorziening getroffen voor mogelijke oninbaarheid. De rest betreffen diverse kleinere vorderingen. Voor de kredietrisico's inzake de vorderingen op deelnemingen en de overige vorderingen wordt verwezen naar financiële vaste activa en vorderingen.

Renterisico en kasstroomrisico

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen en uitgegeven leningen. Bij deze leningen is sprake van een vast rentepercentage voor een langere periode.

Liquiditeitsrisico

BOOR loopt geen significante liquiditeitsrisico's. Er wordt een positieve kasstroom voor de komende jaren verwacht ondanks dat in 2016 de lening met de Rabobank vervroegd is afgelost. Daarnaast vindt een strakke monitoring op de liquiditeitsprognose plaats en kan indien nodig bijsturing plaatsvinden.

12. Geormerkte subsidies

G1. Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule (Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a)

Bestuur: 41775				De prestatie is ultimo verslagjaar conform de beschikking	
Omschrijving	Brin nr.	Kenmerk toewijzing	Datum toewijzing	geheel uitgevoerd en afgerond	nog niet geheel afgerond
lerarenbeurs 2016-2017	15eo	div	div	X	
lerarenbeurs 2016-2017	15sc	5/644/92969	25-7-2016	X	
lerarenbeurs 2016-2017	15kr	div	div	X	
lerarenbeurs 2016-2017	15hx	776390-1	30-8-2016	X	
lerarenbeurs 2016-2017	02lb	div	div	X	
lerarenbeurs 2017-2018	po/so	div	div		X
lerarenbeurs 2017-2018	02lb	div	div		X
lerarenbeurs 2017-2018	15eo	div	div		X
lerarenbeurs 2017-2018	15hx	div	div		X
lerarenbeurs 2017-2018	15kr	div	div		X
lerarenbeurs 2017-2018	15sc	div	div		X
lerarenbeurs 2017-2018	17cr	div	div		X
zij instroom 2009-2017	02lb	500129977	21-1-2015	X	
zij instroom 2009-2017	17cr	628439996	25-10-2016		X
zij instroom 2013	15kr	3/200/23339	30-7-2013	X	
zij instroom 2013	15kr	4/198/21969	21-7-2014		X
zij instroom 2013	15kr			X	
zij instroom 2013	15kr			X	
zij instroom 2013	15kr	5/189/21864	6-10-2015		X
zij instroom 2013	15kr	6/265/39999	11-10-2016		X
zij instroom 2013	15kr	6/260/37513	4-10-2016		X

zij instroom	15eo	zij instroom 627833070	4-10-2016		X
zij instroom	15hx	7700771-1	15-4-2015	X	
lente/zomerschool	15kr	LENZO17024/11857 74/	9-5-2017	X	

G2.A. Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Kenmerk toewijzing	Datum toewijzing	Brin nr.	Bedrag van de toewijzing	Saldo 1-1-2017	Ontvangen in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Totale kosten	Te verrekenen 31-12-2017
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

G2.B. Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Kenmerk toewijzing	Datum toewijzing		Bedrag van de toewijzing	Saldo 1-1-2017	Ontvangen in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Totale kosten 31-12-2017	Saldo nog te besteden
-	-	-		-	-	-	-	-	-

13. Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

13.1. Langlopende vordering ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Met ingang van de jaarrekening 2009 is de langlopende vordering van de scholen voor voortgezet onderwijs op het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap niet meer gewaardeerd. De vordering op het ministerie bedroeg per saldo € 4,46 miljoen. Deze vordering is tot stand gekomen ten tijde van de wijziging van bekostigingsmethodiek. Deze vordering is 'eeuwig'. Bij opheffing van een school wordt dit bedrag gevorderd bij het ministerie van OCW.

13.2. Lease

BOOR is verschillende operationele leaseovereenkomsten aangegaan. De volgende contracten waren eind 2017 actief:

Leasecontracten met een looptijd korter dan 1 jaar

Omschrijving	Lasten per jaar
Dienstauto's	€ 17.847
NCN (betreffende computers)	€ 36.476

Leasecontracten met een looptijd van 1 tot 5 jaar

Omschrijving	Looptijd	Lasten per jaar
Dienstauto's	2021	€ 8.104
NCN (betreffende computers)	2019-2020	€ 44.424
Econocom (betreffende Ipads en laptops)	2019-2020	€ 58.827

Huurcontracten met een looptijd van langer dan 5 jaar

Omschrijving	Looptijd	Lasten per jaar
Accresco vastgoed	tot 2027	€ 243.888

13.3. Doorlopende contracten

De volgende contracten lopen tot en met 2018 en zijn daarmee kortlopend:

Categorie	Bedrag
Accountantsdiensten	175.000
Beveiliging	436.000
Energie	3.085.000
ICT	2.272.000

Schoonmaak	3.775.000
Vloerbedekking	492.000
Arbodienst	333.000
Leerlingvolgsysteem	315.000
Afvalinzameling	161.000
Overige	66.000

De volgende contracten lopen langer dan één jaar:

Categorie	Looptijd	Bedrag
Advies	2019	414.000
Dakbedekking	2020	241.000
Leermiddelen	2019	4.949.000
Stoffering	2021	180.000
Zonwering	2020	214.000
Onderhoud	2020	56.000
Brandveiligheid	2021	168.000

Er zijn geen verplichtingen langer dan 5 jaar.

13.4. Bankgaranties

Op 31 december 2017 zijn er een tweetal door Stichting BOOR verstrekte bankgaranties:

- Lease ICT apparatuur 250.000
- Afwikkeling juridische procedure ex-werknemer 163.000

De juridische procedure is in februari 2018 afgerond en de bankgarantie zal daarmee komen te vervallen.

13.5. Lopende juridische procedures

Momenteel is BOOR verwickeld in een juridische procedure met haar voormalige administratiekantoor Stichting Vizyr (hierna: Vizyr). BOOR heeft in 2012 het contract met Vizyr opgezegd. Hierbij is rekening gehouden met een opzegtermijn van vier jaar, zodat de dienstverlening van Vizyr aan BOOR eind december 2016 is geëindigd. Vanaf 2017 heeft BOOR de administratie en HR-dienstverlening anders ingericht en in eigen beheer genomen. Vizyr verkeert sinds maart 2017 in staat van faillissement.

Vizyr heeft de opzegging bij de rechtbank Rotterdam bestreden in een bodemprocedure (aanhangig sinds september 2016). Deze zaak is overgenomen door de curator. In de zaak vordert Vizyr nakoming van de dienstverleningsovereenkomst, doorbetaling van de bijdrage in het Collegialiteitsfonds

en een schadevergoeding. BOOR heeft daar een vordering tegenover geplaatst voor een bedrag van € 431.487,77.

Op 23 januari 2018 heeft een comparitie van partijen plaatsgevonden. Op 21 maart heeft onze advocaat een “Akte na comparitie houdende reactie op wijziging van de eis in conventie tevens houdende nadere toelichting op eis in reconventie” ingediend bij de rechtbank. Uit de akte blijkt dat we alle door de curator aangedragen punten weerleggen en de rechtbank vragen de vorderingen van Vizyr af te wijzen.

Kernpunten in onze reactie zijn:

- De dienstverleningsovereenkomst is rechtsgeldig opgezegd
- Er is nimmer vertrouwen gewekt dat de dienstverleningsovereenkomst op de een of andere manier zou worden gecontinueerd
- BOOR was geen collegialiteitsbijdrage verschuldigd

Wij zijn er - mede door de in de akte aangevoerde onderbouwing - van overtuigd dat deze bodemprocedure tot een voor BOOR positieve uitspraak leidt. Om die reden hebben wij geen voorziening of verplichting met betrekking tot deze zaak op onze balans eind 2017 opgenomen.

14. Toelichting op de staat van baten en lasten

14.1. Rijksbijdragen ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) (3.1)

De rijksbijdragen bestaan uit de vergoeding van de personele en materiële uitgaven, de overige rijksvergoedingen en de ontvangen doorbetalingen rijksbijdragen van de Samenwerkingsverbanden inzake Passend Onderwijs.

Bedragen x € 1.000

Rijksbijdragen OCW		2017	Begroting 2017	2016
3.1.1	Rijksbijdragen OCW	217.664	212.190	212.833
3.1.2	Overige subsidies OCW	15.552	11.900	12.268
3.1.3	Ontvangen doorbetalingen rijksbijdragen SWV	4.572	3.212	4.310
	Totaal rijksbijdragen OCW	237.788	227.302	229.411

Rijksbijdragen OCW (3.1.1)

De hogere rijksbijdragen dan de begroting en dan 2016 worden veroorzaakt door de compensatie van de hogere personeelslasten. Deze hogere personele lasten bestaan met name uit een verhoging van de pensioenpremie per 1 januari 2017 en de uitvoering van de cao akkoorden (éénmalige uitkering in april 2017). Gemiddeld bedraagt de indexering circa 2,3%.

Daarnaast is het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs 1,6% hoger dan in 2016. Daar tegenover staat dat het aantal gewichtenleerlingen in het primair onderwijs lager is dan in 2016.

Onder de post Rijksbijdragen OCW zijn ook de uitkeringskosten van voormalige medewerkers die een ww-uitkering ontvangen opgenomen die het ministerie in mindering brengt op de rijksbijdragen. In 2017 is gerichte actie ondernomen om te zorgen dat deze ex-BOOR-medewerkers – indien mogelijk – bemiddeld worden naar een betaalde baan. Dit heeft geleid tot een verlaging van deze post van 30% ten opzichte van 2016.

Overige subsidies OCW (3.1.2)

Een belangrijke verklaring voor de hogere overige OCW subsidies betreft de bekostiging nieuwkomers/asielzoekers. Dit aantal is vooraf moeilijk te voorspellen. Daarnaast is het tarief voor de prestatiebox verhoogd na het vaststellen van de begroting. De inkomsten voor studieverlof zijn ook hoger dan begroot en dan in 2016. Hier tegenover staan extra kosten voor vervanging van personeel.

Deze subsidies kunnen als volgt worden verdeeld in geormerkte en niet geormerkte subsidies:

Bedragen x € 1.000

Overige subsidies OCW		2017	2016
3.1.2.1	Geormerkte subsidies	171	170
3.1.2.2	Niet-geormerkte subsidies	15.381	12.098
	Totaal overige subsidies OCW	15.552	12.268

De niet-geormerkte subsidies betreffen met name de bekostiging nieuwkomers/asielzoekers (€ 4,2 miljoen), bekostiging functiemix Randstad (€ 1,6 miljoen), leerplusarrangement (€ 2,1 miljoen), voortijdige schoolverlaters en prestatiebox (samen € 6,0 miljoen) en studieverlof (€ 0,8 miljoen) .

Ontvangen doorbetalingen rijksbijdragen SWV (3.1.3)

Sinds de invoering van Passend Onderwijs verdelen de samenwerkingsverbanden (SWV) op basis van een zorg-jaarplan de gelden voor de leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben over de besturen.

Deze inkomsten worden in de begroting veelal voorzichtig ingeschat. Ten tijde van het opstellen van de begroting is nog niet bekend welke budgetten worden toegekend door de samenwerkingsverbanden. Daarnaast is in het (v)so meer groeibekostiging ontvangen als gevolg van hogere tussentijdse instroom.

14.2. Overige overheidsbijdragen en subsidies (3.2)

Bedragen x € 1.000

Overige overheidsbijdragen en subsidies		2017	Begroting 2017	2016
3.2.1	Gemeentelijke bijdragen	13.700	12.460	14.964
3.2.2	Overige	425	715	176
	Totaal overige overheidsbijdragen en subsidies	14.125	13.175	15.140

De overige overheidsbijdragen en subsidies bestaan voor het grootste deel uit gemeentelijke bijdragen en dan met name de subsidies in het kader van het Rotterdams Onderwijsbeleid en *Leren loont!* (€ 11,4 miljoen). Daarnaast zijn onder deze post ook huisvestingsvergoedingen opgenomen.

De daling van de gemeentelijke bijdrages ten opzichte van 2016 wordt veroorzaakt doordat BOOR in 2017 geen subsidie meer ontvangt voor de VVE- en nulgroepen. Deze worden nu rechtstreeks betaald aan de peuterspeelzalen. Op basis van detacheringsovereenkomsten wordt de inzet van personeel verrekend met de peuterspeelzalen.

De overige overheidsbijdragen en subsidies zijn hoger dan de begroting doordat in de begroting geen rekening is gehouden met te ontvangen eerste inrichtingsgelden voor huisvestingsprojecten en de materiele instandhoudingsbijdrage voor de gymzalen. De huisvestingsprojecten waren netto in de begroting opgenomen, tegenover deze opbrengsten staan namelijk ook kosten.

14.3. Overige baten (3.3)

Bedragen x € 1.000

Overige baten		2017	Begroting 2017	2016
3.3.1	Verhuur onroerende zaken	550	245	576
3.3.2	Detachering personeel	1.182	737	891
3.3.4	Sponsoring en schenkingen	18	17	24
3.3.5	Ouderbijdragen	7.598	5.557	6.135
3.3.8	Overige	3.017	3.808	3.505
	Totaal overige baten	12.365	10.364	11.131

De realisatie 2017 bedraagt € 12,4 miljoen en ligt op totaal niveau € 2,0 miljoen hoger dan de begroting en € 1,3 miljoen hoger dan in 2016.

De overige baten zijn voornamelijk gestegen als gevolg van hogere inkomsten ouderbijdrages in het VO. Bij de lasten is ook nagenoeg gelijke stijging zichtbaar van de leerling gerelateerde kosten (overige lasten). De baten uit detachering zijn vooral toegenomen door de overdracht van de basisschool Terbregge, waarbij het personeel op detacheringbasis mee is gegaan naar RVKO.

14.4. Personeelslasten (4.1)

De personeelslasten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen x € 1.000

Personeelslasten		2017	Begroting 2017	2016
4.1.1.1	Brutolonen en salarissen	149.404	189.200	146.590
4.1.1.2	Sociale lasten	24.054		23.117
4.1.1.3	Pensioenpremies	20.496		17.254
4.1.2.1	Dotaties personele voorzieningen	907	679	1.165
4.1.2.2	Personeel niet in loondienst	10.627	8.177	9.933
4.1.2.3	Overige	8.517	7.373	7.692
4.1.3	Af: uitkeringen	-/- 1.737		-/- 1.619
	Totaal personeelslasten	212.268	205.429	204.132

De personeelslasten zijn fors hoger dan begroot en dan gerealiseerd in 2016. De stijging van de salarislasten als gevolg het CAO-akkoord (waaronder de éénmalige

uitkering van € 500 in april 2017) en de stijgende pensioenpremies waren niet bekend ten tijde van het opstellen van de begroting. Voor beide is de indexatie op nul gesteld in de begroting, ervan uitgaande dat deze gecompenseerd worden door de tariefstijging van de rijksbekostigingen. De loonstijging inclusief pensioenpremie in 2017 was 2,6%. Zoals bij de rijksvergoedingen is toegelicht zijn deze in 2017 nagenoeg geheel door de overheid gecompenseerd. Daarnaast zijn de lonen en salarissen gestegen als gevolg van het in eigen beheer nemen van de administratie. De uitgaven voor personeel niet in loondienst zijn gestegen met € 0,7 miljoen ten opzichte van 2016 en met € 2,5 miljoen ten opzichte van de begroting. Dit betreft hoofdzakelijk kosten voor (ziekte)vervanging van onderwijzend personeel en voor tijdelijke invulling van managementfuncties.

Zoals uit onderstaande tabel blijkt ligt gemiddeld aantal formatieplaatsen (fte) over de verschillende functiecategorieën in 2017 op totaalniveau bijna 100 fte hoger dan in 2016. Een deel hiervan wordt verklaard door de uitbreiding bij BOOR Services voor de investering van de administratie.

	2017	2016
Directie en management	181	190
Onderwijzend personeel	2.124	2.066
Overige medewerkers	685	631
Totaal	2.990	2.887

De uitkeringen hebben betrekking op vervanging van zwangerschapsverlof. Deze worden standaard niet begroot omdat tegenover deze baten ongeveer even hoge (vervangings)kosten staan.

De post overige personele lasten zijn € 0,8 miljoen hoger dan in 2016 en € 1,1 miljoen hoger dan was begroot. Dit betreft met name kosten nascholing en wervingskosten.

14.5. Afschrijvingen (4.2)

De afschrijvingen over 2017 bedragen:

		<i>Bedragen x € 1.000</i>		
Afschrijvingen		2017	Begroting 2017	2016
4.2.2	Materiële vaste activa	5.786	4.473	4.354
	Verkoopresultaat verkochte activa	-/- 57		0
	Totaal afschrijvingen	5.729	4.473	4.354

De afschrijvingskosten op de materiële activa liggen zijn in 2017 € 1,3 miljoen hoger dan begroot en dan in 2016. Dit wordt onder meer veroorzaakt door de bijzondere waardevermindering van niet meer in gebruik zijnde activa op scholen.

14.6. Huisvestingslasten (4.3)

De huisvestingslasten worden als volgt gespecificeerd:

Bedragen x € 1.000

Huisvestingslasten		2017	Begroting 2017	2016
4.3.1	Huur	1.145	945	788
4.3.3	Onderhoud	7.523	5.827	7.809
4.3.4	Energie en water	3.357	3.814	4.035
4.3.5	Schoonmaakkosten	5.153	4.835	4.856
4.3.6	Heffingen	303	436	141
4.3.7	Overige	392	806	700
	Totaal huisvestingslasten	17.873	16.663	18.329

De huisvestingslasten in 2017 zijn € 1,2 miljoen hoger dan begroot en € 0,5 miljoen lager dan in 2016. De daling ten opzichte van 2016 is met name een besparing op de energielasten (€ 0,6 miljoen).

De stijging ten opzichte van de begroting wordt veroorzaakt door hogere onderhoudskosten. Ten tijde van het opstellen van de begroting was nog niet bekend dat correctief onderhoud niet ten laste van de onderhoudsvoorziening mag worden gebracht. Dit is eind 2016 aangepast. Daarnaast heeft de sector vo een extra dotatie aan de onderhoudsvoorziening gedaan in 2017.

De schoonmaakkosten zijn € 0,3 miljoen hoger dan begroot en dan 2016 door extra schoonmaakwerkzaamheden.

14.7. Overige lasten (4.4)

De overige lasten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen x € 1.000

Overige lasten		2017	Begroting 2017	2016
4.4.1	Administratie- en beheerslasten	10.062	9.235	15.776
4.4.2	Inventaris, apparatuur en leermiddelen	7.041	6.913	6.681
4.4.4	Overige	4.985	4.275	3.767
	Totaal overige lasten	22.088	20.423	26.224

Op totaal niveau liggen de overige lasten ruim € 4 miljoen lager dan in 2016. In 2016 waren in deze post de kosten voor het externe administratiekantoor opgenomen (€ 5,0 miljoen). In 2017 zijn de werkzaamheden door onszelf uitgevoerd en zijn de kosten opgenomen onder de personele lasten. Tegenover deze daling staat een stijging van de automatiseringsuitgaven, zowel ten opzichte van de begroting als van 2016. De overige lasten betreffen de kosten voor leerlingactiviteiten. Deze kosten zijn toegenomen in lijn met de stijging van de ontvangen ouderbijdrages.

14.8. Financiële baten en lasten (5)

Het resultaat van de financiële baten en lasten ziet er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000

Financiële baten en lasten		2017	Begroting 2017	2016
5.1	Rentebaten	15	13	23
5.3	Waardeveranderingen effecten	13	0	5
5.5	Rentelasten (-/-)	-/- 350	-/- 376	-/- 393
	Totaal financiële baten en lasten	-/- 322	-/- 363	-/- 365

De financiële baten en lasten zijn in lijn met de begroting en met de realisatie 2016.

15. Overzicht verbonden partijen

Wij hebben geen overheersende zeggenschap in andere partijen. We hebben een beperkt aantal samenwerkingsverbanden tussen onze scholen onderling en tussen schoolbesturen in het kader van passend onderwijs. Voorbeelden hiervan zijn de stichting De Sportieve Basisscholen Rotterdam en de stichting Kunstzinnige Basisscholen Rotterdam.

Boss-project

BOOR neemt deel aan het Boss-project (Beter Opleiden in Samenhang en Synergie). Het doel van dit project is gezamenlijk een leer- en loopbaantraject te ontwikkelen dat opleidt van student tot een beginnend docent (bevoegd en bekwaam), waarbij de opleiding deels in de praktijk vorm krijgt, waardoor opleiding en praktijk beter op elkaar aansluiten.

Het beter opleiden richt zich op de stageschool (stageplaatsen), de opleidingsschool (school medeopleider) en op educatief partnerschap (school, opleiding en aanstaande leraar zijn partners in leren).

Transacties met verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen stichting BOOR en haar deelnemingen, bestuurders en leidinggevende functionarissen. Deze transacties moeten een zakelijke grondslag hebben. Er hebben zich in 2017 geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

16. Specificatie bezoldiging topfunctionarissen op basis van WNT 2017 en 2016

Op basis van de Wet normering topinkomens (WNT) is het bezoldigingsmaximum per topfunctionaris maximaal EUR 181.000. Dit geldt naar aard van de functie en naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

16.1. Bezoldiging topfunctionarissen

Bedragen x € 1	H.W.M. van Blijswijk	D.J.P.B.W. Dohmen	A.C. de Visch-Eybergen	R.G.K. Voss
Functiegegevens	Voorzitter CvB	Lid CvB	Lid CvB	Lid CvB
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/07	1/1 - 31/12	1/8 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	Nee	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	nee	nee	nee	nee
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	155.467	83.590	132.766	62.065
Beloningen betaalbaar op termijn	17.928	10.253	17.253	7.353
<i>Subtotaal</i>	<i>173.395</i>	<i>93.843</i>	<i>150.019</i>	<i>69.418</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	181.000	105.583	181.000	75.417
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-	-
Totaal bezoldiging	173.395	93.843	150.019	69.418
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2016				
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	N.v.t.
Omvang dienstverband 2016 (in fte)	1,0	1,0	1,0	N.v.t.

Bedragen x € 1	H.W.M. van Blijswijk	D.J.P.B.W. Dohmen	A.C. de Visch-Eybergen	R.G.K. Voss
Beloning	154.967	142.440	128.378	N.v.t.
Beloningen betaalbaar op termijn	15.522	15.174	14.754	N.v.t.
Totaal bezoldiging 2016	170.489	157.614	143.132	N.v.t.

16.2. Toezichthoudende topfunctionarissen

Bedragen x € 1	P. Geelkerken	M.J.J. van den Anker	F. Azarkan
Functiegegevens	Voorzitter AB	Lid AB	Lid AB
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 30/4
Bezoldiging			
Bezoldiging	9.784	6.522	2.174
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	27.150	18.100	6.033
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-
Totaal bezoldiging	9.784	6.522	2.174
Verplichte motivering indien overschrijding	PM	PM	PM
Gegevens 2016			
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	9.784	6.522	6.522
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-
Totaal bezoldiging 2016	9.784	6.522	6.522

Bedragen x € 1	M. Scha	R.P. Zevenbergen	L. van Geest
Functiegegevens	Lid AB	Lid AB	Lid AB
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging			
Bezoldiging	6.522	6.522	N.v.t
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	18.100	18.100	18.100
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-
Totaal bezoldiging	6.522	6.522	N.v.t.
Verplichte motivering indien overschrijding	PM	PM	PM
Gegevens 2016			
Aanvang en einde functievervulling in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	6.522	6.522	N.v.t.
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-
Totaal bezoldiging 2016	6.522	6.522	N.v.t.

16.3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2017 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

17. Accountantshonoraria

In voorliggende jaarrekening zijn de volgende kosten voor onze huisaccountant opgenomen:

KPMG Accountants	2017	2016
Onderzoek van de jaarrekening en interim controle	€ 121.000	€ 131.890
Overige controlewerkzaamheden, onder andere huisvesting	€ 25.647	€ 55.606
Fiscale advisering	€ 0	€ 0
Niet controlediensten	€ 26.235	€ 0
Totaal	€ 172.883	€ 187.496

De daling van de accountantshonoraria wordt veroorzaakt doordat de accountant in 2017 minder subsidieverantwoordingen heeft gecontroleerd. Onder de niet controlediensten zijn de lasten opgenomen inzake een advies over de personeels- en salarisadministratie.

18. Staat van baten en lasten per sector

Hierna is de staat van baten en lasten over 2017 opgenomen per sector. Ten behoeve van de segmentatie is beoordeeld op welke sector baten en lasten betrekking hebben. In de tabel zijn bij het primair onderwijs zowel de scholen voor het (speciaal) basisonderwijs als het (voortgezet) speciaal onderwijs opgenomen.

Bedragen x € 1.000

	Voortgezet onderwijs	Primair onderwijs	Totaal
Baten			
Rijksbijdragen OCW (3.1)	89.688	148.100	237.788
Overige overheidsbijdragen en subsidies (3.2)	3.883	10.241	14.125
Overige baten (3.5)	7.927	4.438	12.365
Totaal baten	101.498	162.779	264.278
Lasten			
Personele lasten (4.1)	76.036	136.232	212.268
Afschrijvingen (4.2)	2.663	3.066	5.729
Huisvestingslasten (4.3)	6.921	10.952	17.873
Overige lasten (4.4)	13.266	8.822	22.088
Totaal lasten	98.886	159.072	257.958
Saldo baten en lasten	2.612	3.707	6.320
Financiële baten en lasten (5)	-/-324	2	-/ 322
Resultaat	2.288	3.709	5.998

19. Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich in 2018 geen relevante gebeurtenissen voorgedaan die verwerkt of toegelicht zouden moeten worden in de cijfers 2017.

C. Overige gegevens

20. Controleverklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting BOOR

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting BOOR (hierna 'de stichting') te Rotterdam (hierna 'de jaarrekening') gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting BOOR per 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017;
2. de staat van baten en lasten over 2017; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting BOOR zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en het intern toezichthoudend orgaan voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.

Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevings-stelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het intern toezichthoudend orgaan is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Den Haag, 25 april 2018

KPMG Accountants N.V.
W.A. Touw RA

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controle-standaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaaf zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balans-mutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het intern toezichhoudend orgaan onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

21. Gegevens over de rechtspersoon

Naam instelling

Stichting BOOR

Bestuursnummer

41775

Postadres

Postbus 23058

3001 KB Rotterdam

Telefoon

010-2540800

E-mail

info@stichtingboor.nl

Website

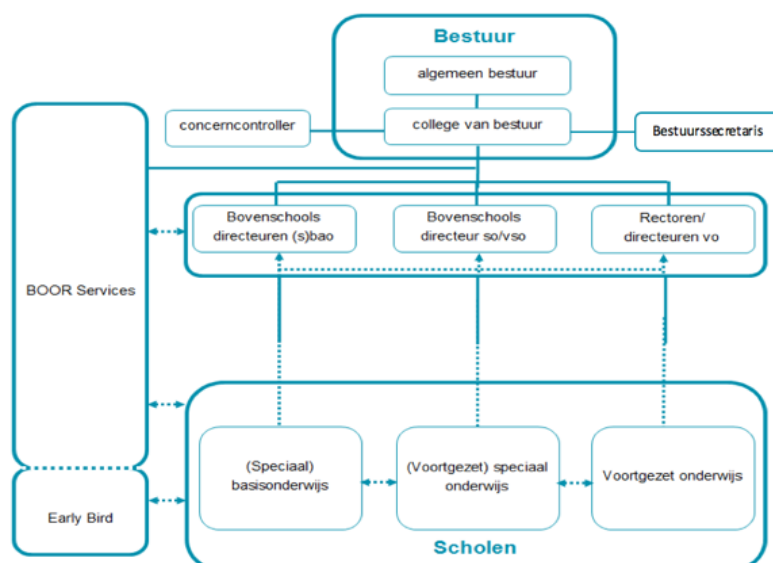
www.stichtingboor.nl

Contactpersoon

Roos van der Lee, bestuurssecretaris

21.1 Organogram BOOR

Stichting BOOR verzorgt het openbaar (speciaal) basisonderwijs, voortgezet onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs in Rotterdam. In totaal zijn er 78 scholen.

Missie

Maximale kansen creëren voor kinderen en jongeren in Rotterdam en omgeving. Zij worden volwassen wereldburgers die bijdragen aan een rechtvaardige samenleving en weten hoe zij hun talenten daarvoor kunnen benutten.

Visie

Wij dragen zorg voor onderwijs dat bijdraagt aan de talentontwikkeling van iedere leerling.

Motto

Het Best denkbare Openbare Onderwijs in Rotterdam.

Kernwaarden

- Maximale talentontplooiing
- Actieve pluriformiteit
- Nieuwsgierigheid, betrokken en toekomstgericht
- Naleving van kinderrechten
- Sterke binding met de samenleving

21.2 Bestuur

Het bestuur van BOOR bestaat uit het algemeen bestuur en het college van bestuur. Voor het verslag van het algemeen bestuur, verwijzen we naar hoofdstuk 4 Verslag van het algemeen bestuur.

Het college van bestuur bestaat uit Huub van Blijswijk als voorzitter en de leden Anne de Visch Eybergen en Renata Voss. De portefeuillevindeling is als volgt: Huub van Blijswijk beheert de portefeuille algehele strategie, verbinding, innovatie, financiën en bedrijfsvoering, Anne de Visch Eybergen de portefeuille voortgezet onderwijs, (voortgezet) speciaal onderwijs, Passend Onderwijs, Identiteit en vo op Zuid en Renata Voss de portefeuille (speciaal) basisonderwijs, doorgaande leerlijnen, HRM en onderwijskwaliteit.

BOOR onderschrijft zowel de code *Goed bestuur* van de PO-Raad als de code *Goed onderwijs bestuur* van de VO-raad. Van beide organisaties is BOOR ook lid.

21.3 Samenwerkingsverbanden

BOOR participeert in de samenwerkingsverbanden Passend Primair Onderwijs Rotterdam (PPO Rotterdam) en Koers VO. Voorzitter van het college van bestuur, Huub van Blijswijk, is sinds augustus 2014 voorzitter van PPO. De 21 Rotterdamse schoolbesturen die actief zijn in het primair onderwijs doen hierin mee.

Lid van het college van bestuur met voortgezet onderwijs in portefeuille, Anne de Visch Eybergen, is sinds 2015 lid van de Raad van Toezicht van Koers VO.

21.4 Statutaire regeling omtrent bestemming van het resultaat

In de statuten zijn geen bepalingen opgenomen over de bestemming van voordelige resultaten. BOOR heeft niet tot hoofddoelstelling om te streven naar voordelige resultaten. Artikel 3 van de statuten beschrijft de doelen van BOOR. Deze houden verband met de instandhouding van scholen, het doen geven van openbaar onderwijs en het bijdragen aan de realisatie van het Rotterdams Onderwijsbeleid. In de statuten is bepaald dat in geval van liquidatie het resterende saldo van de middelen moet worden besteed aan het doel van BOOR.

Overzicht scholen per 31 december 2017

Er zijn 60 scholen voor regulier basisonderwijs:

Brinnummer	School	Gebieden
18TM	De Akkers	Feijenoord
08GN	Babylon Taalschool	Centrum
20FK	De Barkentijn	IJsselmonde
10UF	Pierre Bayle	Kralingen-Crooswijk
17MV	Eduard van Beinum	Hillegersberg-Schiebroek
17LO	De Bergse Zonnebloem	Hillegersberg-Schiebroek
17EO	Jan Antonie Bijloo	Prins Alexander
14HB	De Blijberg	Noord
18WG	Blijvliet	Feijenoord
18VF	Bloemhof	Feijenoord
13LW	De Boog Bospolder	Delfshaven
12DY	De Boog Schiemond	Delfshaven
18WX	De Catamaran	IJsselmonde
18OR	Charlois	Charlois
19BE	De Clipper	Feijenoord
11UB	Delfshaven	Delfshaven
13BC	Duo 2002	Delfshaven
20HQ	De Esch	Kralingen-Crooswijk
14EJ	Finlandia	Delfshaven
17NU	Fridtjof Nansen	Prins Alexander
18EE	De Globe	Charlois
19CB	De Groene Palm	IJsselmonde
18GY	De Kameleon	Charlois
20HA	De Kleine Wereld	Kralingen-Crooswijk
16JC	De Klimop	Kralingen-Crooswijk
12VC	De Korf	Delfshaven
17OJ	De Kruidenhoek	Prins Alexander
19BU	De Kubus	IJsselmonde
06BG	Het Landje	Centrum
19AF	Nelson Mandela	Feijenoord
18SV	De Mare	Feijenoord
14JR	De Margriet	Noord
17NJ	Jacob Maris	Hillegersberg-Schiebroek
17PN	De Meridiaan	Prins Alexander
19DQ	De Notenkraker	Hoogvliet
18QZ	Over De Slinge	Charlois
17FH	Daltonschool Overschie	Overschie
18UM	Pantarijn	Feijenoord
18BL	Passe-Partout	Prins Alexander
11SY	De Phoenix	Rozenburg

Brinnummer	School	Gebieden
24NX	De Pijler	Feijenoord
18VR	De Piramide	Feijenoord
19CF	De Plataan	Pernis
20KW	De Plevier	Hoogvliet
24NY	Pluspunt	Prins Alexander
03DX	Jan Prins	Centrum
17OY	Prins Alexander	Prins Alexander
19DN	't Prisma	Hoogvliet
00DO	Van Rijckevorsel	Hoek van Holland
18ZH	Samsam	IJsselmonde
18ZU	De Schalm	Feijenoord
18LX	Toermalijn	Charlois
18PX	De Triangel	Charlois
19DS	De Tuimelaar	Hoogvliet
17FY	Montessorischool Tuinstad	Hillegersberg-Schiebroek
09GQ	De Vier Leeuwen	Kralingen-Crooswijk
13QN	De Vierambacht	Vierambacht
19CT	Andries van de Vlerkschool	Hoogvliet
18BO	De Waterlelie	Prins Alexander
17JH	De Wilgenstam	Hillegersberg-Schiebroek

Er zijn vijf scholen voor speciaal basisonderwijs:

Brin	School
20RV	Van Heuven Goedhart
21HJ	Hoogvliet
20KY	De Kring
20RE	Cornelis Leeftang
20RD	Sonnevanck

Er zijn zeven scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs:

Brin	So/vso *	School	Cluster
20RL	so	De Archipel	Cluster 4
20RX	so/vso	Mytyschool De Brug	Cluster 3
20RK	so	OLS De Recon	Cluster 3
	vso	OLS De Recon	
20VT	so	De Piloot	Cluster 4
	vso	Passer College	
18BD	so/vso	Tylytschool	Cluster 3
20RI	so	Dr A. van Voorthuysenschool	Cluster 3
	vso	Herenwaard	
20RJ	so	A. Willeboerschool	Cluster 3
	vso	De Hoge Brug	

* Speciaal onderwijs (so) en/of voortgezet speciaal onderwijs (vso)

Er zijn zes scholen voor voortgezet onderwijs:

Brin	School
17CR	Einstein Lyceum
15SC	Erasmiaans Gymnasium
15EO	Libanon Lyceum
02LB	Nieuw Zuid
	Hugo de Groot
	Rotterdams vakcollege de Hef
	Olympia College
15HX	Thorbecke Voortgezet Onderwijs
	TVO Prinsenlaan
	TVO Merkelbachstraat
	TVO Tattistraat
	TVO Nieuwerkerk
15KR	Wolfert van Borselen
	Wolfert College
	Wolfert Dalton
	Wolfert Lyceum
	Wolfert Pro
	Wolfert Tweekalig
	Riss

In 2017 zijn de volgende locaties gesloten of gefuseerd:

- Tuinstad Terbregge: samengevoegd met de hoofdlocatie.
- DUO 2002: nevenvestiging, inclusief dislocatie gesloten. Leerlingen zijn overgegaan naar de hoofdlocatie.
- Barkentijn: dislocatie gesloten.